

The background of the entire cover is a vibrant orange with a sunburst or starburst pattern. Numerous rays of varying lengths and widths radiate from the center, creating a sense of light and energy. The rays are a slightly lighter shade of orange than the background.

LICHT OP
HET PAD
&
DOOR DE
GOUDEN
POORT

MABEL COLLINS

LICHT OP HET PAD
&
DOOR DE GOUDEN POORT

Deze vertaling van LIGHT ON THE PATH is gebaseerd op de Engelse editie uit 1888 (George, Redway, Londen) waarin de AANTEKENINGEN van de schrijfster voor het eerst zijn opgenomen. De TOELICHTINGEN, die niet in de uitgave van 1888 staan, werden voor het eerst gepubliceerd in *Lucifer*, Deel I, 1887-8.

In dit boek is tevens een vertaling opgenomen van de oorspronkelijke uitgave (1887) van THROUGH THE GATES OF GOLD van dezelfde schrijfster, alsmede een commentaar van William Q. Judge uit zijn tijdschrift *The Path* (maart 1887).

LICHT OP HET PAD

EEN UITEENZETTING

GESCHREVEN VOOR HET PERSOONLIJKE GEBRUIK
VAN HEN DIE ONBEKEND ZIJN MET DE OOSTERSE
WIJSHEID, EN DIE WERELD WENSEN TE BETREDEN

*Opgeschreven door M.C.
met Aantekeningen van de schrijfster*

Theosophical University Press Agency
Den Haag

Oorspronkelijke titel:
Light on The Path, Through the Gates of Gold

Mabel Collins
Licht op het Pad & Door de Gouden Poort

ISBN 978-94-91433-03-0, E-boek

Nur 720
Trefwoord: theosofie

Dit boek waarop copyright bestaat, mag kosteloos worden gedownload om het off-line te lezen, maar mag in geen enkele vorm of op geen enkele manier – elektronisch, mechanisch, of door middel van fotokopieën, of opnames, of op een andere manier – voor commerciële of andere doeleinden worden gereproduceerd en/of gedistribueerd, zonder eerst toestemming aan Theosophical University Press Agency te vragen.

© 2012 Theosophical University Press Agency
Daal en Bergselaan 68, 2565AG Den Haag
+31 (0)70 3231776
www.theosofie.net / info@theosofie.net

LICHT OP HET PAD

LICHT OP HET PAD

I

Deze regels zijn geschreven voor alle leerlingen:
Schenk er aandacht aan.

Voordat het oog kan zien, moet het niet meer tot tranen zijn te bewegen. Voordat het oor kan horen, moet het niet langer gevoelig zijn. Voordat de stem kan spreken in tegenwoordigheid van de meesters, moet zij het vermogen om te kwetsen hebben verloren. Voordat de ziel kan staan in tegenwoordigheid van de meesters, moeten haar voeten worden gewassen in het bloed van het hart.

1. Dood alle eerezucht.
2. Dood het verlangen naar leven.
3. Dood het verlangen naar een geriefelijk bestaan.
4. Werk zoals zij werken die eerezuchtig zijn.
Eerbiedig het leven zoals zij die ernaar verlangen.
En wees gelukkig zoals zij die leven voor geluk.
Zoek in het hart de wortel van het kwaad en roei

het uit. Het draagt zijn vruchten zowel in het hart van de toegewijde leerling als in het hart van de mens die vol begeerten is. Alleen de sterken kunnen het doden. De zwakken moeten wachten op zijn groei, zijn bloei, zijn sterven. En het is een plant die door de eeuwen heen blijft leven en groeien. Zij bloeit wanneer de mens in zichzelf de ervaring van ontelbare levens heeft verzameld. Hij die het pad van macht wil betreden, moet dit kwaad uit zijn hart wegrukken. Het hart zal dan bloeden en het hele leven van de mens zal volkomen aan stukken gescheurd lijken. Deze beproeving moet worden doorstaan. Zij kan komen bij de eerste sport van de ladder vol gevaren, die leidt naar het pad van het leven; het kan ook zijn dat zij pas komt bij de laatste trede. Maar leerling, bedenk dat zij moet worden doorstaan en richt de krachten van uw ziel op deze taak. Leef niet in het heden, noch in de toekomst, maar in het eeuwige. Dit gigantische onkruid kan daar niet bloeien; deze smet op het bestaan wordt alleen al door de sfeer van het eeuwige denken uitgewist.

5. Dood elk gevoel van afgescheidenheid.

6. Dood het verlangen naar zintuiglijke gewaarwording.

7. Dood de honger naar groei.

8. Maar sta alleen en afgezonderd, want niets dat

een lichaam heeft, niets dat zich bewust is van afgescheidenheid, niets dat buiten het eeuwige staat, kan u helpen. Leer uit de zintuiglijke gewaarwordingen en sla ze gade, omdat u alleen zo kunt beginnen met de wetenschap van zelfkennis, en uw voet kunt plaatsen op de eerste sport van de ladder. Groei zoals de bloem groeit, onbewust, maar vol verlangen haar ziel bloot te stellen aan de lucht. Zo moet u voorwaarts dringen om uw ziel open te stellen voor het eeuwige. Maar het moet het eeuwige zijn, dat uw kracht en schoonheid te voorschijn roept, en niet het verlangen naar groei. Want in het eerste geval ontwikkelt u zich in de weelde van zuiverheid, in het laatste verhardt u door een hartstochtelijk verlangen naar persoonlijke grootheid.

9. Verlang alleen naar wat in u is.

10. Verlang alleen naar wat hoger is dan u.

11. Verlang alleen naar wat onbereikbaar is.

12. Want in u is het licht van de wereld – het enige licht dat op het pad kan worden geworpen. Als u het niet in uzelf kunt waarnemen, heeft het geen zin er elders naar te zoeken. Het gaat u te boven, omdat u uzelf heeft verloren wanneer u het bereikt. Het is onbereikbaar, omdat het steeds terugwijkt. U zult het licht wel binnengaan, maar de vlam nooit aanraken.

13. Verlang vurig naar macht.

14. Verlang innig naar vrede.

15. Verlang vooral naar bezit.

16. Maar alleen naar dat bezit dat aan de zuivere ziel toebehoort en dus in gelijke mate het bezit is van alle zuivere zielen, en daarom het bijzondere eigendom van het geheel betreft als dat tot één is verenigd. Hunker naar die dingen die de zuivere ziel kan bezitten, opdat u rijkdom zult vergaren voor die verenigde geest van leven, die uw enige ware zelf is. De vrede waarnaar u moet verlangen, is die heilige vrede die door niets kan worden verstoord en waarin de ziel groeit, zoals de heilige bloem dat doet op stille wateren. En de macht die de leerling moet begeren, zal hem als niets doen schijnen in de ogen van de mensen.

17. Zoek de weg.

18. Zoek de weg door inkeer in uzelf.

19. Zoek de weg door moedig naar buiten te treden.

20. Zoek hem niet langs één bijzonder pad. Voor iedere gemoedsaard is er één weg die het meest begeerenswaard schijnt. Maar de weg wordt niet gevonden door alleen toewijding, alleen religieuze contemplatie, door ijverig voort te gaan, door zelfopofferende arbeid, of door nauwgezet het leven waar te nemen. Geen van deze kan de leerling meer dan één stap ver-

der brengen. Alle sporten zijn nodig om de ladder samen te stellen. De ondeugden van de mensen worden sporten van de ladder, de een na de ander, als zij worden overwonnen. De deugden van de mensen zijn inderdaad noodzakelijke treden die men niet kan overslaan. En toch, al scheppen ze een zuivere atmosfeer en een gelukkige toekomst, ze zijn van geen nut als ze op zichzelf staan. De aard van de hele mens moet wijselijk worden gebruikt door hem die het pad wenst te betreden. Ieder mens is voor zichzelf onvoorwaardelijk de weg, de waarheid en het leven. Maar hij is dit slechts wanneer hij heel zijn persoonlijkheid stevig ter hand neemt, en door de kracht van zijn ontwaakte geestelijke wil inziet dat deze persoonlijkheid niet hemzelf is, maar dat ding dat hij met moeite voor zijn gebruik heeft geschapen en door middel waarvan hij – naarmate door zijn groei zijn verstand zich langzaam ontwikkelt – het leven achter die persoonlijkheid probeert te bereiken. Wanneer hij weet dat zijn prachtige, ingewikkelde, afzonderlijke leven hiervoor bestaat, dan en eerst dan bevindt hij zich inderdaad op de weg. Zoek die weg door in de geheimzinnige en glorierijke diepten van uw eigen innerlijke wezen af te dalen. Zoek hem door alle ervaring te toetsen, door gebruik te maken van de zintuigen om de groei en de betekenis van de persoonlijkheid te doorgronden en ook de schoonheid en de onbegrijpelijkheid van die andere

goddelijke fragmenten, die zij aan zij met u worstelen en de mensheid vormen waartoe u behoort. Zoek hem door de wetten van het zijn te bestuderen, de wetten van de natuur, de wetten van het bovennatuurlijke; en zoek hem door volledige gehoorzaamheid van de ziel te betonen aan de ster die zwak daarbinnen schijnt. Terwijl u waakt en haar vereert, neemt haar licht gestadig toe. Dan kunt u weten dat u het begin van de weg heeft gevonden. En als u het einde heeft gevonden, dan wordt zijn licht opeens het oneindige licht.

21. Zoek naar de bloem die tijdens de stilte na de storm ontluikt, en niet eerder.

Zij zal groeien, omhoogschieten, zal takken, bladeren en knoppen vormen, terwijl de storm aanhoudt, de strijd voortduurt. Maar niet voordat de hele persoonlijkheid van de mens is ontbonden en opgelost, niet voordat deze door het goddelijke fragment dat haar heeft geschapen, wordt gezien als slechts een voorwerp om mee te experimenteren en ervaring mee op te doen – niet voordat zijn hele aard zich heeft overgegeven en onderworpen is aan zijn hogere zelf, kan de bloem zich openen. Dan komt een kalmte, als in een tropisch land na zware regenval, wanneer de natuur zo snel werkt dat men haar activiteit kan volgen. Zo'n rust zal er over de gekwelde geest komen. En in de diepe stilte zal die geheimzinnige gebeurtenis plaatsvinden waaruit

zal blijken dat de weg is gevonden. Geef er die naam aan die u maar wilt; het is een stem die spreekt waar er geen is om te spreken – een boodschapper die komt, een boodschapper zonder vorm of substantie; of het is de bloem van de ziel die zich heeft geopend. Het kan door geen enkel beeld worden beschreven. Maar het kan worden aangevoeld, er kan naar worden gezocht en naar verlangd, zelfs wanneer de storm raast. De stilte kan slechts een ogenblik duren, of ze kan duizend jaar duren. Maar er zal een eind aan komen. Toch zult u haar krachten in u dragen. Telkens weer moet de strijd worden gestreden en gewonnen. De natuur kan slechts tijdelijk doodstil zijn.

Wat hierboven is geschreven, zijn de eerste regels die op de muren van de Hal van Lering staan geschreven. Zij die vragen, zullen ontvangen. Zij die wensen te lezen, zullen lezen. Zij die wensen te leren, zullen leren.

VREDE ZIJ MET U.

II

Uit de stilte die vrede is, zal een helder klinkende stem zich verheffen. En deze stem zal zeggen: Het is niet goed; u heeft geoogst; nu moet u zaaien. En omdat u weet dat deze stem de stilte zelf is, zult u gehoorzamen.

U, die nu een leerling bent, in staat te staan, in staat te horen, in staat te zien, in staat te spreken, die de begeerte heeft overwonnen en zelfkennis heeft verworven, die uw ziel in haar bloei heeft gezien en deze heeft herkend en de stem van de stilte heeft gehoord, ga naar de Hal van Lering en lees wat daar voor u staat geschreven.

1. Houd u afzijdig in de komende strijd; en hoewel u strijdt, wees niet de krijger.

2. Zie uit naar de krijger en laat hem in u strijden.

3. Ontvang zijn bevelen tot strijd en gehoorzaam deze.

4. Gehoorzaam hem, niet als ware hij een generaal maar als ware hij uzelf en zijn gesproken woorden de uiting van uw geheime begeerten; want hij is uzelf,

maar oneindig veel wijzer en sterker dan u. Zie naar hem uit, opdat u in de hitte en de verwarring van de strijd niet aan hem voorbijgaat; en hij zal u niet kennen, tenzij u hem kent. Als uw kreet zijn luisterend oor bereikt, zal hij in u strijden en de doffe leegte daarin vullen. En als dit zo is, dan kunt u het gevecht kalm en onvermoeibaar doorstaan, u afzijdig houden en hem voor u laten strijden. Dan zal het u onmogelijk zijn ook maar één misslag te begaan. Maar als u niet naar hem uitziет, als u aan hem voorbijgaat, dan is er voor u geen bescherming. Uw brein zal weifelen, uw hart onzeker worden en in het stof van het slagveld zullen uw waarneming en zintuigen falen en u zult uw vrienden niet van uw vijanden kunnen onderscheiden.

Hij is uzelf. Toch bent u slechts eindig en kunt u fouten maken. Hij is eeuwig en is betrouwbaar. Hij is eeuwige waarheid. Wanneer hij eenmaal in u is gevaaren en uw krijger is geworden, zal hij u nooit geheel verlaten; en als de dag van de grote vrede aanbreekt, zal hij één met u worden.

5. Luister naar het lied van het leven.

6. Bewaar in uw herinnering de melodie die u hoort.

7. Leer van haar de les van harmonie.

8. U kunt nu rechtop staan, vast als een rots in de

branding, en de krijger gehoorzamen die uzelf en uw vorst is. Onbekommerd om de strijd, tenzij om zijn bevelen uit te voeren; zich geen zorgen meer makend over de uitslag van de strijd, want slechts één ding is belangrijk: dat de krijger zal winnen; en u weet dat hij niet kan worden verslagen; gebruik, aldus staande, kalm en wakker, het vermogen om te horen dat u door lijden en door de vernietiging van het lijden heeft verkregen. Slechts fragmenten van het grootse lied bereiken uw oor, zolang u nog maar een mens bent. Maar als u ernaar luistert, bewaar dan getrouw de herinnering eraan, zodat niets van wat u heeft bereikt verloren gaat, en probeer daaruit de betekenis af te leiden van het mysterie dat u omringt. Zo zult u na verloop van tijd geen leraar meer nodig hebben. Want evenals het individu een stem heeft, heeft dat waarin het individu bestaat er een. Het leven zelf kan spreken en zwijgt nooit. En wat het uit, is niet – zoals u die daarvoor doof is misschien denkt – een kreet: het is een lied. Leer daaruit dat u een deel bent van de harmonie; leer daaruit gehoorzaam te zijn aan de wetten van die harmonie.

9. Besteed ernstig aandacht aan al het leven dat u omringt.

10. Leer met verstand in de harten van de mensen te zien.

11. Schenk vooral aandacht aan uw eigen hart.

12. Want door uw eigen hart komt het ene licht dat het leven kan verlichten en het voor uw ogen helder kan maken.

Onderzoek de harten van de mensen, opdat u weet wat die wereld is waarin u leeft en waarvan u deel wenst uit te maken. Zie naar het voortdurend wisselende en bewegende leven dat u omringt, want het wordt door de harten van de mensen gevormd; en naarmate u hun aard en betekenis gaat begrijpen, zult u geleidelijk het meeromvattende levenswoord kunnen lezen.

13. Spreken komt slechts door kennis. Verwerf kennis en u zult de spraak beheersen.

14. Nu u de beschikking over de innerlijke zintuigen heeft verkregen, de verlangens van de uiterlijke zintuigen bedwongen, de begeerten van de individuele ziel heeft overwonnen en kennis heeft verworven, maak u nu klaar, o leerling, de weg daadwerkelijk te gaan bewandelen. Het pad is gevonden: maak u gereed het te betreden.

15. Vraag aan de aarde, aan de lucht en aan het water naar de geheimen die zij voor u bewaren. Door het ontwikkelen van uw innerlijke zintuigen zult u dit kunnen doen.

16. Vraag aan de heiligen van de aarde naar de geheimen die zij voor u bewaren. Het bedwingen van de verlangens van de uiterlijke zintuigen zal u het recht geven dit te doen.

17. Vraag het meest innerlijke, het ene, naar het uiteindelijke geheim dat het door de eeuwen heen voor u bewaart.

De grote, moeilijke zege, het overwinnen van de begeerten van de individuele ziel, is een werk van eeuwen; verwacht dus niet daarvoor te worden beloond voordat eeuwen van ervaring zich hebben opgestapeld. Wanneer de tijd is gekomen om deze zeventiende regel te leren, bevindt de mens zich op de drempel om meer dan een mens te worden.

18. De kennis die nu de uwe is, is slechts van u omdat uw ziel één is geworden met alle zuivere zielen en met het meest innerlijke. Zij is aan uw zorg toevertrouwd door het allerhoogste. Verraad haar, misbruik uw kennis of verwaarloos haar, en het is voor u zelfs nu nog mogelijk vanuit de hoge staat die u heeft bereikt, neer te storten. Groten vallen terug, zelfs op de drempel; ze kunnen het gewicht van hun verantwoordelijkheid niet dragen, en zijn niet in staat verder te gaan. Zie daarom steeds met ontzag en beven uit naar dit ogenblik, en wees op de strijd voorbereid.

19. Er staat geschreven dat er voor hem die op de drempel van het goddelijke staat, geen wet kan worden opgesteld, geen gids kan bestaan. Toch kan ter informatie van de leerling de laatste strijd aldus worden omschreven:

Houd vast aan dat wat noch substantie noch bestaan heeft.

20. Luister slechts naar de stem die geen klank heeft.

21. Zie slechts naar dat wat onzichtbaar is voor zowel het innerlijke als het uiterlijke zintuig.

VREDE ZIJ MET U.

AANTEKENINGEN

DEEL I

Aantekening bij Regel 1. – Eerzucht is de eerste vloek: de grote verleider van de mens die boven zijn medemens uitgroeit. Ze is de eenvoudigste vorm van het verlangen naar beloning. Voortdurend worden verstandige en krachtige mensen erdoor van hun hogere mogelijkheden afgeleid. Toch is ze een noodzakelijke lerares. Haar gevolgen vergaan in de mond tot stof en as; evenals dood en onderlinge vervreemding toont ze de mens tenslotte dat voor zichzelf werken betekent werken voor teleurstelling. Maar al schijnt deze eerste regel zo eenvoudig en gemakkelijk, toch moet u er niet snel aan voorbijgaan. Want deze ondeugden van de gewone mens maken een geraffineerde gedaanteverandering door en verschijnen in een andere vorm opnieuw in het hart van de leerling. Het is gemakkelijk om te zeggen: ik zal niet eerzuchtig zijn; het is niet zo gemakkelijk om te zeggen: wanneer de meester in mijn hart leest, zal hij constateren dat het volkomen zuiver is. De ware kunstenaar die uit liefde voor zijn werk werkt, bevindt zich soms meer

vastberaden op de goede weg dan de occultist die zich verbeeldt dat zijn belangstelling niet langer op zichzelf is gericht, maar die in werkelijkheid de grenzen van ervaring en verlangen slechts heeft verruimd, en zijn belangstelling heeft verplaatst naar de dingen die het grotere tijdsbestek van zijn leven betreffen. Hetzelfde beginsel is van toepassing op de twee andere schijnbaar eenvoudige regels. Blijf er eens bij stilstaan en laat u niet gemakkelijk door uw eigen hart misleiden. Want nu, op de drempel, kan een fout nog worden hersteld. Maar als u haar met u meedraagt, zal ze groeien en tot bloei komen, of anders zult u bitter moeten lijden bij haar vernietiging.

Aantekening bij Regel 5. – Verbeeld u niet dat u zich afzijdig kunt houden van slechte of dwaze mensen. Zij zijn uzelf, hoewel in mindere mate dan uw vriend of uw meester. Maar als u toestaat, dat de gedachte afgescheiden te zijn van een slecht ding of slechte persoon in u wortel schiet, schept u daardoor karma dat u aan dat ding of die persoon zal binden, totdat uw ziel inziet dat ze niet kan worden afgezonderd. Bedenk dat de zonde en schande van de wereld uw zonde en schande zijn; want u maakt er deel van uit; uw karma is onontwarbaar verweven met het grote karma. En voordat u kennis kunt bereiken, moet u alle plaatsen hebben bezocht, zowel de reine als de onreine. Bedenk daarom

dat het besmeurde kleed waarvoor u nu terugdeinst om het aan te raken, misschien gisteren het uwe was of in de toekomst van u kan zijn. En als u zich met afschuw ervan afwendt wanneer het op uw schouders wordt gelegd, zal het zich nog vaster aan u hechten. Wie vol eigendunk is, bereidt zich een bedding van slijk. Onthoud u omdat het goed is zich te onthouden, en niet om zelf rein te blijven.

Aantekening bij Regel 17. – Deze drie woorden lijken misschien te onbeduidend om op zichzelf te staan. De leerling zal zeggen: zou ik ooit deze gedachten bestuderen als ik niet de weg zocht? Ga echter niet haastig verder. Sta stil en denk eens even na. Is het de weg die u begeert, of is er in uw droombeelden een vaag vergezicht van grote hoogten die door uzelf moeten worden beklommen, of van een grootse toekomst die u eens zult bereiken? Wees dus gewaarschuwd. De weg moet worden gezocht terwille van de weg zelf en niet opdat uw voeten hem zullen betreden.

Er is een overeenkomst tussen deze regel en de zeventiende van de tweede reeks. Wanneer na eeuwen worstelen en vele zeges de laatste strijd is gewonnen en het uiteindelijke geheim wordt opgeëist, dan bent u voorbereid voor een nog verder pad. Wanneer het uiteindelijke geheim van deze grote les u wordt onthuld, wordt daarin het mysterie van de nieuwe weg geopen-

baard – een pad dat ons wegvoert uit alle menselijke ervaring en dat de gewaarwording of verbeelding van de mens volledig te boven gaat. Men moet bij elk van deze punten lang stilstaan en er goed over nadenken. Bij elk van deze punten is het nodig er zeker van te zijn dat de weg terwille van de weg zelf wordt gekozen. De weg en de waarheid komen eerst en dan volgt het leven.

Aantekening bij Regel 20. – Zoek de weg door alle ervaringen te toetsen, en denk eraan dat als ik dit zeg, ik niet zeg: geef toe aan de verleidingen van de zintuigen om deze te leren kennen. Voordat u occultist bent geworden, kunt u dit doen, maar niet daarna. Wanneer u deze weg heeft gekozen en bent ingeslagen, kunt u aan deze verleidingen niet zonder schaamte toegeven. Toch kunt u ze zonder afschuw ervaren; u kunt ze overdenken, waarnemen en toetsen en vol vertrouwen geduldig wachten op het uur dat ze niet langer invloed op u hebben. Veroordeel echter niet de mens die eraan toegeeft; reik hem uw hand als aan een broederpelgrim van wie de voeten zwaar zijn geworden van het slijk. Bedenk wel, leerling, dat hoe groot de kloof ook is tussen de zondaar en de goede mens, zij groter is tussen de goede mens en hij die kennis heeft verworven; zij is onmetelijk tussen de goede mens en hij die op de drempel staat van het goddelijke. Wees daarom op uw

hoede, opdat u zich niet te snel zult verbeelden dat u losstaat van de massa. Als u het begin van de weg heeft gevonden, zal de ster van uw ziel haar licht doen gloriëren; en door dat licht zult u merken hoe groot de duisternis is waarin het brandt. De ziel, het hart, het brein – alle zijn duister en donker totdat de eerste grote strijd is gewonnen. Laat u zich daardoor niet afschrikken en bang maken; houd uw blik gericht op het kleine licht en het zal groeien. Maar laat de duisternis daarbinnen u helpen de hulpeloosheid te begrijpen van hen die nog geen licht hebben gezien, van wie de zielen nog in diepe duisternis zijn gehuld. Maak hen geen verwijten, deins niet voor hen terug, maar probeer iets van het zware karma van de wereld te verlichten; help dan dat kleine aantal sterke handen die beletten dat de machten van de duisternis een volledige overwinning behalen. Dan wordt u deelgenoot van een vreugde, die inderdaad een enorme inspanning en diepe droefheid met zich meebrengt, maar ook een groot en steeds groeiend genoegen.

Aantekening bij Regel 21. – Het openen van de bloem is het glorieuze moment waarop de gewaarwording ontwaakt: daarmee komen vertrouwen, kennis, zekerheid. Het stilhouden van de ziel is het ogenblik van verbazing en daarop volgt een ogenblik van voldoening – dat is de stilte.

Weet, leerling, dat zij die door de stilte zijn gegaan en haar vrede hebben gevoeld en haar kracht hebben behouden, ernaar verlangen dat ook u daar doorheen zult gaan. Daarom zal de leerling in de Hal van Lering, wanneer hij in staat is die te betreden, altijd zijn meester vinden.

Zij die vragen, zullen ontvangen. Maar hoewel de gewone mens voortdurend vraagt, wordt zijn stem niet gehoord. Want hij vraagt alleen met zijn denken; en de stem van het denken wordt alleen gehoord op dat gebied waarop het denken actief is. Daarom zeg ik pas nadat de eerste eenentwintig regels zijn aangenomen: zij die vragen, zullen ontvangen.

Te lezen in de occulte zin is te lezen met de ogen van de geest. Te vragen is de honger van binnen te voelen – het verlangen van de geestelijke aspiratie. Te kunnen lezen betekent in geringe mate het vermogen te hebben verkregen om die honger te stillen. Wanneer de leerling gereed is om te leren, dan wordt hij aangenomen, geaccepteerd, erkend. Dit moet zo zijn, want hij heeft zijn lamp aangestoken en dit kan niet onopgemerkt blijven. Maar het is onmogelijk te leren tenzij de eerste grote strijd is gewonnen. Het denken kan de waarheid herkennen, maar de geest kan haar niet ontvangen. Wanneer de storm eenmaal is doorstaan en de vrede is bereikt, dan is het altijd mogelijk te leren, al zou de leerling weifelen, aarzelen

of zich afwenden. De stem van de stilte blijft in hem; en al zou hij het pad geheel verlaten, toch zal zij eenmaal opnieuw weerklinken en hem in tweeën scheuren en zijn hartstochten scheiden van zijn goddelijke mogelijkheden. Dan zal hij terugkeren, waarbij het verlaten lagere zelf lijdt en wanhoopskreten uit.

Daarom zeg ik, vrede zij met u. 'Mijn vrede geef ik u', kan door de meester alleen worden gezegd tot de geliefde leerlingen die zijn zoals hijzelf. Er zijn enkelen, zelfs onder degenen die de oosterse wijsheid niet kennen, tot wie dit kan worden gezegd en tot wie het dagelijks meer en meer in de volle betekenis kan worden gezegd.

△ Besteed aandacht aan de drie waarheden. Ze zijn gelijkwaardig.

DEEL II

Aantekening bij Afd. II. – In staat zijn te staan betekent vertrouwen te hebben; in staat zijn te horen betekent de deuren van de ziel te hebben geopend; in staat zijn te zien betekent gewaarwording te hebben verworven; in staat zijn te spreken betekent het vermogen te hebben verkregen om anderen te helpen; begeerte te hebben overwonnen betekent te hebben geleerd hoe het zelf te gebruiken en te beheersen; zelfkennis te hebben verkregen betekent zich in de inner-

lijke burcht te hebben teruggetrokken van waaruit de persoonlijke mens onbevooroordeeld kan worden aanschouwd; uw ziel in haar bloei te hebben gezien betekent in uzelf een kortstondige flits te hebben aanschouwd van de gedaanteverandering die u na verloop van tijd tot meer dan een mens zal maken; deze te herkennen betekent de grote taak te volbrengen om in het vlammend licht te schouwen zonder de ogen neer te slaan en niet uit angst terug te deinzen, alsof het een afschuwelijke spookverschijning betreft. Dit overkomt een enkeling en daardoor gaat de zege, wanneer ze bijna is behaald, toch weer verloren; de stem van de stilte te horen betekent te begrijpen dat de enige ware leiding van binnenuit komt; naar de Hal van Lering te gaan betekent de toestand ingaan waarin leren mogelijk wordt. Dan zullen daar veel woorden voor u worden geschreven, geschreven in vurige letters die u gemakkelijk kunt lezen. Want als de leerling gereed is, is ook de meester gereed.

Aantekening bij Regel 5. – Stem eropaf en luister ernaar, eerst in uw eigen hart. Eerst zegt u misschien: het is er niet; wanneer ik zoek, vind ik slechts disharmonie. Kijk dieper. Als u opnieuw wordt teleurgesteld, wacht dan en kijk nog dieper. Er is een natuurlijke melodie, een verborgen bron in ieder mensenhart. Ze kan onderdrukt zijn en volkomen verborgen en tot

zwijgen gebracht – maar ze is er. Aan de basis van uw natuur zult u geloof, hoop en liefde vinden. Wie het kwade kiest, weigert in zichzelf te zien, sluit zijn oren voor de melodie van zijn hart, terwijl hij zijn ogen blind maakt voor het licht van zijn ziel. Hij doet dit omdat hij het gemakkelijker vindt in zijn begeerten te leven. Maar door alle leven loopt de sterke stroom die niet tot staan kan worden gebracht; de grote wateren zijn daar werkelijk. Ontdek ze en u zult gewaarworden dat er niemand is, zelfs niet het meest armzalige schepsel, of hij maakt er deel van uit, hoe blind hij zich misschien ook houdt voor dit feit en voor zichzelf een denkbeeldige uiterlijke vorm van verschrikking bouwt. In die zin zeg ik tot u: Al die wezens, tussen wie u voortworstelt, zijn fragmenten van het goddelijke. En de illusie waarin u leeft, is zo bedrieglijk dat het moeilijk is te achterhalen waar u voor het eerst de liefelijke stem in het hart van de ander zult ontdekken. Maar weet dat ze beslist binnenin uzelf is. Zoek haar dus daar en heeft u haar eenmaal gehoord, dan zult u haar gemakkelijker ook om u heen herkennen.

Aantekening bij Regel 10. – Vanuit een volstrekt onpersoonlijk gezichtspunt, anders wordt uw waarneming gekleurd. Daarom moet onpersoonlijkheid eerst worden begrepen.

Een waar verstand is onpartijdig: niemand is uw

vijand – niemand is uw vriend. Allen zijn evenzeer uw leraren. Uw vijand wordt een mysterie dat moet worden opgelost, zelfs al zou het eeuwen kosten: want de mens moet worden begrepen. Uw vriend wordt een deel van uzelf, een uitbreiding van uzelf, een raadsel dat moeilijk is te verklaren. Er is maar één ding dat moeilijker is te kennen – uw eigen hart. Pas wanneer de boeien van de persoonlijkheid zijn verbroken, kan men beginnen dat diepe mysterie van het zelf te zien. Pas wanneer u er afstand van kunt nemen, zal het zich op een of andere wijze aan uw verstand openbaren. Pas dan en niet eerder kunt u het begrijpen en er leiding aan geven. Pas dan, en niet eerder, kunt u al zijn vermogens op een waardige wijze gaan gebruiken.

Aantekening bij Regel 13. – Het is onmogelijk anderen te helpen voordat uzelf enige zekerheid heeft verkregen. Wanneer u de eerste eenentwintig regels heeft geleerd, de Hal van Lering heeft betreden met uw vermogens ontwikkeld en de zintuigen ongeboeid, dan zult u ontdekken dat er binnenin u een bron is waaruit het vermogen tot spreken zal opwellen.

Ik kan na de dertiende regel geen woorden toevoegen aan wat al is geschreven.

Deze aantekeningen zijn alleen voor hen geschreven aan wie ik mijn vrede geef: zij die van wat ik heb geschreven zowel de innerlijke als de uiterlijke betekenis kunnen lezen.

TOELICHTINGEN

I

‘VOORDAT HET OOG KAN ZIEN, MOET HET NIET MEER TOT TRANEN ZIJN TE BEWEGEN.’

Alle lezers van dit werkje moeten zich er goed van bewust zijn dat het een boek is dat misschien enige filosofie schijnt te bevatten, maar heel weinig betekenis heeft voor hen die denken dat het in gewone taal is geschreven. Voor de velen die het op deze manier lezen, zal het geen kaviaar zijn maar eerder sterk gepekelde olijven. Wees gewaarschuwd en lees maar weinig op deze manier.

Er is een andere manier van lezen, die bij veel schrijvers inderdaad de enige is die zinvol kan worden gebruikt. Het is lezen, niet tussen de regels, maar binnenin de woorden. Het is in feite het ontcijferen van een diepzinnig geheimschrift. Alle boeken over alchemie zijn geschreven in het geheimschrift waarover ik spreek; het werd gebruikt door de grote filosofen en dichters van alle tijden. Het wordt systematisch gebruikt door de adepten op het gebied van leven en

kennis die, terwijl ze schijnbaar hun diepste wijsheid meedelen, in de woorden waarin deze is uitgedrukt het werkelijke mysterie ervan verbergen. Meer kunnen ze niet doen. Er is een natuurwet die eist dat de mens deze mysteries zelf zal ontcijferen. Hij kan die kennis door geen andere methode verkrijgen. De mens die wenst te leven, moet zelf zijn voedsel eten: dit is de eenvoudige natuurwet – die ook op het hogere leven van toepassing is. De mens die daarin wil leven en werken, kan niet als een baby met een lepel worden gevoerd; hij moet zichzelf voeden.

Ik stel voor gedeelten van *Licht op het Pad* in nieuwe en soms duidelijker taal over te zetten; maar of mijn poging werkelijk een verduidelijking zal zijn, kan ik niet zeggen. Een waarheid wordt voor iemand die doof en stom is niet begrijpelijker als een verdwaasde taalkundige daartoe de woorden waarin zij is gekleed, in elke levende of dode taal vertaalt en dan de verschillende zinnen in zijn oor schreeuwt. Maar voor degenen die niet doof en stom zijn, is één taal gewoonlijk gemakkelijker dan de rest; en ik wend mij tot hen.

De eerste aforismen van *Licht op het Pad* in Afdeling I zijn, dat weet ik zeker, wat hun innerlijke betekenis betreft, voor velen die overigens het doel van het boek hebben begrepen, verzegeld gebleven.

Er zijn vier beproefde en vaststaande waarheden over de toegang tot het occultisme. De Gouden Poort

sluit die drempel af; toch zijn er enkelen die door die poort gaan en het verhevene en onbegrensde dat daarachter ligt, ontdekken. In de verre ruimten van de tijd zullen allen door die poort gaan. Maar ik behoor tot hen die wensen dat de tijd, de grote misleider, niet zo oppermachtig was. Tot hen die hem kennen en liefhebben, heb ik niets te zeggen; maar tot de anderen – en dat zijn er niet zo weinig als sommigen misschien denken – voor wie het voorbijgaan van de tijd als een mokerslag is en het gevoel van ruimte als de tralies van een ijzeren kooi, zal ik uitleg geven en het nog eens toelichten, totdat zij het volledig begrijpen.

De vier waarheden die op de eerste bladzijde van *Licht op het Pad* staan geschreven, hebben betrekking op de beproevingsinwijding van iemand die occultist wil worden. Totdat hij die heeft doorstaan, kan hij zelfs niet reiken naar de klink van de poort die naar kennis voert. Kennis is het grootste erfgoed van de mens; waarom zou hij dan niet proberen deze langs iedere mogelijke weg te verkrijgen? Het laboratorium is niet de enige plaats voor proefnemingen; *scientia* (wetenschap) – laten we dat bedenken – is afgeleid van *sciens*, tegenwoordig deelwoord van *scire*, ‘weten’; de oorsprong ervan is dezelfde als die van het Engelse *to discern*, ‘onderscheiden’, ‘kennen’. Wetenschap houdt zich dus niet alleen met stof bezig, nee zelfs niet als de ijlste en meest verborgen vormen ervan daartoe wor-

den gerekend. Die gedachte komt eenvoudig voort uit de lakse geest van onze tijd. Wetenschap omvat alle vormen van kennis. Het is buitengewoon interessant te vernemen wat scheikundigen ontdekken en te zien hoe zij via de dichtheden van de stof hun weg vinden naar haar fijnere vormen; maar er zijn andere soorten kennis dan deze, en niet iedereen beperkt zijn (strikt wetenschappelijke) begeerte naar kennis tot proefnemingen die door de fysieke zintuigen kunnen worden getoetst.

Iedereen die niet een slome duikelaar is of iemand die is verdoofd door een of andere overheersende ondeugd, heeft een vermoeden of heeft misschien zelfs met enige zekerheid ontdekt dat er ijlere zintuigen zijn die binnen de fysieke zintuigen liggen. Dit is helemaal niet iets bijzonders; als we de moeite namen de natuur te laten getuigen, zouden we ontdekken dat alles wat voor het gewone gezicht waarneembaar is, iets nog belangrijker dan zichzelf binnenin zich verborgen houdt; de microscoop heeft een wereld voor ons geopend, maar binnen deze omhulsels die de microscoop laat zien, ligt een mysterie dat door geen enkel mechanisch hulpmiddel kan worden gepeild.

De hele wereld wordt tot in zijn meest stoffelijke vormen bezielde en verlicht door een wereld erbinnen. Deze innerlijke wereld wordt door sommige mensen astraal genoemd; en dit woord is even goed als ieder

ander woord, hoewel het alleen maar sterachtig betekent; maar de sterren zijn, zoals Locke aantoonde, lichtende lichamen die uit eigen vermogen licht geven. Deze eigenschap is kenmerkend voor het leven dat in de stof ligt besloten; want zij die het zien, hebben geen lamp nodig om het te zien. Het woord ster is afgeleid van het Angelsaksische 'stir-an', sturen, roeren, bewegen; en het innerlijke leven is ontegenzegglijk de meester van het uiterlijke, zoals iemands brein de bewegingen van zijn lippen leidt. Dus hoewel astraal op zichzelf niet zo'n heel erg goed woord is, heb ik er geen bezwaar tegen het voor mijn huidige doel te gebruiken.

Licht op het Pad is in zijn geheel in een astraal geheimschrift geschreven en kan daarom alleen door iemand die astraal leest worden ontcijferd. En de leringen ervan zijn hoofdzakelijk gericht op het aanweken en ontwikkelen van het astrale leven. Voordat de eerste stap in deze ontwikkeling is gezet, is de onmiddellijke kennis, die onfeilbare intuïtie wordt genoemd, voor de mens onmogelijk. En deze positieve en onfeilbare intuïtie is de enige vorm van kennis waardoor de mens binnen de grenzen van zijn bewuste inspanningen snel kan werken of zijn ware en hoge staat kan bereiken. Kennis verkrijgen door proefnemingen is als methode te omslachtig voor hen die ernaar streven inderdaad werk te verzetten; hij die

haar door onfeilbare intuïtie verkrijgt, weet door een krachtige wilsinspanning uiterst snel de hand te leggen op haar verschillende vormen, zoals een vastberaden werkman naar zijn gereedschappen grijpt ongeacht het gewicht daarvan of een andere moeilijkheid die hem in de weg zou kunnen staan. Hij stopt niet om eerst elk daarvan uit te testen; hij gebruikt dat wat naar zijn oordeel het meest geschikte is.

Alle voorschriften in *Licht op het Pad* zijn voor alle leerlingen geschreven, maar alleen voor leerlingen die 'kennis tot zich nemen'. Alleen voor wie in deze school studeren, zijn haar wetten van enig nut of belang.

Tot al die mensen die serieus in het occultisme zijn geïnteresseerd zeg ik allereerst – verwerf kennis. Aan hem die heeft, zal worden gegeven. Het heeft geen zin erop te wachten. De schoot van de tijd zal zich voor u sluiten en in latere dagen zult u ongeboren blijven, zonder macht. Daarom zeg ik tot hen die honger of dorst naar kennis hebben, houd u aan deze voorschriften.

Ze zijn niet door mij gemaakt of uitgevonden. Ze zijn slechts de uitdrukking van wetten in de hogere gebieden van de natuur: het onder woorden brengen van waarheden die op hun eigen gebied even volstrekt zijn als de wetten die de gedragingen van de aarde en haar atmosfeer beheersen.

De zintuigen waarover in deze vier beweringen

wordt gesproken, zijn de astrale of innerlijke zintuigen.

Geen mens begeert dat licht te zien dat de ruimte-loze ziel verlicht, voordat lijden en verdriet en wan-hoop hem uit het leven van de gewone mensheid hebben verdreven. Eerst put hij genietingen uit, dan put hij lijden uit – totdat zijn ogen tenslotte niet meer tot tranen zijn te bewegen.

Dit is een onloochenbare waarheid, hoewel ik heel goed weet dat ze op hevige ontkenning zal stuiten door velen die sympathiek staan tegenover gedachten die aan het innerlijke leven ontspringen. *Zien* met de astrale gezichtszin is een vorm van activiteit die we moeilijk direct kunnen begrijpen. Wetenschappers weten heel goed wat een wonder wordt volbracht door elk kind dat ter wereld komt, wanneer het voor het eerst het gezichtsvermogen de baas wordt en dit dwingt aan zijn brein te gehoorzamen. Ongetwijfeld wordt door elk zintuig eenzelfde wonder verricht, maar dit afstemmen van het gezicht is misschien de meest verbazingwekkende prestatie. Toch doet het kind het bijna onbewust door middel van een sterke overerving van gewoonten. Niemand is zich nu ervan bewust dat hij dat ooit heeft gedaan; zoals wij ons evenmin de afzonderlijke bewegingen kunnen herinneren waardoor we een jaar geleden een heuvel konden beklimmen. Dit komt doordat we bewegen en leven en ons bestaan hebben in de stof.

Onze kennis ervan is intuïtief geworden.

Met ons astrale leven is het heel anders gesteld. De mens heeft er in het verleden eeuwenlang heel weinig aandacht aan geschonken – zo weinig dat hij het gebruik van zijn zintuigen vrijwel heeft verloren. Het is waar dat in elke beschaving de ster opkomt; en de mens erkent met meer of minder dwaasheid en verwarring dat hij weet dat hij bestaat. Maar meestal ontkent hij het, en door zich als materialist te gedragen wordt hij een vreemd wezen, een wezen dat zijn eigen licht niet kan zien, een levend wezen dat niet wil leven, een astraal dier dat ogen heeft en oren en spraakvermogen en macht en toch van geen van deze gaven gebruikmaakt. Zo is het; en de gewoonte van onwetendheid is zo vast geworden, dat tegenwoordig niemand met het innerlijke gezicht zal zien tot de fysieke ogen door zielenstrijd niet alleen blind zijn geworden maar ook zonder tranen – het vocht des levens. Niet meer tot tranen zijn te bewegen betekent de gewone menselijke natuur te hebben aanvaard en overwonnen en een evenwicht te hebben bereikt dat niet door persoonlijke gemoedsaandoeningen kan worden geschokt. Het houdt geen enkele hardvochtigheid of onverschilligheid in. Het houdt niet het uitputten van verdriet in, wanneer de lijdende ziel niet in staat lijkt nog langer hevig te lijden; het betekent niet de uitgeblustheid van de oude dag, als de emotie dof wordt,

omdat de snaren die in reactie op de ziel trillen, versleten zijn. Geen van deze toestanden zijn gepast voor een leerling; en als hij in een ervan verkeert, moet deze worden overwonnen alvorens het pad kan worden betreden. Hardvochtigheid behoort tot de zelfzuchtige mens, de egoïst, voor wie de poort voor altijd is gesloten. Onverschilligheid past bij de dwaas en de pseudofilosoof; zij die door hun lauwheid slechts marionetten zijn, niet sterk genoeg om de werkelijkheid van het bestaan onder ogen te zien. Als pijn en verdriet de scherpste van het lijden hebben uitgeput, heeft dit een loomheid tot gevolg, niet ongelijk aan de lusteloosheid van de oude dag, zoals deze gewoonlijk door mannen en vrouwen wordt ervaren. Zo'n toestand maakt de toegang tot het pad onmogelijk, omdat de eerste stap een moeilijke stap is, en om die te zetten moet een mens sterk zijn, vol psychische en lichamelijke kracht.

Het is waar dat, zoals Edgar Allan Poe heeft gezegd, de ogen de vensters voor de ziel zijn, de vensters van dat betoverde paleis waarin zij woont. Dit is de beste uitleg in gewone taal van de betekenis van de tekst. Als verdriet, ontzetting, teleurstelling of vreugde de ziel zo kunnen schokken dat zij haar greep verliest op de kalme geest die haar inspireert, en het levensvocht te voorschijn springt waardoor kennis door gevoelens wordt overspoeld, dan wordt alles

onduidelijk, de vensters raken verduisterd, het licht wordt nutteloos. Dit is even letterlijk waar als dat iemand die aan de rand van een afgrond staat en door een of andere emotie de moed verliest, zeker zal vallen. Het evenwicht van het lichaam, de balans, moet worden bewaard, niet alleen op gevaarlijke plaatsen maar zelfs op de begane grond en met al de hulp die de natuur ons door de wet van de zwaartekracht schenkt. Zo is het ook met de ziel; ze is de schakel tussen het uiterlijke lichaam en de stralende geest daarachter; de goddelijke vonk verblijft op die stille plaats waar geen natuurramp de lucht in beroering kan brengen; dit is altijd zo. Maar de ziel kan haar greep daarop, haar kennis ervan, verliezen, hoewel beide een onderdeel zijn van een geheel; en door emotie, door beroering, verliest men die greep. Het ondergaan van hetzij vreugde of verdriet veroorzaakt een hevige trilling die voor het bewustzijn van de mens leven is. Deze gevoeligheid neemt niet af wanneer de leerling aan zijn training begint; zij neemt toe. Het is de eerste beproeving van zijn kracht, hij moet lijden, moet genieten of verdragen, heviger dan andere mensen, terwijl hij bovendien een plicht op zich heeft genomen die voor andere mensen niet bestaat, namelijk dat hij niet zal toestaan dat zijn lijden hem van zijn vastgestelde doel afbrengt. Inderdaad moet hij bij de eerste stap zichzelf stevig onder controle houden en het bit tussen de tanden

nemen; niemand anders kan dat voor hem doen.

De eerste vier spreuken van *Licht op het Pad* slaan geheel op astrale ontwikkeling. Deze ontwikkeling moet tot op zekere hoogte zijn voltooid – dat wil zeggen dat men zich er volledig aan heeft gewijd – voordat het vervolg van dit boek werkelijk begrijpelijk is en niet alleen voor het verstand; in feite voordat het als een praktische en niet als een metafysische verhandeling kan worden gelezen.

Er zijn in een van de grote mystieke broederschappen vier ceremoniën die vroeg in het jaar plaatsvinden, waarin deze spreuken praktisch worden toegelicht en verklaard. Het zijn ceremoniën waaraan uitsluitend nieuwelingen deelnemen, want het zijn slechts diensten van de drempel. Maar het zal duidelijk worden dat het iets ernstigs is om leerling te worden als men begrijpt dat het hier om offerceremoniën gaat. De eerste is die waarover ik heb gesproken. De grootste vreugde, het bitterste verdriet, de angst voor verlies en wanhoop worden aan de bevende ziel opgelegd om te ondergaan; aan de ziel die nog geen licht in de duisternis heeft gevonden en zo hulpeloos is als een blinde; totdat deze schokken zonder verlies van evenwicht kunnen worden opgevangen, moeten de astrale zintuigen verzegeld blijven. Dit is de barmhartige wet. Het ‘medium’ of de ‘spiritist’ die zonder voorbereiding de psychische wereld binnensnelt, is een schender van de

wet, een overtreder van de wetten van de hogere natuur. Wie de wetten van de natuur overtreedt, verliest zijn lichamelijke gezondheid; wie de wetten van het innerlijke leven overtreedt, verliest zijn psychische gezondheid. 'Mediums' worden krankzinnig, zelfmoordenaars, ellendige schepselen zonder moreel gevoel; en vaak komen zij aan hun einde als ongelovigen, twijfelaars zelfs aan wat hun eigen ogen hebben gezien. De leerling wordt gedwongen volkomen meester over zichzelf te worden voordat hij zich op dat gevaarlijke pad waagt en die wezens probeert tegemoet te treden die in de astrale wereld leven en werken, en die wij meesters noemen op grond van hun grote kennis en hun vermogen om niet alleen zichzelf te beheersen maar ook de krachten om hen heen.

De toestand van de ziel, wanneer zij voor de zintuiglijke wereld leeft, die men duidelijk moet onderscheiden van de wereld van kennis, wisselt en de ziel wordt heen en weer geslingerd, geheel anders dan in een stabiele toestand. Dit is de beste letterlijke weergave van het feit; maar het is slechts letterlijk voor het verstand, niet voor de intuïtie. Voor dit deel van het bewustzijn van de mens dient men andere woorden te kiezen. Het woord 'stabiel' kan misschien worden vervangen door 'thuis'. In zintuiglijke indrukken wordt geen blijvend thuis gevonden, omdat verandering de wet is voor dit wisselende bestaan. Dat is het eerste feit

dat door de leerling moet worden geleerd. Het heeft geen zin stil te staan en te huilen bij een beeld in een caleidoscoop dat voorbij is.

Het is een bekend feit, een thema dat Bulwer Lytton met veel talent heeft uitgewerkt, dat de eerste ervaring van de neofiet in het occultisme een van ondraaglijk verdriet is. Er overvalt hem een gevoel van leegte, dat de wereld tot een woestenij en het leven tot een zinloze inspanning maakt. Dit volgt op zijn eerste ernstige beschouwing van zijn essentie. Door het onuitsprekelijke mysterie van zijn eigen hogere natuur aandachtig te beschouwen, of zelfs maar bij de poging daartoe, wordt hijzelf de oorzaak ervan dat hij zijn eerste beproeving ondergaat. Het heen en weer schommelen tussen vreugde en verdriet houdt misschien slechts één seconde op; maar dat is voldoende om hem los te slaan van zijn stevige verankering in de wereld van de zintuiglijke indrukken. Hij heeft – hoe kort ook – het grotere leven ervaren; en gebukt gaand onder de last van een gevoel van onwezenlijkheid, van leegte, van een angstaanjagende ontkenning, zet hij zijn gewone bestaan voort. Dit was de nachtmerrie waardoor Bulwer Lyttons neofiet in ‘Zanoni’ werd bezocht; en zelfs Zanoni zelf die grote waarheden had geleerd en aan wie grote macht was toevertrouwd, was niet feitelijk over de drempel gegaan waar vrees en hoop, wanhoop en vreugde het ene ogenblik absolute werke-

lijkheden schijnen en het volgende moment slechts vormen van de verbeelding.

We worden vaak door het leven zelf aan deze eerste beproeving onderworpen. Want per slot van rekening is het leven de grote leraar. Wij keren terug om het te bestuderen, nadat we macht erover hebben verkregen, zoals de scheikundige in het laboratorium meer leert dan zijn leerling. Er zijn mensen die zo dicht bij de deur van kennis staan dat het leven zelf hen erop voorbereidt, en niemand hoeft individueel de afschuwelijke wachter bij de ingang op te roepen. Dit moeten natuurlijk scherpzinnige en machtige personen zijn, in staat tot de meest intense vreugde; dan komt verdriet en vervult zijn grote plicht. De hevigste vormen van lijden overvallen zo iemand, totdat hij tenslotte uit zijn bewustzijnsverdooving ontwaakt, en door de kracht van zijn innerlijke vitaliteit stapt hij over de drempel naar een plaats van vrede. Dan verliest de levenstrilling haar dwingende macht. De gevoelsnatuur moet nog lijden, maar de ziel heeft zich bevrijd en houdt zich afzijdig en leidt het leven naar zijn grootsheid. Zij die aan de tijd zijn onderworpen en langzaam door al zijn ruimten heengaan, leven voort door een langdurige reeks zintuiglijke indrukken en ondergaan een onafgebroken mengeling van vreugde en verdriet. Zij durven de slang van het zelf niet stevig aan te pakken en haar te overwinnen, om daardoor

goddelijk te worden, maar ze ergeren zich liever aan alle mogelijke ervaringen waarbij ze de slagen van de tegenwerkende krachten ondergaan.

Wanneer een van hen die aan de tijd zijn onderworpen besluit het pad van occultisme te betreden, is dit zijn eerste taak. Als het leven het hem niet heeft geleerd, als hij niet krachtig genoeg is om het zichzelf te leren en als hij genoeg macht heeft om de hulp van een meester in te roepen, dan ondergaat hij deze vreselijke beproeving, zoals in *Zanoni* wordt beschreven. Zijn leven waarin hij heen en weer wordt geslingerd, wordt voor een ogenblik tot stilstand gebracht, en hij moet de schok te boven komen van het onder ogen zien van wat hem op het eerste gezicht een afgrond van nietzijn lijkt. Pas wanneer hij heeft geleerd in deze afgrond te verblijven en de vrede ervan heeft ontdekt, zijn zijn ogen niet meer tot tranen te bewegen.

II

‘VOORDAT HET OOR KAN HOREN, MOET HET NIET LANGER GEVOELIG ZIJN.’

De eerste vier voorschriften van *Licht op het Pad* zijn ongetwijfeld, al lijkt deze bewering misschien vreemd, de belangrijkste van het hele boek, op één na. Ze zijn zo belangrijk omdat ze de fundamentele wet bevatten betreffende de scheppende essentie van de astrale mens. En alleen in het astrale (of zelfverlichte) bewustzijn hebben de voorschriften die daarna volgen enige werkelijke betekenis. Heeft men eenmaal het punt bereikt dat men gebruik kan maken van de astrale zintuigen, dan wordt het iets vanzelfsprekends om ze te gaan gebruiken; en de verdere voorschriften zijn alleen bedoeld als gids bij het gebruik ervan. Wanneer ik zo spreek, bedoel ik natuurlijk dat de eerste vier voorschriften van gewicht en van belang zijn voor wie ze in druk op een bladzijde lezen. Wanneer ze onmiskenbaar in het hart van de mens en in zijn leven zijn gegrift, dan worden de andere voorschriften niet alleen belangrijke of bijzondere metafysische beweringen, maar werkelijke feiten in het leven die moeten worden begrepen en ervaren.

De vier voorschriften staan geschreven in de grote zaal van iedere werkelijke loge van een levende broederschap. Of de mens op het punt staat zijn ziel aan de duivel te verkopen, zoals Faust, of dat hij in de strijd het onderspit delft, zoals Hamlet, of dat het de bedoeling is dat hij wordt binnengelaten, in elk van die gevallen zijn deze woorden voor hem bestemd. De mens kan tussen deugd en ondeugd kiezen, maar hij kan dat pas als hij een volwassen mens is geworden; een baby of een wild dier kan die keuze niet maken. Hetzelfde geldt voor de leerling; hij moet eerst een leerling worden voordat hij de paden waartussen hij moet kiezen zelfs maar kan zien. Deze poging zich tot een leerling om te vormen, deze wedergeboorte, moet hijzelf volbrengen zonder leraar. Totdat de vier voorschriften zijn geleerd, kan geen leraar hem van enig nut zijn; en daarom wordt over 'de meesters' gesproken op de wijze zoals dat hier gebeurt. Geen werkelijke meester, of het een adept in macht, in liefde of in duisternis is, kan invloed op iemand hebben voordat aan deze vier voorschriften is voldaan.

Zoals ik heb gezegd, kunnen tranen het levensvocht worden genoemd. De ziel moet de gemoedsaandoeningen van de mensheid van zich af hebben gezet, moet een evenwicht hebben bereikt dat door geen tegenslag kan worden verstoord voordat haar ogen zich kunnen openen voor de bovenmenselijke wereld.

De stem van de meesters weerklinkt altijd in de wereld; maar alleen zij horen haar van wie de oren niet langer ontvankelijk zijn voor de klanken die invloed hebben op het persoonlijke leven. Lachen geeft het hart geen verlichting meer, boosheid kan het niet meer tot razernij brengen, tedere woorden brengen het geen vertroosting. Want dat binnenin ons, waarvoor de oren als een buitendeur zijn, is op zichzelf een plaats van ongestoorde vrede die door geen mens kan worden aangetast.

Zoals de ogen de vensters van de ziel zijn, zo zijn de oren haar poorten of deuren. Daardoor bereikt ons kennis over de verwarring van de wereld. De groten die meester zijn geworden over het leven, die meer dan leerling zijn geworden, staan in vrede en onbewogen te midden van de drukte en de caleidoscopische activiteit van de mensheid. Zij dragen een volmaakte kennis in zich en ook een volkomen vrede; en aldus worden ze niet geprikkeld of opgewonden door de onvolledige en onjuiste stukjes informatie die hun oren bereiken door de wisselende stemmen van de mensen om hen heen. Wanneer ik over kennis spreek, bedoel ik intuïtieve kennis. Deze vaststaande kennis kan nooit door hard werken of door proefneming worden verkregen, want deze methoden zijn alleen op materie van toepassing; en materie is op zichzelf een volkomen onzekere substantie die voortdurend aan verandering onderhevig is.

De meest volstrekte en universele wetten van natuurlijk en fysiek leven, zoals die in de wetenschap worden opgevat, zullen verdwijnen wanneer het leven van dit heelal zal zijn geëindigd en alleen de ziel ervan in de stilte zal zijn overgebleven. Wat zal dan de waarde zijn van kennis over de wetten ervan die door inspanning en waarneming zijn verkregen? Ik hoop dat geen lezer of criticus zal gaan denken dat ik met wat ik heb gezegd de bedoeling heb de verkregen kennis of het werk van de mensen van de wetenschap te kleineren of te gering-schatten. Integendeel, ik denk dat de wetenschappers de pioniers zijn van het moderne denken. De dagen van letterkunde en van kunst toen dichters en beeldhouwers het goddelijke licht zagen en het in hun eigen grootse taal overbrachten – deze dagen liggen in het verre verleden begraven samen met de beeldhouwers van vóór Phidias en de voor-Homerische dichters. De mysteriën beheersen niet langer de wereld van denken en schoonheid; het menselijke leven is de heersende macht, niet wat daarachter ligt. Maar de wetenschappelijke werkers boeken vooruitgang – niet zozeer door eigen wil als wel door de omstandigheden gedwongen – naar de verre scheidslijn tussen het verklaarbare en het onverklaarbare. Iedere nieuwe ontdekking brengt hen een stap verder; daarom heb ik grote waardering voor de kennis die door werk en proefneming wordt verkregen.

Intuïtieve kennis is echter iets heel anders. Zij wordt niet op een of andere manier verworven, maar is, zo gezegd, een eigenschap van de ziel; niet van de dierlijke ziel die na de dood een spook wordt, wanneer wellust en sympathie of de herinnering aan slechte daden haar dichtbij de mensen houdt, maar van de goddelijke ziel die alle uiterlijke vormen van het geïndividualiseerde bestaan bezielt.

Dit is natuurlijk een vermogen dat in die ziel verblijft, en haar is ingeboren. Wie leerling wil zijn, moet in zichzelf het bewustzijn ervan opwekken door een krachtige en besliste en ontembare inspanning van de wil. Ik gebruik het woord ontembaar met een bepaalde bedoeling. Alleen hij die niet te temmen is, die niet kan worden overheerst, die weet dat hij meester moet zijn over mensen, over feiten, over alle dingen, behalve zijn eigen goddelijkheid, kan dit vermogen opwekken. 'Door geloof zijn alle dingen mogelijk.' De sceptici lachen om geloof en zijn er trots op dat die eigenschap in hun eigen denken ontbreekt. De waarheid is dat geloof een enorme motor is, een geweldige kracht die in feite alle dingen tot stand kan brengen. Want het is het verbond of de overeenkomst tussen het goddelijke deel van de mens en zijn lagere zelf.

Het gebruik van deze drijvende kracht is hard nodig om intuïtieve kennis te verkrijgen, want hoe kan de mens, tenzij hij gelooft dat zulke kennis binnenin

hem bestaat, er anders aanspraak op maken en haar gebruiken?

Hij is zonder deze kracht hulpelozer dan drijf- of wrakhout op de grote getijden van de oceaan. Dit wordt immers her- en derwaarts geworpen; hetzelfde kan een mens overkomen door wisselingen van het lot. Dergelijke avonturen zijn echter slechts uiterlijk en van heel weinig belang. Een slaaf kan in ketenen door de straten worden gesleurd en toch de rustige ziel van een filosoof behouden, zoals men kon zien in de persoon van Epictetus. Iemand kan alle mogelijke aardse bezittingen hebben en schijnbaar volkomen meester van zijn persoonlijk lot zijn, en toch kent hij geen vrede, geen zekerheid, omdat hij door elk getij van het denken waarmee hij in aanraking komt, innerlijk wordt geschokt. En deze wisselende getijden stuwden de mens niet alleen maar lichamelijk heen en weer, zoals drijf-hout op het water; dat zou van geen betekenis zijn. Ze dringen de poorten van zijn ziel binnen en overspoelen de ziel en maken haar blind en leeg en zonder enige blijvende intelligentie, zodat voorbijgaande indrukken invloed op haar hebben.

Ik zal een voorbeeld geven om mijn bedoeling duidelijker te maken. Neem een schrijver aan zijn werktafel, een schilder voor zijn doek, een componist luisterend naar de melodien die in zijn vreugdevolle verbeelding opklinken, en laat ieder van hen zijn

dagelijkse werkuren doorbrengen voor een groot raam dat op een drukke straat uitziет. De macht van het bezielende leven verdooft zowel horen als zien en het drukke stadsverkeer gaat als slechts een vluchtig schouwspel aan hen voorbij. Maar iemand van wie het brein leeg is, van wie de dagen doelloos zijn en die aan hetzelfde raam zit, merkt de voorbijgangers op en herinnert zich de gezichten die hem misschien behagen of interesseren. Zo gaat het ook met het denkvermogen in relatie tot de eeuwige waarheid. Als het zijn wisselende gedachten, zijn onvolledige kennis, zijn onbetrouwbare informatie niet meer aan de ziel overbrengt, dan – op die innerlijke plaats van vrede die al werd gevonden toen het eerste voorschrift werd geleerd – dan laat op die innerlijke plaats het licht van ware kennis op tot een vlam. Dan beginnen de oren te horen. Eerst heel vaag, heel zwak. En inderdaad, deze eerste aanwijzingen van het begin van het ware, werkelijke leven zijn zo zwak en teer dat ze soms terzijde worden geschoven als slechts fantasie, slechts verbeelding.

Maar voordat deze meer dan alleen verbeelding kunnen worden, moet de afgrond van het niets in een andere vorm onder ogen worden gezien. De volkomen stilte die slechts tot ons kan komen door de oren voor alle voorbijgaande geluiden te sluiten, komt als een verschrikkelijker gruwel dan zelfs de vormloze leegte

van de ruimte. De enige manier waarop we ons lege ruimte kunnen voorstellen is – denk ik – wanneer deze wordt herleid tot zijn eenvoudigste gedachte-element, dat van zwarte duisternis. Voor de meeste mensen vormt deze een grote fysieke verschrikking, en als ze als een eeuwig en onveranderlijk feit wordt beschouwd, moet ze voor het denken meer dan iets anders het denkbeeld van vernietiging betekenen. Maar het is de vernietiging van slechts één zintuig; en de klank van een stem kan zich doen horen en zelfs in de diepste duisternis troost brengen. De leerling die in deze zwarte duisternis, die de angstwekkende afgrond is, de weg heeft gevonden, moet dan de poort van zijn ziel zodanig sluiten dat geen vertrooster noch enige vijand er kan binnendringen. En bij deze tweede poging wordt – door hen die dit tevoren niet konden waarnemen – ingezien dat lijden en vreugde slechts één soort gewaarwording zijn. Want als de eenzaamheid van de stilte wordt bereikt, hongert de ziel zo hevig en harts-tochtelijk naar een zintuiglijke ervaring waarop zij kan steunen, dat een die pijnlijk is even welkom zou zijn als een die vreugdevol is. Wanneer hij dit inzicht bereikt, kan de moedige mens door het vast te houden en niet los te laten de ‘gevoeligheid’ [voor zintuiglijke indrukken] ineens vernietigen. Wanneer het oor geen onderscheid meer maakt tussen wat aangenaam en wat pijnlijk is, zal het niet meer door de stemmen van ande-

ren worden beïnvloed. En dan is het veilig en wordt het mogelijk de deuren van de ziel te openen.

‘Het zien’ is de eerste poging en de gemakkelijkste, omdat het gedeeltelijk door een verstandelijke inspanning wordt bereikt. Het verstand kan het hart overwinnen, zoals in het dagelijks leven welbekend is. Daarom ligt deze voorbereidende stap nog op het gebied van de stof. Maar de tweede stap laat dat soort ondersteuning niet toe, noch enige materiële hulp. Natuurlijk bedoel ik met materiële hulp de werking van het brein, of emoties, of de menselijke ziel. Door de oren te dwingen alleen naar de eeuwige stilte te luisteren, wordt het wezen dat wij mens noemen iets wat niet meer een mens is. Als we een oppervlakkig overzicht maken van de duizend en één invloeden die anderen op ons uitoefenen, zal blijken dat dit zo moet zijn. Een leerling moet alle plichten die hij als mens te doen heeft vervullen, maar hij moet dit doen volgens zijn eigen gevoel voor wat juist is en niet volgens dat van iemand anders of van een groep mensen. Dit is een vanzelfsprekend gevolg van het naleven van de geloofsovertuiging van kennis in plaats van die van een of ander blind geloof.

Om de zuivere stilte te verkrijgen die de leerling nodig heeft, moeten het hart en zijn emoties, het brein en zijn verstandelijkheid, worden uitgeschakeld. Beide zijn slechts mechanismen die in de loop van het leven

van de mens zullen verdwijnen. De achterliggende essentie die de drijvende kracht is en de mens doet leven, wordt nu gedwongen zichzelf aan te sporen tot handelen. Nu is het grootste uur van gevaar. Bij de eerste beproeving worden de mensen gek van angst; over deze eerste beproeving schreef Bulwer Lytton. Geen enkele romanschrijver is zover als de tweede beproeving gegaan, hoewel sommige dichters dat deden. Haar subtiliteit en grote gevaar liggen daarin dat hoe groter de kracht van de mens des te groter is zijn kans er doorheen te komen en verder te gaan, of om er ook maar het hoofd aan te bieden. Als hij genoeg kracht heeft om dat ongeoefende deel van hemzelf, de hoogste essentie, te wekken, dan heeft hij de kracht de Gouden Poort te ontsluiten; dan is hij de ware alchemist in het bezit van het levenselixer.

Door deze ervaring raakt de occultist afgezonderd van alle andere mensen, en begint aan zijn eigen leven; hij betreedt het pad van het persoonlijk volbrengen in plaats van slechts te gehoorzamen aan de genii die de aarde regeren. Door zich te verheffen tot een individueel krachtcentrum vereenzelvigd hij zich in feite met de edeler levenskrachten en daardoor wordt hij één met ze. Want ze staan boven de machten van deze aarde en de wetten van dit heelal. Hier ligt de enige hoop van de mens op succes in de grote poging om van zijn huidige positie naar de volgende te springen en

onmiddellijk een wezenlijk deel van de goddelijke kracht te worden, zoals hij een wezenlijk deel is geweest van de intellectuele kracht van de grote natuur waartoe hij behoort. Hij is zichzelf altijd vooruit, als zo'n tegenspraak kan worden begrepen. De mensen die aan deze gedragslijn vasthouden, geloven in hun ingeboren vermogen tot vooruitgang en dat van de hele mensheid, en zij zijn de oudere broeders, de pioniers. Ieder mens moet de grote sprong zelf maken, zonder hulp; toch is het zoiets als een staf om op te steunen als we beseffen dat ook anderen die weg zijn gegaan. Het is mogelijk dat ze in de afgrond verloren gingen; hoe dan ook, ze hadden de moed die weg in te slaan. Ik zeg dat ze misschien in de afgrond verloren gingen, omdat iemand die er doorheen is gekomen onherkenbaar is tot de andere en geheel nieuwe toestand door beiden is bereikt. Het is nu niet nodig nader in te gaan op wat die toestand is.

Ik zeg alleen dat in het beginstadium waarin de mens tot de stilte ingaat, hij geen weet meer heeft van zijn vrienden, van zijn geliefden, van allen die hem na staan of dierbaar zijn; ook verliest hij zijn leraren en hen die hem zijn voorgegaan uit het oog. Ik leg dit uit, omdat er bijna niemand doorheen komt zonder zich bitter te beklagen. Als het denken van tevoren kon begrijpen dat de stilte volkomen moet zijn, zou dit beklag zeker niet als een obstakel op het pad hoeven te

ontstaan. Uw leraar of uw voorganger houdt misschien uw hand in de zijne en leeft zoveel met u mee als waartoe het menselijk hart in staat is. Maar wanneer de stilte en de duisternis komen, verliest u alle bewustzijn van hem; u bent alleen en hij kan u niet helpen, niet omdat zijn kracht is verdwenen, maar omdat u uw grote vijand heeft opgeroepen.

Met uw grote vijand bedoel ik uzelf. Als u de macht bezit uw eigen ziel in de duisternis en stilte onder ogen te zien, zult u het fysieke of dierlijke zelf dat alleen in de wereld van de zintuigen leeft, hebben overwonnen.

Deze bewering zal – denk ik – ingewikkeld lijken, maar ze is in werkelijkheid heel eenvoudig. De mens staat, wanneer hij zijn vervulling en de beschaving haar hoogtepunt heeft bereikt, tussen twee vuren. Kon hij zijn grote erfgoed maar opeisen, dan zou de belemmering van het puur dierlijke leven zonder moeite van hem wegvallen. Maar dat doet hij niet en zo bloeien de mensenrassen op en verwelken dan en sterven en vergaan zonder een spoor aan de oppervlakte van de aarde achter te laten, hoe schitterend de bloei ervan misschien ook is geweest. En het wordt aan het individu overgelaten deze grote poging te wagen: te weigeren om zich door zijn hogere natuur te laten afschrikken, en te weigeren om zich door zijn lagere of meer materiële zelf naar beneden te laten halen. Elk individu dat dit volbrengt is een verlosser van de mensheid. Al

bazuint hij zijn daden niet in het rond of leeft hij verborgen en in stilte, het feit blijft dat hij een schakel vormt tussen de mens en zijn goddelijke deel, tussen het bekende en het onbekende, tussen de drukte van het marktplaatsplein en de stilte van de sneeuwbedekte Himalaya. Hij hoeft zich niet tussen de mensen te bewegen om die schakel te vormen; in het astrale *is* hij die schakel en daardoor is hij een wezen van een andere orde dan de rest van de mensheid. Zelfs aan het begin van de weg naar kennis, wanneer hij slechts de tweede stap heeft genomen, merkt hij dat zijn positie zekerder is en wordt hij zich ervan bewust dat hij een erkend deel van een geheel is.

Dit is een van de tegenstrijdigheden in het leven die zo vaak voorkomen dat ze stof opleveren voor romanschrijvers. De occultist ontdekt dat ze opmerkelijker worden naarmate hij tracht het leven te leven dat hij heeft gekozen. Naarmate hij zich in zichzelf terugtrekt en op zichzelf gaat vertrouwen, ontdekt hij dat hij duidelijker deel gaat uitmaken van een grootse stroom van welomlijnd denken en voelen. Wanneer hij de eerste les heeft geleerd, de honger van het hart heeft overwonnen en geweigerd om op de liefde van anderen te teren, merkt hij dat hij beter in staat is liefde op te wekken. Wanneer hij het leven van zich afwerpt, komt dit in een nieuwe vorm en met een nieuwe bedoeling tot hem. De wereld is altijd een plek geweest waarin zich

aan de mens tal van tegenstrijdigheden voordoet; wanneer hij een leerling wordt, ontdekt hij dat het leven als een reeks paradoxen kan worden beschreven. Dit is een feit in de natuur en de reden hiervoor is begrijpelijk genoeg. De ziel van de mens 'leeft afgezonderd als een ster', zelfs die van de meest verachtelijke onder ons, terwijl zijn bewustzijn onderworpen is aan de wet van de schommelingen van het zintuiglijk leven. Dit alleen is al genoeg om de ingewikkelde aard van een karakter te veroorzaken die stof voor de romanschrijver oplevert; elk mens is een mysterie voor zowel vriend als vijand, en voor zichzelf. Zijn motieven zijn vaak niet te achterhalen en hij kan ze niet doorgronden, of weten waarom hij dit of dat doet. De leerling spant zich in om het bewustzijn wakker te schudden in dat sterachtige deel van hemzelf waar zijn macht en goddelijkheid liggen te sluimeren. Naarmate dit bewustzijn ontwaakt, worden de tegenstrijdigheden in de mens zelf meer uitgesproken dan ooit, en dat geldt ook voor de paradoxen die hij ervaart. Want de mens schept natuurlijk zijn eigen leven; en 'avonturen zijn voor de avontuurlijken' is een van die wijze spreuken die op werkelijke feiten zijn gebaseerd en het hele terrein van menselijke ervaringen beslaan.

Druk die wordt uitgeoefend op het goddelijke deel van de mens heeft zijn weerslag op het dierlijke deel. Naarmate de stille ziel ontwaakt, maakt ze het gewone

leven van de mens meer doelbewust, levenskrachtiger, meer werkelijk en verantwoordelijk. Om bij de twee reeds genoemde voorbeelden te blijven: de occultist die zich in zijn eigen burcht heeft teruggetrokken, heeft zijn kracht gevonden; hij wordt zich onmiddellijk bewust van de eisen die de plicht aan hem stelt. Hij heeft zijn kracht niet verkregen op grond van zijn recht daarop, maar omdat hij een deel is van het geheel; en zodra hij veilig is voor de wisselingen van het leven en zich onwankelbaar staande kan houden, roept de buitenwereld hem op om daarin te gaan werken. Hetzelfde geldt voor het hart. Wanneer het niet meer wenst te nemen, wordt er een beroep op gedaan om overvloedig te geven.

Licht op het Pad wordt terecht een boek van paradoxen genoemd; wat zou het anders kunnen zijn als het de werkelijke, persoonlijke ervaringen van de leerling behandelt?

De astrale zintuigen van gezicht en gehoor te hebben verkregen of, met andere woorden, het vermogen om waar te nemen te hebben verworven en de deuren van de ziel te hebben geopend, is een reusachtige taak en kan het offer van vele opeenvolgende incarnaties vereisen. En toch kan, als de wil zijn volle kracht heeft bereikt, het hele wonder in een seconde worden volbracht. Dan is de leerling niet langer de dienaar van de tijd.

Deze eerste twee stappen zijn negatief, dat wil zeggen, ze houden eerder een zich terugtrekken uit een bestaande toestand in dan een voortgaan naar een andere. De volgende twee zijn positief en houden de voortgang naar een andere bestaanstoestand in.

III

‘VOORDAT DE STEM KAN SPREKEN IN TEGENWOORDIGHEID VAN DE MEESTERS.’

Spreeken is het vermogen tot mededelen; het moment waarop het actieve leven begint, wordt door het verkrijgen ervan gekenmerkt.

En laat ik nu, voor ik verder ga, iets uitleggen over de manier waarop de voorschriften die in *Licht op het Pad* zijn geschreven, zijn geordend. De eerste zeven genummerde voorschriften zijn onderverdelingen van de eerste twee ongenummerde voorschriften die ik in de voorafgaande hoofdstukken heb behandeld. De genummerde voorschriften zijn slechts een poging van mij de ongenummerde begrijpelijker te maken. De genummerde voorschriften ‘acht’ tot ‘vijftien’ behoren tot het ongenummerde voorschrift dat nu wordt besproken.

Zoals ik zei, zijn deze voorschriften geschreven voor alle leerlingen, en voor niemand anders; ze zijn voor andere mensen van geen belang. Daarom neem ik aan dat niemand anders de moeite zal nemen dit boekje verder te lezen. Over de eerste twee voorschriften, die geheel handelen over dat deel van het streven dat

het gebruik van het ontleedmes nodig maakt, zal ik verder uitweiden als mij dat wordt gevraagd. Maar er wordt van de leerling verwacht dat hij zonder hulp de slang – zijn lager zelf – onder handen zal nemen, en zijn menselijke hartstochten en emoties door de kracht van zijn eigen wil zal bedwingen. Hij kan de hulp van een meester alleen inroepen wanneer dit is volbracht, of tenminste gedeeltelijk volbracht. Anders zijn de poorten en vensters van zijn ziel besmeurd, gesloten, verduisterd en kan geen kennis tot hem komen. In dit boekje stel ik mij niet ten doel iemand te vertellen hoe hij zijn eigen ziel onder handen moet nemen; ik geef de leerling eenvoudig kennis. Dat ik zelfs nu niet zo schrijf dat de eerste de beste het kan lezen, is omdat de hogere natuur dit door haar eigen onveranderlijke wetten verhindert.

De vier voorschriften die ik heb geschreven voor diegenen in het westen die deze willen bestuderen, staan, zoals ik al zei, geschreven in de voorhof van elke levende broederschap; ik zou eraan kunnen toevoegen: in de voorhof van elke levende of dode broederschap of orde die nog zal worden gevormd. Wanneer ik over een broederschap of orde spreek, bedoel ik niet een willekeurige structuur die door scholiasten en intellectuelen is opgericht; ik bedoel een werkelijk feit in de hogere natuur, een stadium van ontwikkeling naar de absolute god of het goede. De leerling ontmoet gedu-

rende deze ontwikkeling harmonie, zuivere kennis, zuivere waarheid in verschillende graden, en als hij tot deze graden doordringt, ontdekt hij dat hij deel gaat uitmaken van wat ruwweg kan worden beschreven als een laag van het menselijke bewustzijn. Hij ontmoet zijn gelijken, mensen zoals hij met een zelfloos karakter en met hen wordt zijn verbintenis blijvend en onverbrekkelijk, omdat ze berust op een wezenlijke gelijkheid van aard. Hij wordt aan hen verbonden door geloften die niet hoeven worden uitgesproken en waarvoor geen omlijsting in gewone woorden nodig is. Dit is één aspect van wat ik met een broederschap bedoel.

Als de eerste voorschriften worden nageleefd, bevindt de leerling zich op de drempel. Als hij dan voldoende vastbesloten is, komt zijn vermogen tot spreken; een tweevoudig vermogen. Want naarmate hij nu voortschrijdt, komt hij in een toestand van bloei, waarbij elke knop die opengaat zijn verschillende stralen of bloembladen ontvouwt. Hij moet, als hij zijn nieuwe gave wil gebruiken, gebruikmaken van haar tweevoudige aard. Hij ontdekt in zichzelf het vermogen om in tegenwoordigheid van de meesters te spreken; met andere woorden, hij heeft het recht contact te eisen met het meest goddelijke element van de bewustzijnstoestand waarin hij is gekomen. Maar hij komt tot de ontdekking dat hij door de aard van zijn

toestand op twee manieren tegelijk moet handelen. Hij kan zijn stem niet opzenden naar de hoogten waar de goden zitten, totdat hij is doorgedrongen tot de verafgelegen plaatsen waar hun licht in het geheel niet schijnt. Hij is in de greep van een ijzeren wet geraakt. Als hij vraagt om neofiet te worden, wordt hij onmiddellijk een dienaar. Zijn dienst is echter verheven, al is het maar door de aard van degenen die erin delen. Want de meesters zijn ook dienaren; zij dienen en hebben daarna recht op hun beloning. Een deel van hun dienstbaarheid bestaat daarin dat zij hem met hun kennis aanraken; zijn eerste daad van dienen is iets van die kennis te geven aan degenen die nog niet kunnen staan waar hij zich bevindt. Dit is niet een willekeurige beslissing die door een of andere meester of leraar of een dergelijk iemand, hoe goddelijk ook, is genomen. Het is een wet van dat leven waaraan de leerling is begonnen.

Daarom stond er boven de binnenste toegang tot de loges van de oude Egyptische broederschap geschreven: 'De arbeider is zijn loon waard'.

'Vraag en u zal worden gegeven', klinkt als iets dat te gemakkelijk en te eenvoudig is om geloofwaardig te zijn. Maar de leerling kan niet 'vragen' in de mystieke zin waarin het woord in dit geschrift wordt gebruikt voordat hij het vermogen om anderen te helpen heeft verworven.

Waarom is dat zo? Klinkt die bewering te dogmatisch?

Is het te dogmatisch te zeggen dat de mens een steunpunt moet hebben voordat hij kan springen? Hier is hetzelfde het geval. Indien hulp wordt gegeven, indien werk wordt verricht, dan wordt er werkelijk een aanspraak gemaakt – niet wat wij een persoonlijke aanspraak op beloning noemen, maar het recht te delen in die geaardheid. De goddelijken geven, zij vragen dat ook u zult geven voordat u tot hun kring kunt toetreden.

De leerling wordt bekend met deze wet zodra hij tracht te spreken. Want spreken is een gave die slechts tot de leerling van macht en kennis komt. De spiritist gaat de psychisch-astrale wereld binnen, maar hij kan daar geen duidelijke woorden vinden, tenzij hij deze dadelijk opeist en dat blijft doen. Als hij is geïnteresseerd in ‘verschijnselen’ of alleen maar in de omstandigheden en voorvallen van het astrale leven, dan volgt hij niet een bepaalde straal van denken of doelgericht handelen; hij bestaat alleen maar en vermaakt zich in het astrale leven, zoals hij bestond en zich vermaakte in het fysieke leven. Er zijn inderdaad een of twee eenvoudige lessen die het psychisch-astrale hem kan leren, zoals er ook eenvoudige lessen zijn die het stoffelijke en verstandelijke leven hem kunnen leren. En deze lessen moeten worden geleerd; de mens die van plan is

het leven van de leerling te leiden zonder dat hij de eerste en eenvoudige lessen heeft geleerd, moet altijd door zijn onwetendheid lijden. Zij zijn van wezenlijk belang en moeten op een wezenlijke manier worden bestudeerd; door en door worden ervaren, telkens en telkens weer, zodat elk deel van onze natuur ervan is doordrongen.

Om tot ons onderwerp terug te keren. Als de neo-fiet aanspraak maakt op het vermogen om te spreken, zoals het wordt genoemd, roept hij het Grote Wezen aan, dat vooraan staat in de straal van kennis die hij heeft betreden, om hem leiding te geven. Als hij dit doet, wordt zijn stem teruggeslingerd door de macht die hij is genaderd, en de echo ervan klinkt door tot in de diepste schuilhoeken van de menselijke onwetendheid. Op enigszins onduidelijke en verwarde wijze wordt het nieuws dat er kennis is en een weldadige macht die onderricht geeft, naar zoveel mensen overgebracht als ernaar willen luisteren. Geen leerling kan de drempel overschrijden zonder dit nieuws te verspreiden en het op een of andere manier vast te leggen.

Hij raakt vervuld van ontzetting over de onvolmaakte en onbeholpen manier waarop hij dit deed; en daarop komt het verlangen dit goed te doen en met het verlangen om anderen aldus te helpen komt het vermogen. Want het is een zuiver verlangen dat nu over hem komt, hij kan door daaraan te voldoen geen

erkenning verwerven, geen roem, geen persoonlijke beloning. En daarom krijgt hij het vermogen het te volbrengen.

De geschiedenis van heel het verleden, voorzover wij die kunnen nagaan, toont heel duidelijk aan dat er noch erkenning, noch roem of beloning wordt verworven door het verrichten van deze eerste taak die aan de neofiet wordt opgelegd. Om mystici werd altijd spottend gelachen en er werd geen geloof gehecht aan zieners; zij die bovendien over verstandelijke vermogens beschikten, hebben aan het nageslacht hun geschreven verslag nagelaten dat de meeste mensen zinloos en fantastisch toeschijnt, zelfs wanneer de schrijvers het voordeel hebben uit een ver verleden te spreken. De leerling die de taak op zich neemt, terwijl hij in het geheim hoopt op roem of succes om als leraar en apostel aan de wereld te verschijnen, faalt zelfs nog voordat hij aan zijn taak is begonnen – en zijn verborgen schijnheiligheid vergiftigt zijn eigen ziel en de zielen van degenen met wie hij in aanraking komt. In het geheim aanbidt hij zichzelf; en dit zich verafgoden zal zijn verdiende loon met zich meebrengen.

De leerling die de kracht heeft om het pad te betreden en die sterk genoeg is iedere hindernis te nemen, zal, als de goddelijke boodschap tot zijn geest komt, zichzelf volkomen vergeten in het nieuwe bewustzijn dat op hem daalt. Als dit verheven contact hem werke-

lijk kan doen ontwaken, wordt hij als een van de goddelijken in zijn verlangen liever te geven dan te nemen, in zijn wens liever te helpen dan te worden geholpen, in zijn besluit liever de hongerigen voedsel te geven dan het manna uit de hemel voor zichzelf te nemen. Zijn karakter wordt omgevormd en de zelfzucht, die in het gewone leven de drijfveer van de daden van de mens vormt, verlaat hem plotseling.

IV

‘VOORDAT DE STEM KAN SPREKEN IN TEGENWOORDIGHEID VAN DE MEESTERS, MOET ZIJ HET VERMOGEN OM TE KWETSEN HEBBEN VERLOREN.’

Zij die slechts een voorbijgaande en oppervlakkige aandacht schenken aan het onderwerp occultisme – en zij zijn met velen – vragen voortdurend waarom de adepten, als ze inderdaad leven en bestaan, niet in de wereld verschijnen en hun macht tonen. Dat de hoofdgroep van deze wijzen achter de vesting van de Himalaya zou wonen, schijnt voldoende bewijs te zijn dat zij slechts verzinsels zijn. Waarom zou men hen anders zover weg situeren?

Ongelukkigerwijze is dit door de natuur gedaan en niet door persoonlijke keuze of regeling. Er zijn bepaalde plaatsen op aarde waar de voortgang van de ‘beschaving’ niet wordt gevoeld, en de onrust van de negentiende eeuw op een afstand wordt gehouden. Op deze bevoorrechte plaatsen is er steeds tijd, zijn er altijd kansen voor de wezenlijke feiten van het leven; zij zijn niet vol met de handelingen van een onrijpe, geldlievende, genotzoekende wereld. Zolang er adepten op aarde zijn, moet de aarde voor hen plaatsen van

afzondering behouden. Dit is een feit in de natuur dat slechts een uiterlijke uitdrukking is van een dieperliggend feit in de hogere natuur.

De vraag van de neofiet blijft ongehoord, totdat de stem waarmee deze wordt geuit het vermogen om te kwetsen heeft verloren. En dit is omdat het goddelijk-astrale leven* een plaats is waar orde heerst, zoals dat ook in het gewone leven het geval is. Er is natuurlijk altijd een middelpunt en een omtrek, zoals die er ook in de natuur zijn. Dichtbij het centrale hart van het leven is er op ieder gebied kennis; daar heerst volmaakte orde, en chaos maakt de buitenrand van de cirkel vaag en onduidelijk. Inderdaad vertoont het leven in elke vorm een min of meer sterke gelijkenis met een filosofische school. Er zijn altijd mensen die toegewijd naar kennis streven en die daarbij hun eigen leven vergeten; er is altijd de spottende menigte die komt en gaat. Epictetus zei over hen dat het even gemakkelijk was aan hen filosofie te leren als vla met een vork te eten. Dezelfde toestand bestaat in het bovenastrale leven, en de adept heeft daar een nog diepere en meer

*Natuurlijk weet iedere occultist door het lezen van Eliphas Lévi en andere schrijvers, dat het 'astrale' gebied een gebied is van niet geharmoniseerde krachten en dat daar noodzakelijk een toestand van verwarring heerst. Maar dit geldt niet voor het 'goddelijk-astrale' gebied, dat een gebied is waar wijsheid en daarom orde heerst.

verborgen afzondering om in te verblijven. Deze plaats om zich terug te trekken is zo veilig, zo beschut dat geen geluid waarin een wanklank is, zijn oor kan bereiken. Waarom moet dat, zal men onmiddellijk vragen, als hij een wezen met zo grote macht is als degenen die in zijn bestaan geloven, zeggen? Het antwoord ligt voor de hand. Hij dient de mensheid en vereenzelvigt zich met de hele wereld; hij is op elk oogenblik bereid daarvoor een plaatsvervangend offer te brengen – *door ervoor te leven, niet door ervoor te sterven*. Waarom zou hij er niet voor sterven? Omdat hij deel is van het grote geheel en een van de meest waardevolle delen ervan. Omdat hij leeft onder wetten van orde die hij niet wil verbreken. Zijn leven is niet het zijne, maar dat van de krachten die achter hem werken. Hij is de bloem van de mensheid, de bloem die het goddelijke zaad bevat. Hij is in zijn eigen persoon een schat van de universele natuur, die wordt bewaakt en veilig wordt gesteld om de bloei ervan te vervolmaken. Slechts in bepaalde perioden van de wereldgeschiedenis wordt hem toegestaan zich onder de mensenmenigte te begeven als hun verlosser. Maar voor wie het vermogen bezit zich uit die menigte los te maken, is hij altijd dichtbij. En voor wie sterk genoeg is om de ondeugden van de persoonlijke menselijke natuur te overwinnen, zoals dit in deze vier voorschriften wordt aangegeven, is hij welbewust

dichtbij, gemakkelijk te herkennen, en staat klaar om te reageren.

Maar dit overwinnen van het zelf houdt een vernietiging van eigenschappen in, die de meeste mensen niet alleen als onvernietigbaar beschouwen maar als gewenst. Het 'vermogen tot kwetsen' omvat veel wat de mensen waardevol vinden, niet alleen in zichzelf maar ook in anderen. Het instinctieve gevoel om zichzelf te verdedigen en te handhaven maakt er deel van uit; het denkbeeld dat men enig recht of rechten heeft, hetzij als burger, hetzij als mens of individu, het aangename gevoel van eigenwaarde en van verdienste. Dit zijn voor velen harde uitspraken, toch zijn ze waar. Want deze woorden die ik nu schrijf en die woorden die ik over dit onderwerp heb geschreven, zijn in geen enkel opzicht de mijne. Ze zijn ontleend aan de tradities van de loge van de grote broederschap, die ooit de geheime luister van Egypte was. De voorschriften die in haar voorhof stonden geschreven, waren dezelfde als de woorden die nu in de voorhof van bestaande scholen staan geschreven. In alle tijden hebben de wijze mensen gescheiden van de massa geleefd. En zelfs wanneer een van hen voor een tijdelijk doel of een bepaalde taak ertoe wordt gebracht zich onder de mensen te begeven, worden zijn afzondering en veiligheid zo volledig mogelijk bewaard. Ze behoren tot zijn erfdeel, horen bij zijn positie; hij heeft er werkelijk

recht op, en kan er evenmin aan voorbijgaan als dat de Hertog van Westminster kan zeggen dat hij geen Hertog van Westminster zou willen zijn. In verschillende grote steden van de wereld woont van tijd tot tijd voor een korte periode een adept of is daar misschien slechts op doorreis, maar toch worden allen bij zo'n gelegenheid geholpen door de feitelijke kracht en tegenwoordigheid van een van deze mensen. Zowel hier in Londen als in Parijs en St. Petersburg zijn mensen van hoge ontwikkeling. Maar ze worden slechts als mystici gekend door diegenen die het vermogen tot herkennen bezitten: het vermogen verkregen door het overwinnen van het zelf. Hoe zouden ze anders, al was het maar voor een uur, kunnen bestaan in de mentale en psychische atmosfeer die ontstaat door de verwarring en wanorde van een stad? Hun eigen groei zou worden gehinderd, hun werk worden geschaad, als ze niet werden beschermd zodat ze veilig waren. En een neofiet zou een adept in levenden lijve kunnen ontmoeten, met hem in hetzelfde huis wonen en hem toch niet kunnen herkennen en er niet in kunnen slagen dat zijn eigen stem door hem wordt gehoord. Want geen nabijheid in de ruimte, geen nauwe betrekkingen, geen dagelijkse omgang kan de onverbiddelijke wetten tenietdoen die de adept zijn afzondering verschaffen. Geen stem dringt door tot zijn innerlijk gehoor, totdat die stem een goddelijke stem is geworden: een stem

die geen uiting geeft aan de kreten van het zelf. Elk beroep van een lagere orde dat op hem wordt gedaan zou even nutteloos zijn, evenveel verspilling van energie en kracht, als wanneer kinderen die hun alfabet leren, zouden worden onderwezen door een professor in de taalwetenschap. Totdat een mens in hart en ziel een leerling is geworden, bestaat hij niet voor degenen die de leraren van leerlingen zijn. En hij wordt dit laatste op slechts één manier: door het opgeven van zijn persoonlijk menszijn.

Een mens moet, wil de stem het vermogen om te kwetsen hebben verloren, dat punt hebben bereikt waar hij zichzelf slechts ziet als één uit de grote menigten die leven; een van de zandkorrels heen en weer gespoeld door de zee van het deinend bestaan. Er wordt gezegd dat iedere zandkorrel op de bodem van de oceaan op haar beurt op het strand wordt gespoeld en voor een ogenblik in de zon komt te liggen. Zo gaat het ook met mensen; ze worden heen en weer gedreven door een grote kracht, en een ieder merkt op zijn beurt dat ook hij door de zon wordt beschenen. Wanneer een mens aldus zijn eigen leven kan zien als deel van een geheel, zal hij niet meer worstelen om iets voor zichzelf te verkrijgen. Dit is het opgeven van persoonlijke rechten. De gewone mens verwacht niet een gelijk aandeel in het geluk te krijgen als de rest van de wereld, maar om op sommige punten, die hem ter

harte gaan, er beter aan toe te zijn dan de anderen. De leerling verwacht dit niet. Daarom zal hij, ook al is hij zoals Epictetus een geketende slaaf, geen woord erover zeggen. Hij weet dat het levenswiel onophoudelijk wentelt. Burne Jones heeft dit in zijn prachtige schilderij uitgebeeld; het wiel wentelt en rijk en arm, groot en klein, zijn daarop gebonden; elk heeft zijn ogenblik van geluk, als het wiel hem bovenaan brengt – de koning gaat omhoog en valt, de dichter wordt gevierd en vergeten, de slaaf is gelukkig en wordt daarna de rug toegekeerd. Terwijl het wiel voortwentelt, wordt ieder op zijn beurt verpletterd. De leerling weet dat dit zo is; en hoewel het zijn plicht is zoveel mogelijk van zijn leven te maken, klaagt hij er niet over en is hij er niet opgetogen over en evenmin beklaagt hij zich over het meerdere geluk van anderen. Allen leren slechts, zoals hij heel goed weet, op dezelfde manier een les; en hij glimlacht om de socialist en de hervormer, die door puur geweld proberen de omstandigheden te veranderen, die uit de krachten van de menselijke natuur zelf voortkomen. Dit is slechts de verzenen tegen de prikkels slaan, een verspilling van leven en energie.

Als hij dit beseft, geeft de mens zijn zogenaamde individuele rechten op, wat deze ook mogen zijn. Dat neemt één scherpe angel weg die alle mensen gemeen hebben.

Wanneer de leerling ten volle heeft erkend dat zelfs

de gedachte aan individuele rechten slechts het resultaat is van een kwaadaardige eigenschap in hemzelf, dat dit het sissen van de slang van het zelf is die met haar beet zijn eigen leven en de levens van de mensen om hem heen vergiftigt, dan is hij gereed deel te nemen aan een jaarlijkse ceremonie, die voor alle neofieten die zich daarop hebben voorbereid, toegankelijk is. Er wordt afstand gedaan van alle wapens van verdediging en aanval; alle wapens van het denken, van hart en brein en geest. Nooit meer kan een ander worden beschouwd als een persoon die beoordeeld of veroordeeld kan worden; nooit meer kan de neofiet zijn stem verheffen om zichzelf te verdedigen of te verontschuldigen. Hij keert van die ceremonie in de wereld terug, even hulpeloos, even onbeschermd als een pasgeboren kind. Dat is inderdaad wat hij is. Hij is begonnen herboren te worden op het hogere levensgebied, die frisse, goed verlichte hoogten, vanwaar de ogen met begrip zien en de wereld met een nieuw inzicht gaan beschouwen.

Ik heb hierboven gezegd dat de leerling, na afstand te hebben gedaan van het gevoel van individuele rechten, ook afstand moet doen van het gevoel van eigenwaarde en verdienste. Dit klinkt misschien als een vreselijke leer, maar alle occultisten weten heel goed dat het geen leer is maar een feit. Wie denkt dat hij heiliger is dan een ander, wie enige trots koestert over

zijn bevrijding van ondeugd of dwaasheid, wie gelooft dat hij wijs is of op een of andere manier hoger staat dan zijn medemensen, kan geen leerling worden. De mens moet worden als een klein kind voor hij het koninkrijk der hemelen kan betreden.

Verdienste en wijsheid zijn verheven zaken; maar als ze in het denken van de mens trots en een gevoel van afgescheidenheid van de rest van de mensheid teweegbrengen, dan zijn ze slechts de slang van het zelf die in een subtielere vorm opnieuw verschijnt. Deze kan op elk moment weer haar grovere vorm aannemen en even venijnig bijten als wanneer zij de handelingen van een moordenaar beïnvloedt die uit winstbejag of haat doodt, of van een politicus die de massa opoffert aan zijn eigenbelang of dat van zijn partij.

Het vermogen om te kwetsen te hebben verloren betekent in feite dat de slang niet alleen is bezworen, maar is gedood. Wanneer deze alleen maar is verdoofd of in slaap is gesust, wordt ze weer wakker en gaat de leerling zijn kennis en zijn macht voor eigen doeleinden gebruiken, en is een leerling van de vele meesters van de zwarte kunst; want de weg naar vernietiging is breed en gemakkelijk en kan geblinddoekt worden gevonden. Dat het de weg naar vernietiging is, spreekt vanzelf, want wanneer de mens voor het eigen zelf begint te leven, vernauwt hij voortdurend zijn horizon,

totdat de vurige drang naar binnen hem tenslotte slechts de ruimte van een speldenknop laat om in te verblijven. Wij hebben allen gezien dat dit verschijnsel zich in het gewone leven voordoet. De mens die zelfzuchtig wordt, zondert zich af, wordt minder interessant en minder aangenaam voor anderen. Het is een vreselijke aanblik en tenslotte deinzen de mensen terug voor een heel zelfzuchtig persoon als voor een roofdier. Hoeveel vreselijker is het wanneer dit op het hogere levensgebied gebeurt, met de toegenomen vermogens van kennis en door de grotere invloed op een reeks opeenvolgende incarnaties!

Daarom zeg ik: houd stil op de drempel en denk goed na. Want als het verzoek van de neofiet wordt gedaan zonder volledige loutering, zal het niet tot in de afzondering van de goddelijke adept doordringen, maar het zal de verschrikkelijke krachten oproepen die inspelen op de duistere kant van onze menselijke natuur.

V

‘VOORDAT DE ZIEL KAN STAAN IN TEGENWOORDIGHEID VAN DE MEESTERS, MOETEN HAAR VOETEN WORDEN GEWASSEN IN HET BLOED VAN HET HART.’

Zoals het woord ziel hier wordt gebruikt, betekent het de goddelijke ziel of ‘sterrengeest’.

‘Te kunnen staan betekent vertrouwen te hebben’; en vertrouwen te hebben betekent dat de leerling zeker van zichzelf is, dat hij zijn emoties, zichzelf en zelfs zijn menszijn heeft opgegeven; dat hij niet bang kan worden en ongevoelig is voor pijn; dat zijn hele bewustzijn is gericht op het goddelijke leven, dat symbolisch wordt uitgedrukt door de term ‘de meesters’; dat hij ogen noch oren heeft, noch woorden, noch vermogens, behalve in en voor de goddelijke straal die door zijn hoogste zintuig is aangeraakt. Dan heeft hij geen angst, kent hij geen lijden, is hij vrij van zorg of wanhoop; zijn ziel staat, zonder terug te deinzen of te willen uitstellen, in de volle glans van het goddelijke licht dat zijn wezen geheel en al doordringt. Dan heeft hij zijn erfdeel verkregen en kan aanspraak maken op zijn verwantschap met de leraren van de mensen, hij is rechtschapen, met opgeheven hoofd, en ademt dezelfde lucht als die zij inademen.

Maar voordat hij dit op een of andere manier kan doen, moeten de voeten van de ziel worden gewassen in het bloed van het hart.

Het offer of het opgeven van het hart van de mens en de emoties ervan is het eerste van de voorschriften; dit houdt in het 'bereiken van een evenwicht dat niet door persoonlijke emotie kan worden geschokt'. Dit wordt door de stoïcijnse filosoof gedaan; ook hij houdt zich afzijdig en kijkt gelijkmoedig naar zijn eigen lijden en dat van anderen.

Op dezelfde manier als 'tranen' in de taal van de occultisten de ziel van emotie weergeven en niet haar stoffelijke verschijningsvorm, geeft bloed niet dat bloed weer dat het essentiële van het fysieke leven is, maar het vitale scheppende beginsel in de natuur van de mens, dat hem aanzet tot menselijk leven om vreugde en leed, genot en verdriet, te ervaren. Wanneer hij het bloed uit het hart heeft laten vloeien, staat hij voor de meesters als een zuivere geest, die niet langer voor de emotie en ervaring wil incarneren. Opeenvolgende incarnaties in de grove stof kunnen nog gedurende grote cyclussen zijn lot zijn, maar hij verlangt er niet meer naar; de primitieve wens om te leven heeft hem verlaten. Wanneer hij een menselijke vorm van vlees aanneemt, doet hij dit om een goddelijk doel na te streven, om het werk van 'de meesters' te volbrengen en met geen andere bedoeling. Hij ziet niet uit naar

vreugde of verdriet, hij verlangt niet naar een hemel en vreest geen hel; en toch heeft hij toegang gekregen tot een groot erfgoed dat niet zozeer een vergoeding is voor de dingen die hij heeft opgegeven, als wel een toestand die eenvoudig de herinnering eraan uitwist. Hij leeft nu niet in de wereld maar met haar; zijn horizon heeft zich uitgebreid tot de omvang van het hele universum.

KARMA

Beschouw met mij het individuele bestaan als een koord dat zich van het oneindige naar het oneindige uitstrekt en geen begin en geen einde heeft en evenmin kan worden gebroken. Dit koord wordt door ontelbare fijne draden gevormd, die dicht aaneenliggen en de dikte ervan vormen. Deze draden zijn kleurloos, zijn volmaakt recht, enorm sterk en zonder oneffenheden. Dit koord dat alle plaatsen doorloopt, maakt vreemde toestanden mee. Heel vaak blijft een draad haken en komt vast te zitten of wordt misschien slechts met geweld van zijn gelijkmatige pad gebracht. Dan is hij voor lange tijd in de war en brengt het geheel in wanorde. Soms wordt er één met vuil of met verf besmeurd; en de vlek loopt niet alleen verder uit dan de plek van aanraking, maar ze verkleurt ook andere draden. En bedenk dat die draden leven – ze zijn te vergelijken met elektriciteitskabels, sterker nog, ze zijn als trillende zenuwen. Hoever zal een vlek, een ruk in de verkeerde richting, doorwerken! Maar uiteindelijk komen de lange strengen, de levende draden die in hun ononderbroken continuïteit het individu vormen, vanuit de schaduw en gaan in het licht. Dan

zijn de draden niet langer kleurloos, maar als van goud; opnieuw liggen ze aaneengesloten, zonder oneffenheden. Wederom zijn ze met elkaar in harmonie gekomen; en vanuit die innerlijke harmonie wordt de grotere harmonie waargenomen.

Dit voorbeeld geeft maar een klein gedeelte weer – één enkel aspect van de waarheid: het is nog minder dan een fragment. Blijf er evenwel bij stilstaan; het kan u tot hulp zijn om meer waar te nemen. Eerst moet men begrijpen dat de toekomst niet willekeurig wordt gevormd door de afzonderlijke daden van het heden, maar dat de hele toekomst een ononderbroken continuïteit vormt met het heden, zoals het heden dat vormt met het verleden. Op één gebied, vanuit één standpunt gezien, is het beeld van het koord juist.

Er wordt gezegd dat een beetje aandacht voor het occultisme grote karmische gevolgen heeft. Dat komt omdat het onmogelijk is enige aandacht aan het occultisme te schenken zonder duidelijk te kiezen tussen wat gewoonlijk goed en kwaad wordt genoemd. De eerste stap in het occultisme brengt de studerende naar de boom van kennis. Hij moet plukken en eten; hij moet kiezen. Hij kan niet langer door onwetendheid besluiteloos blijven. Hij gaat òf op het goede òf op het slechte pad voort. En als men vastberaden en doelbewust zelfs maar één stap op het ene of het andere pad zet, heeft dit grote karmische gevolgen. De meeste mensen

lopen aarzelend, onzeker over het doel dat zij beogen; het niveau van hun bestaan is onbepaald; daardoor werkt hun karma op een verwarde manier. Maar als men eenmaal de drempel van kennis heeft bereikt, begint de verwarring te verminderen, en daardoor nemen de karmische gevolgen enorm toe, omdat al die gevolgen op de verschillende gebieden in dezelfde richting werkzaam zijn; want de occultist kan niet halfslachtig zijn en hij kan ook niet terug als hij de drempel heeft overschreden. Deze dingen zijn even onmogelijk als dat een mens weer kind zou worden. Het individu heeft door zijn groei de staat van verantwoordelijkheid bereikt; hij kan niet terugkrabbelen.

Wie zich uit de boeien van karma wil bevrijden, moet zijn persoonlijkheid uit de schaduw naar het licht verheffen, moet zijn levenswijze zo veredelen dat deze draden niet in aanraking komen met stoffen die hem bevuilen, niet zo blijven haken dat ze in een verkeerde richting worden getrokken. Hij verheft zich eenvoudig boven het gebied waarop karma werkt. Hij geeft het leven niet op, dat hij ter wille daarvan doormaakt. De grond is misschien oneffen en vuil of vol bloemen rijk aan stuifmeel dat vlekken geeft, of vol zoete stoffen die gaan plakken en gehechtheden worden – maar erboven is altijd de heldere hemel. Wie zonder karma wil zijn, moet naar de lucht zien als zijn thuis en daarna naar de ether. Wie goed karma wil vormen, zal veel verwarring

ontmoeten; en in zijn poging overvloedig zaad voor zijn oogst te zaaien, plant hij misschien duizend soorten onkruid, waaronder ontzaglijk grote. Verlang niet zaad voor eigen oogst te zaaien; verlang alleen dat zaad te zaaien waarvan de vruchten de wereld zullen voeden. U bent een deel van de wereld; door haar voedsel te geven, voedt u uzelf. En zelfs in deze gedachte schuilt een groot gevaar dat naar voren dringt en waarmee de leerling wordt geconfronteerd, die lange tijd heeft gedacht dat hij ten goede werkte, terwijl hij in het diepst van zijn ziel slechts het kwade zag; dat wil zeggen, hij dacht dat hij het welzijn van de wereld beoogde, terwijl hij al die tijd onbewust de gedachte van karma aanvaardde, en het welzijn, waar hij voor werkt, is voor hemzelf. Iemand kan weigeren zichzelf toe te staan aan beloning te denken. Maar in die weigering zelf kan men het feit waarnemen dat naar beloning wordt verlangd. En het heeft voor de leerling geen nut om te trachten te leren door zich in bedwang te houden. De ziel moet ongeboeid zijn, de begeerten vrij. Maar totdat deze slechts zijn gericht op die toestand waarin beloning noch straf, goed noch kwaad, bestaan, zullen zijn inspanningen vergeefs blijven. Het kan schijnen dat hij grote vorderingen maakt, maar eenmaal zal hij van aangezicht tot aangezicht staan met zijn eigen ziel en zal hij inzien dat hij, toen hij bij de boom van kennis kwam, de bittere vruchten verkoos

en niet de zoete; en dan zal de sluier geheel wegvallen, en zal hij zijn vrijheid opgeven en een slaaf van de begeerte worden. Wees daarom gewaarschuwd, u die zich nog maar pas op het occulte leven richt. Leer nu dat er geen genezing is voor begeerte, geen genezing voor de zucht naar beloning, geen genezing voor de ellende van het verlangen, behalve in het richten van het gezicht en het gehoor op dat wat onzichtbaar en onhoorbaar is. Begin nu dadelijk het toe te passen en daardoor zullen duizenden slangen van uw pad worden afgehouden. Leef in het eeuwige.

De leerling moet de werkingen van de werkelijke wetten van karma niet bestuderen voordat hij het punt heeft bereikt waarop ze hem niet langer treffen. De ingewijde heeft het recht de geheimen van de natuur op te eisen en de wetten te kennen die het leven van de mens beheersen. Hij verkrijgt dit recht doordat hij aan de beperkingen van de natuur is ontsnapt en door zich te hebben bevrijd van de wetten die het menselijk leven beheersen. Hij is een erkend deel van het goddelijke element geworden, en wordt niet langer beïnvloed door wat tijdelijk is. Hij krijgt dan kennis van de wetten die tijdelijke omstandigheden beheersen. Daarom, u die de wetten van karma wilt begrijpen, probeer eerst uzelf van deze wetten te bevrijden; en dit kan slechts worden gedaan door uw aandacht te richten op dat wat door die wetten niet wordt beïnvloed.

DOOR DE GOUDEN POORT

DOOR DE GOUDEN POORT

EEN FRAGMENT OM TE OVERDENKEN

Theosophical University Press Agency
Den Haag

Eens, toen ik alleen was en zat te schrijven, kwam een geheimzinnige bezoeker onaangekondigd mijn kamer binnen en ging naast me staan. Ik vergat hem te vragen wie hij was of waarom hij zo informeel binnenkwam, want hij begon me te vertellen over de Gouden Poort. Hij sprak met kennis en door het vuur van zijn taal groeide mijn vertrouwen. Ik heb zijn woorden opgeschreven; maar helaas, ik kan nauwelijks hopen dat het vuur zo helder zal branden in mijn geschreven tekst als in zijn gesproken woord.

M.C.

PROLOOG

Ieder mens heeft een eigen levensfilosofie, behalve de ware filosoof. De meest onwetende mens heeft een of andere voorstelling van het doel van zijn leven, en bepaalde ideeën over de gemakkelijkste en meest wijze manier om dat doel te bereiken. De man van de wereld is vaak – zonder zich daar bewust van te zijn – een filosoof van de eerste orde. Hij baseert zijn leven op duidelijke beginselen, en weigert zijn positie te laten ondermijnen door toevallige calamiteiten. De mens die nadenkt en verbeeldingskracht heeft is minder zeker en merkt voortdurend dat hij zijn ideeën over het onderwerp dat de mens het meest interesseert, namelijk het menselijk leven, niet onder woorden kan brengen. De ware filosoof is hij die op geen enkele manier aanspraak zou willen maken op die naam, die heeft ontdekt dat het mysterie van het leven ontoegankelijk is voor het gewone denken, zoals de ware wetenschapper zijn volslagen onwetendheid toegeeft over de beginselen die achter de wetenschap liggen.

De vraag of de mens door een manier van denken of door zijn verstand te gebruiken de grote beginselen kan gaan begrijpen die kennelijk als oorzaken in het

leven van de mens bestaan, is een kwestie die niet door een gewone denker kan worden uitgemaakt. Het vage bewustzijn dat de gevolgen die we zien achterliggende oorzaken hebben, dat chaos door orde wordt beheerst en dat verheven harmonie de disharmonie doordringt, laat de verlangende zielen van de aarde echter niet los, en doet hen hunkeren naar het zien van het ongeziene en naar kennis van het onkenbare.

Waarom zouden we verlangen en uitzien naar dat wat alle hoop te boven gaat voordat het innerlijke oog is geopend? Waarom zouden we de fragmenten waarover we beschikken niet samenvoegen, en niet nagaan of we op basis daarvan aan de reusachtige puzzel enige vorm kunnen geven?

HOOFDSTUK 1

HET ZOEKEN NAAR GENOT

I

We zijn allen bekend met die harde omstandigheid die we ellende noemen, die de mens achtervolgt, en vreemd genoeg die hem niet op een vage of twijfelachtige manier achtervolgt, zoals het op het eerste gezicht lijkt, maar onafgebroken en vasthoudend. Ze is niet absoluut continu aanwezig, anders zou de mens ophouden te bestaan; maar de vasthoudendheid is ononderbroken. De schimmige vorm van de wanhoop staat altijd achter de mens, gereed om hem te treffen met haar verschrikkelijke vinger als hij zich te lang op zijn gemak voelt. Wat geeft deze spookachtige gedaante het recht ons vanaf het uur van onze geboorte tot ons stervensuur te achtervolgen? Wat geeft haar het recht altijd aan onze deur te staan, die op een kier te houden met haar ontastbare maar ronduit afschuwelijke hand, klaar om binnen te komen als het haar goeddunkt? De grootste filosoof die ooit bestond bezwijkt tenslotte voor haar; en alleen hij die het feit

erkent dat er geen ontkomen aan is, en die weet dat hij zoals alle mensen vroeg of laat moet lijden, is een filosoof die die naam verdient. Deze pijn en smart maakt deel uit van het erfgoed van de mens; en hij die zich voorneemt dat niets hem zal doen lijden, hult zich slechts in een diepgaand en kil egoïsme. Misschien dat deze mantel hem beschermt tegen leed; hij zal hem ook beletten te genieten. Als er vrede op deze aarde kan worden gevonden, of ook maar een beetje vreugde in het leven, dan kan dat niet gebeuren door de poorten van het gevoel te sluiten, die ons toegang verschaffen tot het meest verheven en meest levendige deel van ons bestaan. Zintuiglijke gewaarwording, zoals die tot ons komt via het stoffelijk lichaam, verschaft ons alles wat ons ertoe brengt in die verschijningsvorm te leven. Het is onvoorstelbaar dat een mens zich de moeite zou willen geven om adem te halen als die handeling niet een gevoel van bevrediging zou geven. Zo is het met elke daad op elk moment in ons leven. We leven omdat zelfs het gevoel pijn te hebben aangenaam is. We verlangen naar gewaarwording, anders zouden we ons eenstemmig overgeven aan de diepe wateren van de vergetelheid en zou de mensheid uitsterven. Als dit al geldt voor het fysieke leven, geldt het duidelijk ook voor het leven van de emoties – de verbeelding, het gevoel, al die fijne, delicate formaties die samen met het verbazingwekkende vermogen van de hersenen om

de dingen vast te leggen, de innerlijke of subtiële mens vormen. Zintuiglijke gewaarwordingen schenken de mens genoeg; een eindeloze reeks gewaarwordingen is voor hem leven. Vernietig de gewaarwording die hem de wil geeft te volharden in het experiment dat leven heet, en er blijft niets over. De mens die poogt het gevoel van pijn uit te wissen en die zich voorneemt gelijkmoedig te blijven wanneer hem iets prettigs of onaangenaams overkomt, tast daarom het leven precies in de wortel aan en vernietigt het doel van zijn eigen bestaan. En dat moet, voorzover onze huidige verstandelijke of intuïtieve vermogens ons kunnen tonen, van toepassing zijn op elke toestand, zelfs op de door de oosterling zo begeerde toestand van nirvāṇa. Dit kan slechts een toestand van een oneindig subtielere en meer verfijnde gewaarwording zijn, als het al een toestand is en niet vernietiging; en volgens de levenservaring op grond waarvan we nu kunnen oordelen, betekent toenemende verfijning van gewaarwording toenemende intensiteit – zoals bijvoorbeeld een mens met fijngevoeligheid en verbeeldingskracht meer wordt getroffen door ontrouw of trouw van een vriend dan iemand met een heel grofstoffelijke natuur via de zintuigen kan voelen. Het is dan ook duidelijk dat de filosoof die weigert te voelen, zichzelf geen toevluchtsoord laat, zelfs niet het verre en onbereikbare doel van het nirvāṇa. Het enige wat hij kan doen is

zichzelf het erfgoed van het leven ontzeggen, wat met andere woorden betekent het recht op gewaarwording. Als hij verkiest datgene te offeren wat hem tot mens maakt, moet hij zich tevredenstellen met niets dan de passiviteit van het bewustzijn – een toestand waarbij vergeleken het leven van de oester iets opwindends is.

Maar niemand kan zo'n kunststuk volbrengen. Het feit dat hij nog altijd bestaat, bewijst overduidelijk dat hij nog steeds gewaarwording wenst, en wel in een zo positieve en actieve vorm dat het verlangen in een fysiek bestaan moet worden bevredigd. Het zou praktischer zijn zichzelf niet te misleiden onder het voorwendsel van stoïcisme, en niet te pogen afstand te doen van iets waarvan u weet dat niets u ertoe zou bewegen het op te geven. Zou het niet een moediger gedragslijn zijn, een manier die meer uitzicht biedt op een oplossing van het grote levensraadsel, om het aan te pakken, het vast in de greep te houden en te eisen dat het zijn mysterie prijsgeeft? Als de mens maar een ogenblik zou willen stilstaan en zich afvragen welke lessen hij heeft geleerd van genot en pijn, dan zou men veel te weten komen over dat vreemde iets dat deze gevolgen teweegbrengt. Maar mensen zijn geneigd zich haastig af te keren van zelfonderzoek, of van elke diepgaande analyse van de menselijke natuur. Toch moet er een wetenschap van het leven zijn die even begrijpelijk is als welke methode van de scholen dan ook. Weliswaar

is die wetenschap onbekend en naar het bestaan ervan wordt alleen maar gegist, er wordt alleen maar op gezinspeeld, door een of twee gevorderde denkers. De ontwikkeling van een wetenschap omvat niet meer dan het ontdekken van wat al bestaat; en scheikunde is nu voor de ongeletterde even magisch en ongelooflijk als de wetenschap van het leven voor de gewone waarnemer. Toch is er misschien een ziener, en moet deze er zijn, die de groei van de nieuwe kennis waarneemt, zoals de eersten die uit liefhebberij experimenteerden in het laboratorium zagen hoe een stelsel van kennis, dat nu is vastgelegd, zich uit de natuur heeft ontwikkeld om door de mens te worden gebruikt en er zijn voordeel mee te doen.

II

Ongetwijfeld zouden veel meer mensen experimenteren met zelfmoord, zoals velen nu al doen, om te ontkomen aan de last van het leven, als men hen ervan zou kunnen overtuigen dat op die manier vergetelheid kon worden gevonden. Maar wie aarzelt alvorens het gif te drinken uit vrees om alleen maar een andere bestaanswijze op te roepen, en mogelijk een meer actieve vorm van ellende, is iemand met meer kennis dan de overijldes zielen die zich onbesuisd in het onbekende storten, vertrouwend op de goede afloop ervan. De wateren van

de vergetelheid zijn iets heel anders dan de wateren van de dood, en de mensheid kan niet uitsterven door middel van de dood zolang de wet van geboorte nog van kracht is. De mens keert terug tot het fysieke leven zoals de dronkaard terugkeert tot de wijnfles – hij weet niet waarom, behalve dat hij het gevoel verlangt dat door het leven wordt voortgebracht, zoals de dronkaard het gevoel verlangt teweeggebracht door de wijn. De werkelijke wateren van de vergetelheid liggen ver achter ons bewustzijn en kunnen slechts worden bereikt door op te houden in dat bewustzijn te bestaan – door op te houden de wil te gebruiken die ons vervult met gevoel en gevoeligheden.

Waarom keert het schepsel mens niet terug in de grote schoot van de stilte waaruit hij is gekomen, om daar in vrede te blijven, zoals het ongeboren kind in vrede is voordat de stuwkracht van het leven het heeft bereikt? Hij doet dit niet omdat hij hunkert naar genot en pijn, vreugde en verdriet, boosheid en liefde. De ongelukkige mens zal blijven beweren dat hij niet verlangt te leven; en toch bewijst hij door te leven dat zijn woorden onwaar zijn. Niemand kan hem dwingen te leven; een galeislaaf is misschien geketend aan zijn roeiriem, maar zijn leven kan niet worden geketend aan zijn lichaam. Het prachtige mechanisme van het menselijk lichaam is even nutteloos als een stoommachine waarvan het vuur is gedoofd, indien de wil om

te leven ophoudt – de wil die we resoluut en zonder onderbreking handhaven, en die ons in staat stelt de taken uit te voeren die ons anders met ontzetting zouden vervullen, zoals bijvoorbeeld het ieder ogenblik in- en uitademen. Zo'n herculische krachtsinspanning houden we vol zonder te klagen, en zelfs met genoegen, om te midden van ontelbare gewaarwordingen te kunnen bestaan.

En meer dan dat: de meesten van ons zijn ermee tevreden voort te gaan zonder doel of plan, zonder enig idee van een bestemming of begrip van de weg die we gaan. Wanneer de mens voor het eerst deze doel-loosheid gewaarwordt en zich er vagelijk van bewust is te werken met niet-aflatende inspanning en zonder het minste idee op welk doel die inspanningen zijn gericht, dan daalt over hem de ellende van het negentiende-eeuwse denken. Hij voelt zich verloren en is verbijsterd en zonder hoop. Hij wordt sceptisch, ontgoocheld, lusteloos en stelt de kennelijk niet te beantwoorden vraag of het inderdaad de moeite waard is adem te halen voor zo'n onbekend en schijnbaar onkenbaar resultaat. Maar is dit resultaat onkenbaar? En, om een minder diepgaande vraag te stellen, is het dan onmogelijk te gissen naar de richting waarin het doel ligt?

III

Deze vraag, voortgekomen uit somberheid en vermoeidheid die volgens ons een wezenlijk deel uitmaakt van de negentiende-eeuwse geest, is in feite een vraag die door de eeuwen heen moet zijn gesteld. Als we met enig begrip konden teruggaan in de geschiedenis, zouden we ongetwijfeld ontdekken dat deze vraag altijd opkwam op het moment dat de bloem van de beschaving tot volle bloei was gekomen en wanneer zijn bloembladen nog maar losjes werden bijeengehouden. Op stoffelijk gebied heeft de mens dan zijn grootste hoogte bereikt; hij heeft de steen tegen de Heuvel van Moeilijkheden omhooggerold alleen maar om die te zien terugrollen als de top is bereikt – zoals in Egypte, in Rome, in Griekenland. Waarom dit nutteloze zwoegen? Is het niet genoeg om een onuitsprekelijke vermoeidheid en walging op te wekken als we eeuwig een taak volbrengen en dan zien hoe die telkens opnieuw ongedaan wordt gemaakt? Toch heeft de mens dat de hele geschiedenis door gedaan, voorzover we met onze beperkte kennis weten. Er is één top die hij met reusachtige en vereende kracht bereikt, waar de intellectuele, verstandelijke en materiële kant van zijn natuur een grote en schitterende bloei doormaakt. De climax van zinnenstrelende volmaaktheid wordt

bereikt, en dan verzwakt zijn greep, zijn kracht vermindert, en door moedeloosheid en oververzadiging valt hij terug in barbarisme. Waarom blijft hij niet staan op deze heuveltop die hij heeft bereikt, en kijkt hij niet op naar de bergen aan de andere kant en besluit hij niet die grotere hoogten te beklimmen? Omdat hij onwetend is, en bij het zien van een grote schittering in de verte slaat hij verbijsterd en verblind zijn ogen neer en gaat terug om aan de schaduwzijde van zijn vertrouwde heuvel te rusten. Maar zo nu en dan is iemand moedig genoeg om zijn blik vast gericht te houden op die schittering en iets te onderscheiden van de vorm ervan. Dichters en filosofen, denkers en leraren – al degenen die de ‘oudere broeders van de mensheid’ zijn – hebben van tijd tot tijd dit beeld aanschouwd en enkelen van hen hebben in de verbijsterende schittering de contouren van de Gouden Poort herkend.

Die poort verleent toegang tot het heiligdom van de eigen natuur van de mens, tot de plaats vanwaar zijn levenskracht komt en waar hij priester is van de levens-tempel. Dat het mogelijk is daar binnen te gaan, door die poort te gaan, heeft een enkeling ons getoond. Plato, Shakespeare, en een paar anderen die sterk genoeg waren, zijn erdoor gegaan en hebben tot ons aan deze kant van de poort in gesluierde taal gesproken. Als de geestelijk sterke mens over de drempel is

gegaan, spreekt hij niet meer tot hen aan de andere kant. En zelfs de woorden die hij uit als hij erbuiten is, zijn zo vol mysterie, zo versluierd en diepzinnig, dat alleen zij die in zijn voetstappen treden het licht daarin kunnen zien.

IV

Mensen zouden erachter willen komen hoe pijn kan worden ingewisseld voor genot; dat wil zeggen, men wil erachter komen op welke manier het bewustzijn kan worden bijgesteld om het meest aangename gevoel te kunnen beleven. Of dit kan worden ontdekt door het menselijke denken, is op z'n minst een vraag die het onderzoeken waard is.

Als de geest van de mens zich met voldoende concentratie op een bepaald onderwerp richt, krijgt hij vroeg of laat inzicht daarin. Die mens bij wie de uiteindelijke verlichting verschijnt, wordt een genie genoemd, een uitvinder, een geïnspireerde; maar hij is niet meer dan de kroon op een groot denkwerk dat tot stand is gekomen door onbekende mensen om hem heen, die een lange reeks vormen die teruggaat tot in een ver verleden. Zonder hen zou hij niet over het materiaal hebben kunnen beschikken om mee te werken. Zelfs een dichter heeft ontelbare rijmelaars nodig om uit te putten. Hij is de essentie van de poëtische

kracht van zijn tijd, en van de tijden vóór hem. Het is onmogelijk een individu, van welk soort ook, los te zien van zijn [geest]verwanten.

Daarom, als de mensen in plaats van het onbekende als onkenbaar te aanvaarden, eenstemmig hun gedachten erop zouden richten, zou die Gouden Poort niet zo onverbiddelijk gesloten blijven. Er is slechts een krachtige hand voor nodig om haar open te duwen. De moed er binnen te gaan is de moed om de uithoeken van zijn eigen natuur te onderzoeken, zonder angst en zonder schaamte. In het zuivere deel, de essentie, het aroma van de mens, is de sleutel te vinden die deze grote poort ontsluit. En als ze opengaat, wat treft men dan aan?

Er zijn in de langdurige stilte van de eeuwen hier en daar stemmen die antwoord geven op deze vraag. Zij die er doorheen zijn gegaan, hebben een boodschap nagelaten voor geestverwanten. In zo'n boodschap kunnen we duidelijke aanwijzingen vinden over wat we achter de Poort kunnen verwachten. Maar alleen zij die deze weg willen gaan, begrijpen de verborgen betekenis van die boodschap. Geleerden, of liever kamergeleerden, lezen de heilige boeken van verschillende volkeren, de poëzie en de filosofie nagelaten door verlichte geesten, en vinden daarin alleen materiële zaken. Alles wat ze vinden in de bijbels van de mensheid verklaren ze door een verbeeldingskracht die natuur-

legenden verheerlijkt of de psychische mogelijkheden van de mens overdrijft.

Wat in de tekst van deze boeken kan worden gevonden, is in ieder van ons te vinden: en het is onmogelijk in de literatuur of via welke denkwijze ook iets te vinden dat niet aanwezig is in degene die studeert. Dit is natuurlijk een duidelijk feit dat iedereen die werkelijk studeert kent. Maar er moet speciaal aan worden herinnerd in verband met dit diepzinnige en weinig bekende onderwerp, omdat mensen maar al te gemakkelijk geloven dat er voor anderen niets kan bestaan waar zijzelf niets kunnen ontdekken.

Eén ding wordt door de lezer ervan al snel ingezien: zij die hem zijn voorgegaan hebben niet geconstateerd dat de Gouden Poort tot vergetelheid leidt. Integendeel, als de drempel is overschreden worden gewaarderingen voor het eerst iets werkelijks. Maar ze zijn van een nieuwe orde, een voor ons tot nu toe onbekende orde, en door ons absoluut niet naar waarde te schatten zonder tenminste te beschikken over een of andere aanwijzing over de aard ervan. Ongetwijfeld kan deze aanwijzing worden gevonden door iedere studerende die de moeite neemt alle literatuur door te nemen die voor ons toegankelijk is. Allen die het onderwerp voldoende hebben bestudeerd raken ervan overtuigd dat er mystieke boeken en manuscripten bestaan, maar dat deze ontoegankelijk blijven eenvou-

dig omdat niemand gereed is om ook maar de eerste bladzijde van een ervan te begrijpen. Want er moet in alles een doorlopende lijn zijn: we zien die gaan van grove onwetendheid tot intelligentie en wijsheid; het is niet meer dan natuurlijk dat die lijn door moet lopen tot intuïtieve kennis en inspiratie. We bezitten enkele schaarse fragmenten van deze grote gaven van de mens; waar is dan het geheel waarvan zij deel moeten uitmaken? Verborgen achter de dunne en toch schijnbaar ondoordringbare sluier die het voor ons verbergt, zoals deze alle wetenschap verborg, alle kunst, alle vermogens van de mens, totdat hij de moed had het scherm weg te trekken. Die moed komt alleen voort uit overtuiging. Als de mens eenmaal gelooft dat hetgeen hij verlangt bestaat, zal hij het tot elke prijs willen verkrijgen. In dit geval ligt de moeilijkheid in het ongeloof van de mens. Er is een grote stroom van gedachten en aandacht voor nodig om de weg in te slaan naar de onbekende regionen van de menselijke natuur om de poort daarvan te ontsluiten en zijn glorieuze vergezichten te verkennen.

Dat het de moeite waard is dit te doen, wat de gevaren misschien ook zijn, moet iedereen erkennen die de sombere vraag van de negentiende eeuw heeft gesteld: Is het leven de moeite waard? Het is ongetwijfeld voldoende om de mens tot hernieuwde inspanning aan te sporen – het vermoeden dat er ach-

ter de beschaving, achter de cultuur van ons denken, achter kunst en technische perfectie, een nieuwe, andere poort is die toegang verschaft tot de werkelijke dingen van het leven.

V

Wanneer het lijkt of het einde is gekomen, het doel bereikt, en dat de mens niets meer te doen staat – juist dan, wanneer hij geen keuze schijnt te hebben dan tussen eten en drinken en een gemakkelijk leven zoals de dieren dat hebben, en scepticisme dat de dood betekent – dan ligt in feite de Gouden Poort vóór hem, als hij maar zou kijken. Met de culturele bagage van zijn tijd in zich en wel zo volkomen geassimileerd dat hijzelf een belichaming ervan is, is hij gereed de grote stap te wagen die absoluut mogelijk is, maar toch door zo weinigen – zelfs van hen die ervoor zijn toegerust – wordt ondernomen. Deze stap wordt zo zelden gezet, deels wegens de diepgaande moeilijkheden die ermee gepaard gaan, maar nog veel meer omdat de mens zich niet realiseert dat dit werkelijk de richting is waarin genot en voldoening zijn te verkrijgen.

Er zijn bepaalde genoegens die iedereen aanspreken; ieder mens weet dat hij in een of andere laag van zijn zintuiglijke gewaarwording het hoogste genot ervaart. Vanzelfsprekend richt hij zich tijdens het

leven stelselmatig daarop, zoals de zonnebloem zich naar de zon keert en de waterlelie afhankelijk is van het water. Maar al die tijd worstelt hij met het afschuwelijke feit dat hem tot in zijn ziel benauwt, dat zodra hij het nagestreefde genot heeft gemaakt, hij dat dan weer verliest en opnieuw ernaar op zoek moet. Meer nog: in werkelijkheid bereikt hij het nooit, want het ontglipt hem op het laatste moment. Dat komt omdat hij probeert te grijpen wat ongrijpbaar is en de honger van zijn ziel naar gewaarwording wil bevredigen door het contact met uiterlijke voorwerpen. Hoe kan iets dat uiterlijk is de innerlijke mens bevredigen of zelfs maar behagen – de mens die binnenin heerst en geen oog heeft voor de stof, geen handen om voorwerpen aan te raken, geen zintuigen waarmee hij dat wat buiten zijn magische muren ligt kan begrijpen? Die betoverde barrières die hem omgeven zijn grenzeloos, want hij is overal; hij is te ontdekken in al wat leeft; en men kan zich geen stukje van het heelal voorstellen zonder hem, wanneer dat heelal als een samenhangend geheel wordt gezien. En als dit niet vanaf het begin een uitgangspunt is, dan is het volkomen nutteloos het thema 'leven' onder de loep te nemen. Het leven heeft inderdaad geen betekenis als het niet universeel en samenhangend is, als we ons bestaan niet in stand houden op grond van het feit dat we deel uitmaken van dat wat is, en niet op grond van ons eigen zijn.

Dit is een van de belangrijkste factoren in de ontwikkeling van de mens: de erkenning – de diepgaande en volledige erkenning – van de wet van universele eenheid en samenhang. De scheiding die er tussen individuen is, tussen werelden, tussen de verschillende polen van het heelal en van het leven, de mentale en fysieke fantasie die ruimte wordt genoemd, is een nachtmerrie van de menselijke verbeelding. Dat nachtmerries bestaan, en alleen maar bestaan om te kwellen, weet ieder kind; wat we nodig hebben is het vermogen om te kunnen onderscheiden tussen de droombeelden van het brein die alleen onszelf betreffen en de droombeelden van het dagelijkse leven waarbij ook anderen zijn betrokken. Deze regel gaat ook op voor het grotere geheel. Het gaat alleen ons aan dat we leven in een nachtmerrie van onwerkelijke verschrikking en ons inbeelden alleen te zijn in het heelal en onafhankelijk te kunnen handelen, zolang onze metgezellen alleen diegenen zijn die tot de droom behoren. Maar als we willen spreken met hen die de Gouden Poort hebben beproefd en deze hebben opgeduwd, dan is het hard nodig – zelfs essentieel – de zaken uit elkaar te houden en niet de verwarring van de slaap in ons leven te halen. Als we dat doen, worden we als gekken beschouwd en vallen we terug in de duisternis waar de enige vriend chaos is. Deze chaos volgde op elke inspanning van de mens die in de

geschiedenis is beschreven; na de bloei van de beschaving valt de bloem af en sterft, en winter en duisternis vernietigen haar. Zolang de mens weigert zijn onderscheidingsvermogen te gebruiken, dat hem in staat zou stellen een onderscheid te maken tussen de gedaanten van de nacht en de actieve gestalten van de dag, is dit onvermijdelijk.

Maar als de mens de moed heeft weerstand te bieden aan deze neiging om steeds weer terug te vallen, rustig blijft staan op de hoogte die hij heeft bereikt, en dan zijn voet uitsteekt op zoek naar een volgende trede, waarom zou hij die dan niet vinden? Er is niets dat erop wijst dat de weg op een bepaald punt eindigt, afgezien van de traditie die zegt dat het zo is en die door de mens is aanvaard en gekoesterd als een rechtvaardiging van zijn geestelijke traagheid.

VI

Geestelijke traagheid is in feite de vloek van de mens. Zoals een boerenkinkel of een kosmopolitische zigeuner misschien uit pure gemakzucht in het vuil en in armoede leven, zo leeft ook de man van de wereld die zich om dezelfde reden tevredenstelt met zinnenstrelende genoegens. Het drinken van heerlijke wijnen, het genieten van verfijnde gerechten, de voorliefde voor prachtige beelden en klanken, voor

mooie vrouwen en een aantrekkelijke omgeving – dat alles is niet beter voor de beschaafde mens, is niet bevredigender als hoogtepunt van genot, dan het grove amusement en de genietingen van een boerenkinkel dat zijn voor de mens zonder beschaving. Er kan geen eindpunt zijn, want het leven in al zijn vormen is een lange reeks van fijne schakeringen; en de mens die verkiest stil te staan op het punt van beschaving dat hij heeft bereikt, en erkent dat hij niet verder kan, doet eenvoudig een willekeurige bewering die dient als excuus voor zijn geestelijke traagheid. Men kan natuurlijk stellen dat die zigeuner tevreden is met zijn vuil en zijn armoede, en omdat hij dat is, een even groot mens is als de meest beschaafde. Maar hij is dat alleen maar omdat hij onwetend is; vanaf het moment dat licht zijn schemerige denken binnenkomt, richt de hele mens zich ernaar. Zo is het ook op het hogere niveau; met dit verschil dat het binnendringen in het denkvermogen, het toelaten van het licht, nog moeilijker is. De boerenkinkel houdt van zijn bier en zolang hij dat kan krijgen, geeft hij niets om de prachtige wetten van ethiek en religie, waarvan wordt aangenomen dat die over de mensheid heersen en die de mens ertoe brengen zich in zijn leven te matigen. De fijnproever interesseert zich alleen voor verfijnde smaakjes en volmaakte aroma's; maar hij is even blind als de eerste de beste boerenkinkel voor het feit dat er nog iets meer is

dan dit genot. Evenals een boerenkinkel wordt hij misleid door een hersenschim die zijn ziel benauwt; en nu hij een zinnenstrelende vreugde heeft gevonden die hem bevalt, beeldt hij zich in dat hij zichzelf de hoogste mate van bevrediging kan bezorgen door eindeloze herhaling ervan, tot hij tenslotte gek wordt. Het boeket van de wijn waar hij dol op is, komt zijn ziel binnen en vergiftigt haar, en hem resten geen andere gedachten dan die van zinnelijke begeerte; en hij bevindt zich in dezelfde hopeloze toestand als iemand die stomdronken sterft. Wat heeft de dronkaard bereikt met zijn waanzin? Niets; pijn heeft tenslotte het genot totaal verzwolgen en de dood komt tussenbeide om een einde te maken aan de foltering. De mens ondergaat de uiteindelijke straf voor zijn aanhoudende onbekendheid met een natuurwet die even onverbiddelijk is als de wet van de zwaartekracht – een wet die een mens verbiedt stil te staan. Dezelfde beker van genot kan niet tweemaal worden gedronken; de tweede keer moet hij of een greintje gif of een druppel levenselixer bevatten.

Dit argument gaat ook op voor intellectuele genoegens; dezelfde wet is hier van kracht. Mensen die in hun tijd de bloem van het intellect zijn, die hun medemensen vooruit zijn en ver boven hen uitsteken, zien we tenslotte de fatale tredmolen van denken betreden wanneer ze toegeven aan de ingeboren traagheid van

de ziel en zich beginnen te misleiden door de troost van de herhaling. Dan begint de verschraling en vermindert de vitaliteit, die onfortuinlijke en teleurstellende toestand waarin grote mannen en vrouwen maar al te vaak geraken als ze juist de middelbare leeftijd zijn gepasseerd. Het vuur van de jeugd, de kracht van het jeugdig intellect overwint de innerlijke traagheid en doet de mens hoogten van denken beklimmen en zijn mentale longen vullen met de vrije berglucht. Maar dan komt tenslotte de fysieke reactie; het stoffelijke mechanisme van het brein verliest zijn machtige stuwkracht en begint zijn inspanningen op te geven, eenvoudig omdat de jeugd van het lichaam ten einde loopt. Nu wordt de mens besprongen door de grote verleider van de mensheid die op de ladder van het leven altijd staat te wachten op hen die zover klimmen. Hij laat de giftige druppel in het oor vallen en vanaf dat moment stompt het bewustzijn af, en de mens deinst terug uit vrees dat zijn kansen in het leven gaan afnemen. Hij trekt zich haastig terug op een vertrouwd terrein van ervaring, en vindt daar troost door een bekend akkoord van hartstocht en emotie aan te slaan. En maar al te velen die dit doen blijven stilstaan uit angst het onbekende op te roepen, en ze stellen zich ermee tevreden voortdurend dat akkoord aan te slaan dat het gemakkelijkst tot stand komt. Hierdoor verzekeren ze zich ervan dat het leven nog steeds in

hen brandt. Maar tenslotte is hun lot hetzelfde als dat van de fijnproever en de dronkaard. De macht van de betovering vermindert met de dag naarmate het organisme dat voelt zijn levenskracht verliest; en de mens probeert de opwindning en de hartstocht van vroeger te doen herleven door de toon heftiger aan te slaan, door dat wat hem doet voelen vaster te omknellen, door de beker gif tot op de fatale bodem leeg te drinken. En dan is hij verloren; krankzinnigheid doordringt zijn ziel, zoals dat ook gebeurt met het lichaam van de dronkaard. Het leven heeft niet langer enige betekenis voor hem en hij stort zich overhaast in de afgrond van intellectuele waanzin. Een minder groot mens die deze grote dwaasheid begaat, bederft de stemming van anderen door verveeld vast te houden aan bekende gedachten, door hardnekkig te blijven ronddraaien in de tredmolen die volgens hem het uiteindelijke doel is. De wolk die om hem heen hangt, is even noodlottig als de dood zelf; en zij die eens aan zijn lippen hingen, keren zich bedroefd van hem af en moeten terugzien op zijn vroegere woorden om zich zijn grootsheid te herinneren.

VII

Wat is het middel tegen deze ellende en energieverspilling? Bestaat het wel? Ongetwijfeld heeft het

leven zelf een innerlijke logica en een wetmatigheid waardoor het bestaan mogelijk wordt; anders zou chaos en waanzin de enig bereikbare toestand zijn.

Wanneer een mens zijn eerste beker genot drinkt, raakt zijn ziel vervuld van de onuitsprekelijke vreugde die opkomt door een nieuwe, verfrissende ervaring. De druppel gif die hij in de tweede beker doet, en die, als hij volhardt in die dwaasheid, moet worden verdubbeld en verdrievoudigd tot de hele beker tenslotte vol gif is – dat is het blinde verlangen naar herhaling en intensivering; het is duidelijk dat dit de dood betekent, dat zegt elke analogie. Het kind wordt man; hij kan zijn kindertijd niet vasthouden en de geneugten van de kinderjaren niet herhalen en intensiveren tenzij hij de onvermijdelijke prijs betaalt en krankzinnig wordt. De plant boort zijn wortels in de grond en laat zijn groene bladeren omhoogschieten; dan bloeit hij en draagt vruchten. De plant die alleen wortels of bladeren vormt, en steeds stagneert in zijn groei, wordt door de tuinman beschouwd als iets dat nutteloos is en moet worden verwijderd.

De mens die de weg van de inspanning kiest en weigert toe te staan dat slaap en sloomheid zijn ziel verdooft, vindt in zijn genoegens een nieuwe en edeler vreugde telkens als hij ervan geniet – iets subtiels en ongrijpbaars waardoor deze steeds verderaf komen te staan van een toestand waarin louter zinnenstreling

alles is; deze subtiele essentie is het levenselixer dat de mens onsterfelijk maakt. Degene die deze leert kennen en niet wil drinken tenzij ze in de beker is, ziet hoe het leven zich verruimt en de wereld voor zijn gretige ogen groeit. Hij herkent de ziel in de vrouw die hij liefheeft, en hartstocht wordt innerlijke vrede; zijn denken bestrijkt de voortreffelijke eigenschappen van een geestelijke waarheid die verder reikt dan het terrein van onze denkpatronen, en in plaats van in de tredmolen van het intellectualisme te gaan lopen, blijft hij zitten op de brede rug van de adelaar van de intuïtie en stijgt op in de ijle lucht waar grote dichters hun inzichten hebben verkregen; hij ziet, binnen de grenzen van zijn eigen vermogen tot gewaarworden, tot het beleven van vreugde aan zuivere lucht en zonneschijn, aan voedsel en wijn, aan beweging en rust, de mogelijkheden van de subtiele mens, van dat wat niet sterft als het lichaam of het brein ophoudt te bestaan. Het beleven van vreugde aan kunst, aan muziek, aan licht en liefelijkheid – achter die vormen, die mensen zolang herhalen tot alleen de vormen overblijven, ziet hij de glorie van de Gouden Poort waar hij doorheen gaat om het nieuwe leven te vinden dat hem stimuleert en kracht geeft, zoals de verfrissende berglucht door haar vitaliserende kracht stimuleert en versterkt. En als hij, druppel voor druppel, steeds meer van het levenselixer in zijn beker heeft

gedaan, is hij sterk genoeg om deze krachtige lucht in te ademen en zich ermee te voeden. Of hij dan sterft of in fysieke vorm leeft, in beide gevallen gaat hij voort en vindt met elke in- en uitademing nieuwe en edeler genietingen, meer volmaakte en bevredigende ervaringen.

HOOFDSTUK 2

HET MYSTERIE VAN DE DREMPEL

I

Er is geen twijfel aan dat bij het aanbreken van een nieuwe levensfase iets moet worden opgegeven. Als het kind volwassen is geworden, geeft het kinderlijke dingen op. Paulus maakte met deze woorden duidelijk, en met vele andere die hij ons heeft nagelaten, dat hij heeft geproefd van het levenselixer, dat hij op weg was naar de Gouden Poort. Met elke druppel van de goddelijke drank die wordt gedaan in de beker van genot, wordt iets uit die beker verwijderd om plaats te maken voor de magische druppel. Want de natuur is royaal voor haar kinderen: de beker van de mens is altijd tot de rand vol; en als hij wenst te proeven van de zuivere en levenschenkende essentie, moet hij iets van het grovere en minder gevoelige deel van zichzelf verwijderen. Dit moet dagelijks, elk uur, elk moment worden gedaan, zodat de levensdrank gestaag in omvang kan toenemen. En om dit vastberaden te kunnen doen, moet een mens zijn eigen schoolmeester zijn, moet hij

erkennen dat hij steeds wijsheid nodig heeft; hij moet bereid zijn zich elke beperking op te leggen en zonder aarzelen de berkenroede tegen zichzelf te gebruiken om zijn doel te bereiken. Voor iedereen die het onderwerp ernstig neemt, wordt het duidelijk dat alleen hij die de mogelijkheden van zowel de wellusteling als de stoïcijn in zich heeft, kans maakt door de Gouden Poort naar binnen te gaan. Hij moet elke vreugde die het bestaan te bieden heeft tot in het kleinste detail kunnen toetsen en op zijn waarde schatten; en hij moet in staat zijn zich elk genoeg te ontfeggen, en wel zonder door die ontfegging te lijden. Als hij de ontwikkeling van dit dubbele vermogen tot stand heeft gebracht, kan hij beginnen zijn genoegens te selecteren, en alles wat beslist tot de mens van vlees behoort uit zijn bewustzijn te verbannen. Als die zijn opgeruimd, moet de volgende reeks van meer verfijnde genoegens worden aangepakt. Het zich hiermee bezighouden, waardoor een mens de essentie van het leven kan ontdekken, is niet de methode die door een stoïcijnse filosoof wordt gevolgd. De stoïcijn staat niet toe dat er vreugde is in genot, en door zich het ene te ontfeggen verliest hij het andere. Maar de ware filosoof, die het leven zelf heeft bestudeerd zonder gebonden te zijn aan welk denksysteem dan ook, ziet dat de pit in de dop zit en, in plaats van de hele noot te vermorzelen zoals een lompe en onverschillige vreetzak dat doet,

begrijpt hij dat het wezenlijke kan worden verkregen door de dop te kraken en te verwijderen. Alle emoties en gewaarwordingen lenen zich voor dit proces, anders konden deze geen deel uitmaken van de menselijke ontwikkeling, een essentieel deel vormen van zijn natuur. Want dat hem macht, leven en volmaaktheid te wachten staat, en dat elk stukje van zijn weg daarheen is bezaaid met middelen om hem naar zijn doel te helpen, kan alleen door hen worden ontkend die weigeren te erkennen dat leven iets is dat losstaat van de stof. Hun standpunt is zo volkomen willekeurig dat het zinloos is om het aan de kaak te stellen of te bestrijden. In alle tijden was het onzichtbare de stuwende kracht achter het zichtbare, heeft het immateriële het materiële bedwongen; in alle tijden hebben symbolen en tekens van wat er achter de stof ligt gewacht op de mens van stof om deze te toetsen en op hun waarde te schatten. Zij die dit niet willen doen, hebben de plaats om uit te rusten willekeurig gekozen en er valt niets anders te doen dan hen niet te storen, terwijl ze in hun tredmolen lopen in de veronderstelling dat dit de hoogste vorm van levensactiviteit is.

II

Ongetwijfeld moet ieder mens zichzelf leren om dat wat achter de stof ligt waar te nemen, zoals hij zichzelf

moet leren om te zien wat zich in de stof bevindt. Iedereen weet dat het prille begin van een kinderleven een lang proces van aanpassen is, van het leren gebruiken van elk van de zintuigen in zijn speciale gebied en het oefenen in het gebruik van moeilijke, ingewikkelde, nog onvolmaakte organen, geheel en al gericht op het waarnemen van de stoffelijke wereld. Het kind is in alle ernst en als het werkelijk wil leven, werkt het zonder aarzelen door. Er zijn baby's die het levenslicht hebben aanschouwd, die ervoor terugdeinzen en weigeren om de reusachtige taak die vóór hen ligt aan te pakken, en die moet worden volbracht om het leven in de stof mogelijk te maken. Ze keren terug in de gelederen van de ongeborenen; we zien dat ze hun samengestelde instrument, het lichaam, afleggen en zachtjes in slaap wegzakken. Dat gaat ook zo met de grote massa van de mensheid nadat deze over de wereld van de stof heeft gezegevierd, die heeft overwonnen, en zich daaraan te goed heeft gedaan. De individuen in die menigte, die zo machtig en zelfverzekerd lijken in hun vertrouwde domein, zijn kleine kinderen ten opzichte van het immateriële heelal. Aan alle kanten zien we, elke dag en elk uur, dat ze weigeren erbinnen te gaan en terugvallen in het leger van hen die vastzitten in het fysieke leven en zich vasthouden aan de bewustzijnstoestanden die ze kennen en begrijpen. Het verstandelijk verwerpen van zuiver geestelijke

kennis is de meest duidelijke aanwijzing voor deze indolentie, waaraan denkers van welke reputatie dan ook zich beslist schuldig maken.

Het is duidelijk dat de eerste poging zwaar is; het is zuiver een kwestie van kracht en ook van actief willen. Maar er is geen andere manier om die kracht te verkrijgen, of ze te gebruiken als ze eenmaal is verkregen, dan door het uitoefenen van de wil. Het is nutteloos te verwachten met veel bezittingen geboren te worden. Er bestaat in het leven geen erfelijkheid behalve uit het eigen verleden van de mens. Hij moet vergaren wat van hemzelf is. Dit is duidelijk voor elke waarnemer van het leven die zijn ogen de kost geeft zonder ze te verblinden door vooroordeel; en zelfs als er vooroordeel in het spel is, is het voor een verstandig mens onmogelijk dit feit over het hoofd te zien. Hieruit komt de leer van straf en verlossing voort, die of gedurende lange tijdperken na de dood of eeuwig blijven bestaan. Deze leer is een bekrompen en nogal domme manier om het feit in de natuur aan te geven dat wat een mens zaait, hij ook zal oogsten. Swedenborgs grote geest zag dat feit zo duidelijk dat hij het verhardde tot iets definitiefs betreffende dit ene bestaan; door zijn vooroordelen kon hij niet inzien dat er nieuwe activiteiten mogelijk zijn wanneer de zintuiglijke wereld niet meer bestaat om daarin te werken. Hij was te dogmatisch voor weten-

schappelijke waarnemingen en zag niet in dat, zoals de lente volgt op de herfst, en de dag op de nacht, ook geboorte moet volgen op de dood. Hij kwam tot dichtbij de drempel van de Gouden Poort en ging verder dan een puur rationele benadering, om na slechts één stap stil te blijven staan. De glimp die hij had opgevangen van het grotere leven, scheen voor hem het heelal te bevatten; en op dit stukje ervaring bouwde hij een theorie die het hele leven omvatte, en hij stond geen enkele vooruitgang of enige andere mogelijkheid toe buiten deze toestand. Dit is slechts een andere vorm van de vervelende tredmolen. Maar Swedenborg staat vooraan in de menigte mensen die getuigen van het feit dat de Gouden Poort bestaat en dat deze kan worden gezien vanaf de hoogten van het denken, en hij heeft vanaf de drempel ervan een vaag beeld opgeroepen van wat hij heeft ervaren.

III

Als men eenmaal de betekenis van die Poort heeft overdacht, zal het duidelijk zijn dat er geen andere weg uit deze vorm van leven is dan door die Poort. Alleen die kan de mens toegang verschaffen tot de plaats waar hij de vrucht wordt waarvan het menszijn de bloesem is. De natuur is de zachtaardigste van alle moeders voor hen die haar nodig hebben; ze krijgt nooit genoeg

van haar kinderen en wenst ook niet dat hun aantal vermindert. Haar welwillende armen staan wijd open voor de grote menigte die ernaar verlangt te worden geboren en een vorm wil aannemen; en als ze dit blijven verlangen, blijft zij hen glimlachend welkom heten. Waarom zou ze haar deuren sluiten voor een van hen? Als één leven in haar hart nog geen honderdste deel van het verlangen van de ziel naar indrukken zoals zij die daar opdoet heeft uitgeput, kan er dan reden zijn naar een andere plaats te vertrekken? Ongetwijfeld ontkiemen de zaden van verlangen daar waar de zaaier ze heeft gezaaid. Dit lijkt niet meer dan redelijk; en op dit kennelijk vanzelfsprekende feit heeft het Indische denken zijn theorie van reïncarnatie gebaseerd, van geboorte en wedergeboorte in de stof, die een zo vertrouwd deel van het oosterse denken is geworden dat dit geen bewijs nodig heeft. De Indiër weet dit zoals de westerling weet dat de dag die hij beleeft er slechts één is van de vele dagen waaruit de duur van een mensenleven is opgebouwd. Deze zekerheid die de oosterling bezit over de natuurwetten die de uitgestrektheid van het bestaan van de ziel bepalen, is eenvoudig verkregen door denkgewoonten. Het denken van velen is daar gericht op onderwerpen die in het westen ondenkbaar worden geacht. Daardoor heeft het oosten op het gebied van de geestelijke groei van de mensheid grote figuren voortgebracht.

Gesteund door de geestelijke stappen van een miljoen mensen ging Boeddha door de Gouden Poort; en omdat de menigte zich verdrong op de drempel kon hij woorden achterlaten die laten zien dat die Poort zich zal openen.

HOOFDSTUK 3

DE EERSTE POGING

I

Het is heel gemakkelijk in te zien dat er in het leven of de ervaring van de mens niet één bepaald moment is waarop hij dichterbij de ziel van de dingen staat dan op enig ander moment. Die ziel, de verheven essentie, die de atmosfeer met een schitterende gloed vervult, is daar inderdaad: achter de Poort waaraan zij haar eigen kleur geeft. Men ziet onmiddellijk dat er niet maar één pad heen voert, want deze ziel moet juist door haar aard universeel zijn. De Gouden Poort geeft geen toegang tot een of andere bijzondere plaats, maar ze biedt een vertrekpunt vanaf een speciale plaats. De mens gaat erdoor wanneer hij zijn beperkingen afwerpt. Op een punt waar dit voor hem het gemakkelijkst is, kan hij de schaal die hem in duisternis houdt openbreken, en de sluier die het eeuwige voor hem verbergt verscheuren; heel vaak bevindt dit punt zich waar hij het het minst verwacht. De mensen zoeken met behulp van hun denkvermogen naar een uitweg en stellen

willekeurige en beperkte wetten vast om wat voor hen onbereikbaar is te bereiken. Velen hebben inderdaad gehoopt erdoor te gaan via de weg van religie, maar in plaats daarvan hebben ze een geheel van gedachten en gevoelens gevormd dat zo is afgebakend en vastgelegd, dat ze zelfs na lange tijdperken niet uit hun denkgroeven zouden kunnen komen. Sommigen hebben gedacht met behulp van het zuivere intellect een weg te kunnen vinden; en aan hen hebben we de filosofie en de metafysica te danken die de mensheid hebben behoed voor een wegzakken in volkomen zinnelijkheid. Maar het lot van de mens die probeert alleen op basis van het denken te leven is dat hij leeft in een wereld van fantasieën en erop aandringt deze als krachtig voedsel aan anderen te geven. We zijn de metafysici en transcendentalisten veel verschuldigd; maar wie hen tot het bittere einde volgt en vergeet dat de hersenen maar één gebruiksorgaan zijn, zal ontdekken dat hij op een plaats verblijft waar een eentonig rad van redenering voor altijd om zijn as schijnt te draaien en toch nergens heen gaat en geen lading met zich meevoert.

Deugd (of wat ieder mens toeschijnt deugd te zijn, de eigen speciale maatstaf van ethiek en zuiverheid) wordt door hen die haar beoefenen gezien als een weg naar de hemel. Misschien is ze dat, naar de hemel van de moderne genotzuchtige, de ethische wellusteling.

Het is even gemakkelijk gretig te verlangen naar een zuiver leven en verheven gedachten als naar de genoegen van smaak of gezicht of geluid. Bevrediging is het doel van zowel de deugdzame mens als de dronkaard; al is zijn leven een wonder van onthouding en zelfopoffering, toch blijkt na een ogenblik nadenken dat hij door het volgen van dit schijnbaar heldhaftige pad slechts genot nastreeft. Voor hem neemt genot een lieflijke vorm aan, omdat zijn bevredigingen een zoete smaak hebben en het hem meer plezier geeft anderen vreugde te schenken dan zich ten koste van hen te vermaken. Maar het zuivere leven en de verheven gedachten zijn op zichzelf evenmin een uiteindelijke doel als welke andere manier van genieten ook; en de mens die tracht zich daarmee tevreden te stellen moet zijn pogingen steeds krachtiger maken en deze voortdurend herhalen – geheel tevergeefs. Hij is inderdaad een groenende plant, met prachtige bladeren; maar er is meer nodig dan bladeren. Als hij blindelings volhardt in zijn poging en gelooft dat hij zijn einddoel heeft bereikt, terwijl hij het nog niet eens heeft bespeurd, bevindt hij zich op een troosteloze plaats, waar het goede noodgedwongen wordt gedaan en aan de deugdzame daad de liefde ontbreekt die erdoorheen hoort te schijnen. Het is goed voor de mens een zuiver leven te leiden, zoals het ook goed voor hem is om schone handen te hebben – anders wordt hij afstotend.

Maar de deugd zoals wij die nu opvatten kan evenmin als enig ander deel van onze samengestelde natuur in verband staan met een toestand voorbij die waartoe wij beperkt zijn. Geest is niet een gas dat door materie is geschapen, en wij kunnen onze toekomst niet scheppen door met geweld één stoffelijk middel te gebruiken en de rest buiten beschouwing te laten. Geest is het grootse leven waar materie op rust, zoals de wereld van de rotsen rust op de vrije en vloeiende ether; telkens wanneer we onze beperkingen kunnen doorbreken, bevinden we ons aan die wonderbare oever waar Wordsworth eens de glans van het goud zag. Wanneer we daar binnentreden moet al het tegenwoordige verdwijnen – zowel deugd als ondeugd, zowel gedachten als gevoelens. Dat de mens oogst wat hij heeft gezaaid, is natuurlijk ook waar; hij beschikt niet over de macht om de deugd, die tot het stoffelijk leven behoort, met zich mee te voeren; toch is het aroma van zijn goede daden een heel wat lieflijker offer dan de geur van misdaad en wreedheid. Het kan echter zijn dat hij door het beoefenen van de deugd zich zo stevig verbindt aan één gedachtegroef, aan één onveranderlijke levenswijze in de stof, dat het voor zijn denken onmogelijk wordt zich voor te stellen dat de dood een voldoende macht is om hem te bevrijden, en hem op de uitgestrekte en glorierijke oceaan te werpen – een voldoende macht om voor hem de onverbiddelijke en zware klink van de Gouden

Poort te lichten. En soms is de mens, die zo zwaar heeft gezondigd dat zijn hele wezen de littekens draagt van en zwartgeblakerd is door het felle vuur van zelf-zuchtige bevrediging, tenslotte zo volkomen uitgebrand en verschroeid dat er juist aan de hevigheid van de hartstocht licht ontspringt. Het lijkt erop dat het voor zo iemand eerder mogelijk is om tenminste de drempel van de Poort te bereiken dan voor iemand die alleen maar asceet of filosoof is.

Maar het heeft weinig zin de drempel van de Poort te bereiken zonder de kracht om erdoor te gaan. En dat is het enige wat de zondaar kan hopen te bereiken door te sterven; en dat gebeurt als hij zijn eigen ziel ziet. Dit lijkt tenminste zo te zijn, en dat komt onvermijdelijk omdat zijn toestand negatief is. De mens die de klink van de Gouden Poort licht, moet dit met zijn eigen sterke hand doen, moet absoluut positief zijn. Dit kunnen we begrijpen door analogie. Bij alle andere dingen in het leven, bij elke nieuwe stap of ontwikkeling, moet de mens de grootst mogelijke wilskracht uitoefenen om een volledig resultaat te bereiken. Het zal hem, hoewel hij in elk opzicht in het voordeel is en zijn wil tot op zekere hoogte gebruikt, door gebrek aan de beslissende, onoverwinnelijke vastberadenheid in veel gevallen zelfs niet lukken om te krijgen wat hij verlangt. Geen opvoeding ter wereld zal van iemand een intellectueel licht van zijn eeuw maken, zelfs als hij

grote talenten bezit; want tenzij hij positief ernaar verlangt de bloem van volmaking te grijpen, zal hij slechts een droge geleerde, een handelaar in woorden, een bedrevene in mechanisch denken en alleen maar een geheugenwiel zijn. En de mens die deze positieve eigenschappen wel in zich heeft zal zich ondanks ongunstige omstandigheden verheffen, zal het gedachtegoed dat zijn natuurlijk voedsel is, herkennen en begrijpen en zal tenslotte als een reus staan op de plaats die hij met zijn wilskracht wenste te bereiken. We zien dit bijna elke dag bij alle rangen en standen. Daarom lijkt het onmogelijk dat een mens die eenvoudig door middel van de hartstochten erin is geslaagd het dogmatische en bekrompen deel van zijn natuur te verwoesten, door deze grootse Poort zou kunnen gaan. Maar omdat hij niet is verblind door vooroordeel, noch zich heeft vastgeklampt aan een of andere tredmolen van gedachten, noch zijn ziel heeft laten vastlopen in een diepe denkgroef van het leven, schijnt het dat hij, zodra de positieve wil in hem zou worden geboren, op een moment dat niet hopeloos ver in de toekomst ligt, zijn hand naar de klink zou kunnen uitsteken.

Ongetwijfeld is de moeilijkste taak die we ons tot nu toe in het leven hebben gesteld, die waarover we het nu hebben – namelijk de mens van elk vooroordeel te bevrijden, van alle verstarde gedachten of gevoelens,

van alle beperkingen en toch de positieve wil in hem te ontwikkelen. Het lijkt een te groot wonder; want in het gewone leven wordt een positieve wil altijd in verband gebracht met verstarde denkbeelden. Maar veel dingen waarvan het volbrengen een te groot wonder scheen, zijn toch gedaan, zelfs binnen het beperkte terrein van levenservaring dat onze tegenwoordige mensheid is gegeven. Het hele verleden toont ons dat moeilijkheden geen excuus zijn voor neerslachtigheid, en veel minder nog voor wanhoop, anders zouden in de wereld de vele wonderen van beschaving niet hebben bestaan. Laat ons daarom de zaak met meer ernst beschouwen zodra we ons denken hebben gewend aan het idee dat het niet onmogelijk is.

De grote moeilijkheid aan het begin is de aandacht vast gericht te houden op wat ongezien is. Toch wordt dit iedere dag gedaan, en we hoeven er alleen maar op te letten hoe het wordt gedaan om onze eigen handelwijze daarop af te stemmen. Elke uitvinder richt zijn aandacht vast op het ongeziene; en het hangt volkomen af van de kracht waarmee hij zijn aandacht richt of hij slaagt of faalt. De dichter die zijn moment van schepping ziet als datgene waarvoor hij leeft, ziet wat onzichtbaar is en hoort wat geluidloos is.

Waarschijnlijk bevat deze laatste vergelijking een aanwijzing over de manier waarop succes op deze tocht naar het onbekende doel ('vanwaar' inderdaad 'geen

reiziger terugkeert') kan worden bereikt. Deze geldt ook voor de uitvinder en voor allen die boven het gewone mentale en psychische niveau van de mensheid proberen uit te stijgen. De aanwijzing is dat woord 'schepping'.

II

Het woord 'scheppen' wordt door de gewone denker vaak opgevat als zou dit het idee weergeven van iets voortbrengen uit niets. Dit is duidelijk niet de betekenis ervan; we zijn mentaal verplicht onze Schepper te voorzien van chaos om er de werelden uit te laten voortbrengen. De bewerker van de bodem die in de maatschappij een typisch voorbeeld van een producent is, moet zijn materiaal hebben, zijn aarde, zijn lucht, regen en zon, en de zaden om in de aarde te zaaien. Hij kan niet iets uit niets produceren. Uit een leegte kan de natuur niet ontstaan; ergens daarbuiten, ergens daarachter of daarbinnen is dat materiaal waaruit ze wordt gevormd door ons verlangen naar een heelal. Het is duidelijk dat de zaden en de aarde, de lucht en het water die hen doen ontkiemen, op elk gebied van handeling bestaan. Als u met een uitvinder spreekt, zult u ontdekken dat hij lang vóór zijn huidige bezigheid altijd iets anders kan zien dat nog moet worden gedaan, iets dat hij niet onder woorden kan brengen,

omdat hij het nog niet binnen onze tegenwoordige wereld van voorwerpen heeft gebracht. Die kennis van het ongeziene is zelfs nog duidelijker aanwezig bij de dichter en nog moeilijker onder woorden te brengen, totdat hij het heeft aangeraakt met een deel van dat bewustzijn dat hij met de andere mensen gemeenschappelijk heeft. Maar strikt in verhouding tot zijn grootsheid leeft hij in het bewustzijn waarvan de gewone mens niet eens gelooft dat het kan bestaan – het bewustzijn dat het grotere heelal bestrijkt, dat ademt in de weidse lucht, dat een weidse aarde en hemel aanschouwt en zaden wegrooft van planten met enorme groeikracht.

Voor dit gebied van bewustzijn moeten we ons openstellen. Dat dit niet alleen aan geniale mensen is voorbehouden, blijkt uit het feit dat martelaren en helden het hebben gevonden en erin hebben verkeerdt. Het is niet alleen aan geniale mensen voorbehouden maar het kan slechts worden gevonden door mensen met een edele ziel.

Dit hoeft geen reden voor ontmoediging te zijn. In het algemeen neemt men aan dat grootsheid in de mens aangeboren is. Deze opvatting moet een gevolg zijn van onvoldoende nadenken, van een blind zijn voor de feiten van de natuur. Grootheid kan alleen worden bereikt door groei; we zien dit voortdurend. Zelfs de bergen, zelfs de vaste aardbol, ze zijn groot

door de manier van groeien die kenmerkend is voor die toestand van stoffelijkheid – het opeenhopen van atomen. Naargelang het bewustzijn dat aan alle bestaande vormen eigen is, overgaat in meer gevorderde vormen van leven, wordt het meer actief en naar verhouding verkrijgt het de macht tot groei door assimilatie in plaats van door opeenhoping. Wanneer men het bestaan beschouwt vanuit dit speciale gezichtspunt (dat inderdaad moeilijk lang is vol te houden, omdat we gewend zijn het leven in gebieden in te delen en de grote lijnen die deze verbinden en doorkruisen uit het oog te verliezen), dan zien we onmiddellijk in dat het redelijk is te veronderstellen dat naarmate we vorderen tot voorbij ons tegenwoordige standpunt het vermogen tot groeien door assimilatie groter zal worden en waarschijnlijk in een nog snellere methode zal veranderen, die nog gemakkelijker is en onbewust. Het heelal houdt voor ons in feite vele schitterende beloften in, als we onze ogen maar willen opslaan en zien. Het opslaan van de ogen is het eerste wat nodig is, en vormt de eerste moeilijkheid; we neigen er zo gemakkelijk toe tevreden te zijn met wat we binnen handbereik voor ons zien. Het essentiële kenmerk van een genie is dat hij betrekkelijk onverschillig is voor de vruchten die juist binnen zijn bereik liggen en hongert naar wat veraf is op de heuvels. Hij heeft het gevoel van aanraking in feite niet nodig om een verlangen in

hem op te wekken. Hij weet dat deze verre vruchten, die hij zonder hulp van de stoffelijke zintuigen waarneemt, een subtieler en krachtiger voedsel zijn dan welke andere ook die hem aantrekken. En wat wordt hij beloond! Wanneer hij die vruchten proeft – wat hebben ze een sterke en een zoete smaak en wat geven ze hem een nieuw gevoel van leven! Want door die geur en smaak te erkennen, erkent hij het bestaan van de fijnstoffelijke zintuigen die het leven van de innerlijke mens voeden; en alleen door de kracht van die innerlijke mens, alleen door zijn kracht, kan de klink van de Gouden Poort worden gelicht.

In feite kan het bestaan van deze Poort en van datgene waartoe hij toegang verleent alleen door de ontwikkeling en de groei van de innerlijke mens zelfs maar worden waargenomen. Zolang de mens tevreden is met zijn grofstoffelijke zintuigen en niet geeft om de fijnstoffelijke, blijft de Poort letterlijk onzichtbaar. Zoals voor een boerenkinkel de toegangspoort tot het intellectuele leven is als iets dat ongeschapen en nietbestaand is, zo is voor iemand met grove zintuigen, zelfs als hij een actief intellectueel leven heeft, dat wat daarbuiten ligt ongeschapen en nietbestaand, alleen omdat hij het boek niet openslaat.

Voor de bediende die in de bibliotheek van de geleerde stof afneemt, hebben de gesloten boekdelen geen betekenis; ze schijnen zelfs geen belofte in te

houden, tenzij ook hij een geleerde is en niet slechts een bediende. Het is mogelijk om in alle eeuwigheid naar een gesloten buitenkant te staren uit pure traagheid – mentale traagheid die ongelovigheid is en de mensen er tenslotte toe brengt daar prat op te gaan; ze noemen het scepsis en praten over het heersen van de rede. Het is evenmin een toestand om trots op te zijn als die van de oosterse genotzoeker die zelfs zijn voedsel niet naar zijn mond wil brengen; ook hij is ‘redelijk’ in die zin dat hij de waarde van handeling niet inziet en deze daarom niet verricht. Hetzelfde geldt voor de scepticus; verval volgt op een toestand van mentale, psychische of fysieke inactiviteit.

III

En laten we nu bekijken hoe we bij het begin de moeilijkheid om de aandacht vast gericht te houden op wat ongezien is, kunnen overwinnen. Onze grofstoffelijke zintuigen hebben alleen betrekking op het objectief waarneembare in de gewone betekenis van dat woord; maar even boven dit terrein van het leven kunnen we met onze fijnstoffelijke zintuigen fijnere gewaarwordingen hebben. Hier ontdekken we de eerste aanwijzingen over de hulpmiddelen die we nodig hebben. Vanuit dit standpunt gezien lijkt de mens op een punt waarin vele stralen of lijnen samenkomen; en

als hij de moed heeft of nieuwsgierig genoeg is om zich los te maken van de eenvoudigste vorm van leven, het punt, en deze lijnen of stralen over slechts een geringe afstand te verkennen, dan zal zijn hele wezen zich onmiddellijk verruimen en uitbreiden, de mens begint te groeien in grootsheid. Maar het zal duidelijk zijn – als we dit beeld als een tamelijk juiste weergave aanvaarden – dat het heel belangrijk is ervoor te zorgen dat we de ene lijn niet met meer volharding verkennen dan de andere; als we dat niet doen, leidt dit tot misvorming. We weten allen hoe machtig groot de majesteit en de persoonlijke waardigheid zijn van een boom in het woud die voldoende lucht heeft gehad om te ademen en genoeg ruimte om zijn wortels uit te spreiden en over innerlijke levenskracht beschikt om daarmee zijn taak die nooit ophoudt te volbrengen. Hij gehoorzaamt aan de volmaakte natuurwet van groei en het bijzondere ontzag dat hij inboezemt is op dit feit gebaseerd.

Hoe kunnen we de innerlijke mens herkennen, zijn groei waarnemen en bevorderen?

Laten we proberen de aanwijzingen die we hebben verkregen een eindje te volgen hoewel woorden waarschijnlijk snel nutteloos zullen zijn.

Ieder van ons moet alleen reizen en zonder helpers, zoals de reiziger alleen moet klimmen als hij de top van de berg nadert. Geen lastdier kan hem daarbij helpen;

evenmin kunnen de grofstoffelijke zintuigen, of iets dat die zintuigen beroert, hem hier helpen. Slechts over een korte afstand kunnen woorden ons begeleiden.

De tong herkent hoe zoet of hoe pittig het voedsel is. Voor de mens van wie de zintuigen van de eenvoudigste orde zijn, bestaat er geen andere opvatting van zoetheid dan deze. Maar een fijnere essentie, een hoger geplaatste gewaarwording van dezelfde orde wordt bereikt door een andere vorm van waarneming. Het lieflijke in de gelaatsuitdrukking van een beminnelijke vrouw of in de glimlach van een vriend wordt herkend door de mens van wie de innerlijke zintuigen zelfs maar een vleugje – een eerste aanzet tot – vitaliteit bezitten. Bij hem die de gouden klink heeft gelicht wordt de bron van zoete wateren, de bron waaraan alle zachtheid ontspringt, aangeboord en wordt deel van zijn erfgoed.

Maar voordat deze bron kan worden geproefd of een andere bron kan worden bereikt of gevonden, moet een zware last van het hart worden gewenteld, een ijzeren staaf die op hem drukt en hem verhindert zich krachtig te verheffen.

De mens die de stroom van lieflijkheid herkent vanuit zijn bron, overal in de natuur, door alle vormen van leven – hij heeft die last weggewenteld, hij heeft zich verheven tot die toestand waarin er geen slavernij bestaat. Hij weet zich deel van het grote geheel en deze

kennis is zijn erfdeel. Door het verbreken van de willekeurige boeien die hem aan zijn persoonlijk centrum ketenen, wordt hij volwassen en wordt heerser in zijn rijk. Terwijl hij zijn blik verruimt en daarbij door talrijke ervaringen zijn bewustzijn uitstrekt langs die wegen die samenkomen in het punt waar hij belichaamd staat, ontdekt hij dat hij voeling heeft met al het leven, dat hij in zichzelf het geheel bevat. En dan hoeft hij zich slechts over te geven aan de grote macht die wij *het goede* noemen, deze stevig te omklemmen met de greep van zijn ziel om snel te worden meegevoerd naar de grote, wijde wateren van het ware leven. Wat zijn deze wateren? In ons huidige leven bestaat slechts de schaduw van de materie. Geen mens heeft lief zonder verzadigd te raken, geen mens drinkt wijn zonder dat de dorst terugkomt. Honger en verlangen verduisteren de hemel en maken de aarde vijandig. Wat we nodig hebben is een aarde die levende vruchten zal dragen, een hemelgewelf dat altijd vol licht zal zijn. Omdat we deze beslist nodig hebben, zullen we ze zeker vinden.

HOOFDSTUK 4

DE BETEKENIS VAN PIJN

Kijk in het ondoorgrondelijke hart van het leven, waar pijn vandaan komt om op het leven van de mensen een schaduw te werpen. Ze bevindt zich altijd op de drempel en achter haar staat de wanhoop.

Wat zijn die twee grimmige figuren en waarom wordt het hun toegestaan ons voortdurend te achtervolgen?

Wijzelf staan het ze toe, wij beschikken over hen zoals we ons lichaam toestaan en bevelen iets te doen, en dat doen we even onbewust. Maar we hebben door wetenschappelijke proefnemingen en onderzoek veel geleerd over ons fysieke leven en het lijkt erop dat we door vergelijkbare methoden toe te passen minstens evenveel resultaat kunnen verkrijgen met betrekking tot ons innerlijke leven.

Pijn prikkelt, maakt mild, is slopend en vernietigend. Van voldoende afstand bekeken schijnt ze beurtelings als medicijn, als mes, als wapen en als gif op te treden. Ze is duidelijk een instrument, iets dat wordt gebruikt. We willen ontdekken wie de gebruiker ervan

is; welk deel van ons eist dat ze aanwezig is, iets dat overigens zo onaangenaam is?

De arts maakt gebruik van medicijnen, de chirurg van het mes; maar het vernietigingswapen wordt door de vijand gebruikt, door degene die haat.

Is het dan zo dat we niet alleen middelen gebruiken, of verlangen middelen te gebruiken, ter wille van onze ziel, maar ook dat we in onszelf strijd voeren en in het innerlijk heiligdom slag leveren? Daar lijkt het op, want zeker is dat als de wil van de mens in dit opzicht zou verslappen, hij het leven in de toestand waarin pijn bestaat niet meer zou behouden. Waarom verlangt hij naar zijn eigen leed?

Op het eerste gezicht schijnt het antwoord te zijn dat hij voornamelijk genot verlangt en dus bereid is verder te gaan op dat slagveld waar genot en pijn strijd voeren om bezit van hem te nemen; hij hoopt daarbij altijd dat genot de overwinning zal behalen en hem in zijn armen zal sluiten. Dit is maar de buitenkant van de toestand van de mens. Innerlijk weet hij heel goed dat pijn en genot samen regeren en dat, hoewel de strijd altijd doorgaat, deze nooit zal worden gewonnen. De oppervlakkige waarnemer concludeert dat de mens zich neerlegt bij het onvermijdelijke. Maar dat is een misvatting die geen bespreking waard is. Een beetje ernstig nadenken laat ons zien dat de mens alleen bestaat doordat hij gebruikmaakt van zijn positieve

eigenschappen; het is dus niet meer dan logisch te veronderstellen dat hij de toestand waarin hij zal leven kiest door die eigenschappen te gebruiken.

Als we daarom ter wille van ons betoog aannemen dat hij pijn verlangt, hoe komt het dan dat hij iets verlangt dat voor hemzelf zo vervelend is?

II

Als we de samenstelling van de mens en zijn neigingen nauwkeurig beschouwen, lijkt het erop dat er twee duidelijk afgebakende richtingen zijn waarin hij groeit. Hij is als een boom die zijn wortels in de grond boort terwijl hij jonge takken naar de hemel richt. Deze twee lijnen die vanuit het persoonlijke centrum naar buiten lopen, zijn voor hem helder, duidelijk en begrijpelijk. Hij noemt de ene goed en de andere slecht. Maar volgens geen enkele analogie, waarneming of ervaring is de mens een rechte lijn. We zouden wel willen dat dit zo was en dat het leven, of de vooruitgang of ontwikkeling, of hoe we het ook willen noemen, alleen maar het volgen van de een of andere rechte weg betekende, zoals godsdienstige fanatici beweren. De hele kwestie, het reusachtige vraagstuk, zou dan erg gemakkelijk kunnen worden opgelost. Maar het is niet zo gemakkelijk naar de hel te gaan als predikers wel beweren. Het is een even moeilijke

opgave als het zoeken van zijn weg naar de Gouden Poort. Een mens kan zich volkomen te gronde richten met zintuiglijk genot – zijn hele natuur omlaaghalen, naar het schijnt – toch lukt het hem niet de volmaakte duivel te worden, want er blijft in hem een vonk goddelijk licht. Hij probeert de brede weg te kiezen die naar vernietiging leidt en begint moedig en haastig aan zijn levensweg. Maar al vrij snel wordt hij gestuit en opgeschrikt door een onvermoede neiging in hem – een van de vele andere stralen die uit de kern van hemzelf komen. Hij lijdt terwijl het lichaam lijdt wanneer het wanproducten ontwikkelt die een gezonde werking ervan verhinderen. Hij heeft pijn gecreëerd en wordt geconfronteerd met zijn eigen schepping. Het lijkt misschien dat deze redenering niet erg toepasselijk is als het om fysieke pijn gaat. Maar wel als we de mens bekijken vanuit een verhevener gezichtspunt dan we gewoonlijk innemen. Wanneer hij wordt gezien als een krachtig bewustzijn dat zijn uiterlijke manifestaties overeenkomstig zijn verlangens vormt, dan is het duidelijk dat lichamelijke pijn een gevolg is van een tekortkoming in die verlangens. Ongetwijfeld zal het velen voorkomen dat deze opvatting over de mens ongegrond is en een te grote mentale sprong betekent in onbekende ruimten waar bewijs niet kan worden verkregen. Maar als het denken eraan gewend is het leven vanuit dit gezichtspunt te bekijken, dan is een

ander standpunt al snel onaanvaardbaar; de draden van het bestaan, die voor de puur materialistische waarnemer hopeloos verward lijken, worden dan van elkaar gescheiden en rechtgetrokken, zodat een nieuw inzicht het heelal verlicht. De willekeurige en wrede Schepper die pijn en genot naar willekeur toedient, verdwijnt dan van het toneel; en dat is goed, want hij is inderdaad een overbodige figuur, en nog erger, hij is een stropop die zelfs niet op de planken kan rondstappen als hij niet aan alle kanten door dogmatici wordt ondersteund. De mens komt ongetwijfeld op deze wereld om dezelfde reden als waarom hij in deze of in die stad op aarde woont; als het teveel is om te zeggen dat dit zo is, kunnen we in ieder geval gerust vragen waarom dit niet zo is? Er is niets vóór en niets tegen wat de materialist zal aanspreken of wat zou kunnen meertellen in een rechtszaak; maar terwille van het betoog houd ik staande dat iemand die deze opvatting eenmaal ernstig in overweging heeft genomen, niet kan terugkeren tot de formele theorieën van de sceptici. Dat is net zoiets als weer luiers aandoen.

Stel dan, terwille van het betoog, dat de mens een krachtig bewustzijn is die zijn eigen schepper en zijn eigen rechter is en in wie alle mogelijkheden van het leven aanwezig zijn, zelfs het uiteindelijke doel, laten we er dan over nadenken waarom hij zichzelf leed bezorgt.

Als pijn het gevolg is van een ongelijkmatige ontwikkeling, van monstrueuze uitwassen, van een op verschillende punten tekortschietende vooruitgang, waarom leert de mens dan niet de les die dit hem moest leren en geeft hij zich niet de moeite zich gelijkmatig te ontwikkelen?

Het komt me voor dat het antwoord op deze vraag is dat dit juist de les is die de mensheid bezig is te leren. Misschien gaat deze bewering wat te ver voor de gewone gedachtegang die de mens òf beschouwt als een toevallig schepsel dat in chaos verkeert, òf als een ziel die zit vastgebonden aan het onverbiddelijke wagenwiel van een despoot, en naar de hemel of de hel wordt gejaagd. Maar zo'n denkwijze is tenslotte slechts hetzelfde als die van een kind dat zijn ouders als de beslissende scheidsrechters ziet die zijn lot bepalen en feitelijk als de goden of demonen van zijn heeal. Naarmate hij opgroeit verwerpt hij dat denkbeeld, omdat hij ontdekt dat het eenvoudig een kwestie van volwassen worden is, en dat hij zoals alle andere mensen zelf de koning van het leven is.

Zo is het ook met de mensheid. Ze is de koningin van haar wereld, scheidsrechter van haar eigen lot en niemand kan dat ontkennen. Zij die praten over voorzienigheid en toeval hebben onvoldoende nagedacht.

Het lot, het onvermijdelijke, bestaat inderdaad voor de mensheid en voor het individu; maar wie kan dit

bepalen behalve de mens zelf? Er is in de hemel of op aarde geen aanwijzing voor het bestaan van een voorbeschikker anders dan de mens die lijdt of vreugde heeft door wat is voorbestemd. We weten zo weinig van onze eigen constitutie, we zijn zo onwetend over onze goddelijke functies dat het voor ons tot nu toe niet mogelijk is te weten hoeveel of hoe weinig we werkelijk het lot zelf zijn. Maar in ieder geval weten we dat er tot nu toe – voorzover op grond van waarnemingen kan worden aangetoond – geen enkele aanwijzing voor het bestaan van een voorbeschikker is gevonden; terwijl we, als we maar een beetje aandacht schenken aan het leven om ons heen en de invloed van de mens op zijn eigen toekomst observeren, toch al gauw die macht als een wezenlijke en werkzame kracht kunnen waarnemen. Ze is zichtbaar, al is ons gezichtsveld heel erg beperkt.

Een oprecht en eenvoudig mens met enige levenservaring is verreweg de beste waarnemer en filosoof omdat hij niet door vooroordelen wordt verblind. Hij zal altijd blijken te geloven dat zoals een mens zaait, zo zal hij oogsten. En wanneer men hierover nadenkt, blijkt zo duidelijk dat dit waar is dat, als we het in een ruimer perspectief zien en het hele menselijke leven erbij betrekken, de schrikwekkende Nemesis die de mensheid bewust lijkt te achtervolgen, begrijpelijk wordt – dat onverbiddelijke optreden van pijn te mid-

den van genietingen. De grote Griekse dichters zagen die aanwezigheid zo duidelijk dat hun opgetekende waarnemingen ons, jongere en meer verblinde waarnemers, het idee ervan hebben gegeven. Het is niet waarschijnlijk dat een zeer materialistisch ras zoals dat zich in het hele westen heeft ontwikkeld, zelf het bestaan van dat geduchte element in het menselijk leven zou hebben ontdekt zonder de hulp van de oudere dichters – de dichters uit het verleden. En daarin kunnen we, tussen haakjes, zien dat de studie van de klassieken in dat opzicht van onmiskenbare waarde is – dat de grote ideeën en feiten over het menselijk leven die de voortreffelijke Ouden in hun dichtwerken opnamen niet, zoals hun kunstwerken, volledig verloren zullen gaan. De wereld zal ongetwijfeld opnieuw opbloeien, en grootsere gedachten en diepergaande ontdekkingen dan die uit het verleden zullen de glorie worden van de mensen in de toekomstige bloeiperiode; maar tot die verre tijd aanbreekt, kunnen we de ons nagelaten schatten niet hoog genoeg waarderen.

De kwestie heeft één aspect dat deze gedachtegang op het eerste gezicht volkomen lijkt te weerleggen; dat is het lijden in het ogenschijnlijk puur stoffelijke lichaam van verstandeloze wezens – kleine kinderen, idioten, dieren – en hun wanhopige behoefte aan de kracht die is gebaseerd op tenminste enige kennis om hen te helpen hun lijden te doorstaan.

De moeilijkheid die in dit verband in het denken zal ontstaan, komt voort uit het onhoudbare idee van het gescheiden zijn van ziel en lichaam. Al degenen die alleen het stoffelijke leven bekijken (vooral de artsen), veronderstellen dat het lichaam en het verstand een stel partners vormen die samenleven en op elkaar reageren. Daarbuiten zien ze geen oorzaak en erkennen die ook niet. Ze vergeten dat het verstand en het lichaam, even duidelijk als de hand of de voet, slechts een werktuig zijn. Daarachter staat de innerlijke mens – de ziel – die al deze werktuigen gebruikt; dit geldt ongetwijfeld evengoed voor alle andere bestaansvormen die we kennen als voor de mens zelf. Op de schaal van het bestaan kunnen we geen enkel punt vinden waar de ziel ophoudt met haar reeks oorzaken en gevolgen of daarmee kan ophouden. De trage oester moet wel datgene in zich hebben wat hem doet kiezen voor het inactieve leven dat hij leidt; niets anders kan het voor hem kiezen dan de ziel erachter die hem tot aanzijn brengt. Hoe kan hij anders zijn waar hij is, of er überhaupt zijn? Alleen door tussenkomst van een onmogelijke, met een of andere naam aangeduide Schepper.

Omdat de mens zo passief is, zo weinig bereid verantwoordelijkheden op zich te nemen of te aanvaarden, valt hij als tijdelijke noodoplossing terug op een Schepper. Die is inderdaad tijdelijk, want ze kan alleen

blijven bestaan zolang de specifieke hersenactiviteit die bij ons optreedt, voortduurt. Als de mens dit mentale leven achter zich laat, geeft hij daarmee noodzakelijk zijn toverlantaarn op en de prettige illusies die hij daarmee te voorschijn heeft getoverd. Dat moet een erg ongemakkelijk moment zijn en zal een gevoel van naaktheid tot gevolg hebben dat met geen enkele andere gewaarwording kan worden vergeleken. Het lijkt ook verstandig zich deze onaangename ervaring te besparen door te weigeren onwerkelijke hersenschimmen als dingen van vlees en bloed en kracht te accepteren. De mens schuift graag de verantwoordelijkheid af op de Schepper, niet alleen voor zijn talent om te zondigen en voor de mogelijkheid van zijn verlossing, maar ook voor zijn leven zelf, zijn bewustzijn zelf. Het is maar een armzalige Schepper waar hij zo genoeg mee neemt – één die zich tevreden stelt met een heelal van marionetten en zich vermaakt door aan hun touwtjes te trekken. Als hij daar zo'n plezier in kan hebben, moet hij nog maar een kleuter zijn. Misschien is dat ook wel zo; de god in ons is nog niet volwassen en weigert zijn verheven staat te erkennen. Als de ziel van de mens inderdaad is onderworpen aan de wetten van groei en verval, en van wedergeboorte van zijn lichaam, dan is haar verblinding niet verwonderlijk. Maar dit is natuurlijk niet het geval, want de ziel van de mens hoort tot die levensorde die uiterlijk

en vorm veroorzaakt en zelf niet door die dingen wordt beïnvloed – tot de levensorde die, zoals de zuivere, de abstracte vlam, brandt, waar die ook wordt ontstoken. Ze kan door de tijd niet worden veranderd of aangetast en staat door haar aard boven groei en verval. Ze bevindt zich op die ongerepte plaats die de enige troon van God is – de plaats waaruit levensvormen verschijnen en waarheen ze terugkeren. Die plaats is het centrale punt van het bestaan, waar er een permanent levenscentrum is, zoals midden in het hart van de mens. Door de gelijkmatige ontwikkeling – eerst door het erkennen van zo'n centrum en dan door de gelijkmatige ontwikkeling langs de vele zich naar alle kanten uitwaaierende wegen van ervaring – kan de mens tenslotte de Gouden Poort bereiken en de klink oplichten. Dit is een proces waarbij men de god in zichzelf geleidelijk herkent; het doel wordt bereikt wanneer dat goddelijke bewust in zijn ware luister is hersteld.

III

Het eerste wat de ziel van de mens moet doen als hij aan de grote onderneming van het ontdekken van het ware leven wil beginnen, is hetzelfde als wat een kind dat verlangt naar activiteit in het lichaam als eerste moet doen – hij moet kunnen staan. Het is duidelijk

dat in de ziel de vermogens van het zich staande kunnen houden, van evenwicht, concentratie en recht-schapenheid, eigenschappen van een uitgesproken karakter zijn. Het woord waarmee deze eigenschappen het beste kunnen worden omschreven is 'vertrouwen'.

Rustig blijven in het leven met zijn veranderingen en stevig staan op de gekozen plek is een prestatie die alleen kan worden geleverd door iemand die vertrouwen in zichzelf en in zijn bestemming heeft. Anders zullen de jachtende levensvormen, de kolkende stromingen en enorme gedachtevloed van de mensen hem onvermijdelijk meeslepen en dan zal hij die bewust-zijnstoestand kwijtraken van waaruit het mogelijk was met die grote onderneming te beginnen. Want het *moet* welbewust worden gedaan en zonder druk van buitenaf – dit werk van de herboren mens. Alle groten der aarde hebben dat vertrouwen gehad en hebben stevig gestaan op de plaats die voor hen de enige vaste plek in het heelal was. Voor ieder mens is die plaats noodzakelijk verschillend. Iedereen moet zijn eigen aarde en zijn eigen hemel vinden.

We hebben het instinctieve verlangen pijn te verlichten, maar we werken dan aan de buitenkant, zoals bij al het andere. We verzachten haar eenvoudig; en als we meer doen en haar verdrijven uit haar oorspronkelijk gekozen bolwerk, verschijnt ze weer met grotere kracht op een andere plaats. Wanneer ze tenslotte van

het stoffelijk gebied wordt verdrongen door aanhoudende en succesvolle inspanning, verschijnt ze weer op het mentale of emotionele vlak, buiten ieders bereik. Dat dit zo is, kunnen zij gemakkelijk zien die een verband leggen tussen de verschillende gewaarwordingsgebieden en die het leven met dat extra inzicht bekijken. De mensen beschouwen deze verschillende vormen van gewaarwording gewoonlijk als werkelijk gescheiden, terwijl ze in feite slechts verschillende aspecten van één centrum zijn – het punt van de persoonlijkheid. Als dat wat in het centrum, in de bron van het leven, ontstaat, als reactie een belemmering vereist, en dus pijn veroorzaakt, moet de zo opgewekte kracht die uit de ene vesting is verdreven, een andere vinden; ze kan niet worden uitgedreven. En alle gebeurtenissen in de smeltkroes van het leven die emotie en verdriet veroorzaken worden door pijn en genot voor hun respectievelijke doeleinden gebruikt. Beide hebben een plaats in de mens; beide eisen dat ze tot uitdrukking komen. Het prachtige en verfijnde mechanisme van het menselijke gestel is gebouwd om te reageren op de lichtste aanraking; de buitengewone gecompliceerdheid van de menselijke relaties ontwikkelt als het ware zichzelf om aan deze twee grote tegenpolen van de ziel te voldoen.

Lijden en genot staan apart en gescheiden, evenals de twee seksen; door de versmelting, door de twee tot

één te maken worden vreugde en intense gewaarwording en totale vrede verkregen. Waar er geen mannelijk of vrouwelijk is, lijden noch genot, overheerst de god in de mens en dan is er werkelijk leven.

Als we de zaak op deze wijze stellen, heeft dat misschien teveel weg van een dogmaticus die zijn beweringen vanaf een veilige kansel doet zonder te worden tegengesproken; maar het is alleen dogmatisch zoals het verslag van een wetenschapper over een nieuw terrein van onderzoek dogmatisch is. Als niet kan worden bewezen dat de Gouden Poort werkelijk bestaat en niet slechts een hersenschim van fantasierijke dromers is, dan is ze niet waard er ook maar over te praten. In deze negentiende eeuw appeleren alleen harde feiten of gegronde argumenten aan het verstand van de mensen; des te beter. Want tenzij het leven dat we in ons ontwikkelen steeds werkelijker en echter wordt, is het waardeloos en is het najagen ervan tijdverlies. Wat de mens het meest nodig heeft is werkelijkheid en hij eist die te krijgen, wat er ook gebeurt en tot elke prijs. Zo zij het. Niemand twijfelt eraan dat hij gelijk heeft. Laten we dan op zoek gaan naar werkelijkheid.

IV

Eén les voor iedereen die hevig lijdt, zal in deze beschouwing voor ons van het grootste nut zijn. Bij

intense pijn wordt er een punt bereikt waar ze niet is te onderscheiden van het tegenovergestelde, vreugde. Dit is echt zo, maar er zijn maar weinig mensen die zo heldhaftig zijn of de kracht hebben om in hun lijden tot zo'n uiterste te gaan. Dat punt is even moeilijk langs de andere weg te bereiken. Alleen enkele uitverkorenen bezitten zo'n reusachtig vermogen tot vreugde dat ze zich in de andere richting kunnen bewegen. De meesten hebben slechts genoeg kracht om te genieten en de slaaf van het genot te worden. Toch heeft de mens zonder twijfel de heroïek in zich die nodig is voor de grote reis; hoe zouden martelaren anders hebben kunnen glimlachen tijdens de foltering? Hoe komt het dat de grote zondaar die voor zijn plezier leeft tenslotte de goddelijke inspiratie in zich kan voelen gisten?

In beide gevallen is de mogelijkheid ontstaan om de weg te vinden; die mogelijkheid wordt echter maar al te vaak tenietgedaan door het uit evenwicht raken van de geschokte natuur. De martelaar heeft een passie voor pijn ontwikkeld en leeft met het idee heldhaftig te lijden; de zondaar wordt verblind door de gedachte aan deugdzaamheid en verafgoodt die als een doel, als iets dat op zichzelf goddelijk is; terwijl het toch alleen goddelijk kan zijn omdat het deel uitmaakt van dat oneindige geheel dat zowel ondeugd als deugd omvat. Hoe is het mogelijk het oneindige te verdelen – dat

wat één is? Het is even redelijk aan ieder object goddelijkheid toe te schrijven als een kopje water uit de zee te nemen en te beweren dat zich daarin de oceaan bevindt. Men kan de oceaan niet scheiden; het zoute water is een deel van de grote zee en moet dat ook zijn; toch houdt men de zee niet in zijn hand. De mensen hunkeren zo naar persoonlijke macht dat ze bereid zijn de oneindigheid in een kopje te doen, het goddelijke idee in een formule te vangen, zodat ze zich kunnen verbeelden het in hun bezit te hebben. Dit betreft alleen degenen die zich niet kunnen verheffen en de Gouden Poort niet kunnen naderen, want de grote levensadem brengt hen in verwarring; ze worden door ontzetting bevangen als ze ontdekken hoe groots deze is. De afgodendienaar draagt een beeld van zijn afgod in zijn hart en brandt er altijd een kaars voor. Het is van hem en hij schept genoeg in die gedachte, ook al buigt hij er eerbiedig voor. Hoeveel deugdzame en godsvruchtige mensen bevinden zich niet in diezelfde toestand? In de schuilhoeken van de ziel brandt de lamp voor een huisgod – iets dat de gelovige bezit en van hem afhankelijk is. De mensen klampen zich wanhopig en hardnekkig aan die dogma's vast, aan die morele wetten, die principes en geloofsvormen die hun huisgoden zijn, hun persoonlijke afgoden. Vraag ze de ononderbroken vlam alleen te branden ter ere van het oneindige, en ze keren zich van je af. Hoe ze je

protest ook minachten, het laat toch een gevoel van schrijnende leegte in hen achter. Want de edele ziel van de mens, die potentiële koning die in ons allen is, weet heel goed dat deze huisafgod op elk ogenblik kan worden neergehaald en vernield – dat deze op zichzelf niets definitiefs is en geen enkel werkelijk en absoluut leven heeft. Hij was tevreden met zijn bezit en vergat dat elk bezit volgens de onveranderlijke wetten van het leven slechts tijdelijk kan worden vastgehouden. Hij is vergeten dat het oneindige zijn enige vriend is; hij is vergeten dat zijn enige thuis in de majesteit daarvan is – dat die alleen zijn god kan zijn. Hij heeft het gevoel daar ontheemd te zijn, maar denkt dat het aanbieden van offergaven aan zijn eigen speciale idool hem kortstondig rust zal geven; en daarom klampt hij zich er hartstochtelijk aan vast.

Slechts weinig mensen hebben de moed om, al is het maar geleidelijk, de grote verlatenheid onder ogen te zien die buiten henzelf ligt en daar moet blijven zolang ze zich vastklampen aan de persoon die ze vertegenwoordigen, het 'ik' dat voor hen het middelpunt van de wereld is, de oorzaak van alle leven. Het verlangen naar een god verschaft hun de reden dat er één bestaat; in hun verlangen naar een zintuiglijk lichaam en een wereld om in te genieten ligt voor hen de oorzaak van het heelal. Deze overtuigingen liggen misschien diep verborgen onder de oppervlakte en zijn

inderdaad nauwelijks toegankelijk, maar doordat ze er zijn houdt de mens zich staande. Voor hem is hijzelf het oneindige en de god; hij houdt de oceaan in een kopje. Met deze waanvoorstelling voedt hij het egoïsme dat het leven tot genot en het lijden aangenaam maakt. In dit diepliggende egoïsme ligt de oorzaak en de bron van het bestaan van genot en pijn. Want als de mens tussen die twee niet zou aarzelen en zich niet voortdurend door gewaarwording eraan zou herinneren dat hij bestaat, zou hij dat vergeten. En daarin ligt het hele antwoord op de vraag: 'Waarom veroorzaakt de mens pijn voor zijn eigen ongemak?'

Tot nu toe blijft het vreemde en geheimzinnige feit onverklaard dat de mens, door zich zo te misleiden, de natuur niet anders dan achterstevoren interpreteert en in de woorden van de dood de betekenis van het leven stopt. Want dat de mens inderdaad het oneindige in zich bevat, en dat de oceaan werkelijk in het kopje is, is een onweerlegbare waarheid; maar dit is alleen het geval omdat het kopje absoluut nietbestaand is. Het is slechts een ervaring van het oneindige, het heeft geen blijvend bestaan en het kan elk ogenblik stukvallen. Door aanspraak te maken op werkelijkheid en duurzaamheid van de vier muren van zijn persoonlijkheid, begaat de mens de grote vergissing die hem in een lange reeks ongelukkige gebeurtenissen dompelt en voortdurend het bestaan van zijn geliefde vormen van

gewaarwording versterkt. Genot en pijn worden voor hem meer reëel dan de grote oceaan waar hij een deel van is en waar zijn thuis is; hij stoot zich aanhoudend pijnlijk tegen die muren waar hij rondtast, en zijn nietige zelf slingert heen en weer binnen de door hem gekozen gevangenis.

HOOFDSTUK 5

HET GEHEIM VAN KRACHT

I

Iemand die zijn pad heeft gekozen, moet in de eerste plaats beschikken over de kracht om vooruit te gaan. Waar is deze te vinden? Als men om zich heen kijkt, is het niet moeilijk te ontdekken waar andere mensen hun kracht aan ontlelen. Zijn bron is diepe overtuiging. Door deze grote ethische macht wordt in het dagelijkse leven van de mens iets opgewekt dat hem in staat stelt om, hoe zwak hij ook is, door te gaan en te overwinnen. Wat te overwinnen? Geen continenten, geen werelden, maar zichzelf. Door die hoogste overwinning verkrijgt men toegang tot het geheel waarin alles wat kan worden overwonnen en door inspanning kan worden verkregen, onmiddellijk niet iets *van* hem, maar hemzelf wordt.

Een wapenrusting aandoen en ten strijde trekken, en daarbij de kans lopen om in de hitte van het gevecht te worden gedood, is gemakkelijk; stilstaan te midden van het geruzie van de wereld, zijn kalmte bewaren

terwijl er onrust in het lichaam is, blijven zwijgen te midden van de duizend kreten van de zinnen en begeerten en dan, ontdaan van alle wapenrusting en zonder haast of opwinding de dodelijke slang van het zelf aanpakken en hem vernietigen, dat is geen gemakkelijke taak. Toch moet dat worden gedaan; en het kan alleen op een moment van evenwicht worden gedaan, wanneer de vijand door de stilte van de wijs is gebracht.

Maar voor dit verhevenste ogenblik is een kracht nodig waarover een held van het slagveld niet hoeft te beschikken. Een groot soldaat moet zijn vervuld van de diepe overtuigingen van de rechtvaardigheid van zijn zaak en van de juistheid van zijn methode. De man die krijg voert tegen zichzelf en de strijd wint, kan dit alleen doen als hij weet dat hij in die strijd het enige doet dat waard is om te worden gedaan en als hij weet dat hij door dat te doen hemel en hel tot zijn dienaren maakt. Ja, hij moet zich van beide bewust zijn. Hij heeft geen hemel nodig, waar genot komt als een lang beloofde beloning; hij vreest geen hel, waar pijn wacht om hem voor zijn zonden te straffen. Want eens en voor altijd heeft hij die beweeglijke slang in zichzelf overwonnen die heen en weer kronkelt in zijn voortdurend verlangen naar contact, in zijn eeuwig zoeken naar genot en pijn. Nooit kan hij weer (als de overwinning werkelijk is behaald) beven of zich triomfan-

telijk voelen bij enige gedachte aan wat de toekomst inhoudt. Hij heeft niet langer die brandende gevoelens die hem de enige bewijzen van zijn bestaan toeschennen. Hoe kan hij dan weten dat hij leeft? Hij weet het slechts door redenering. En na verloop van tijd stelt hij geen belang meer in het beredeneren ervan. Voor hem is er dan vrede; en in die vrede zal hij de macht vinden die hij heeft begeerd. Dan zal hij weten wat dat geloof is dat bergen kan verzetten.

II

Religie houdt een mens af van het pad, belet hem vooruit te gaan, om verschillende heel duidelijke redenen. Ten eerste maakt ze de essentiële fout om goed en kwaad van elkaar te onderscheiden. De natuur kent zo'n onderscheid niet; en de ethische en sociale wetten die ons door onze religies worden voorgeschreven, zijn even tijdelijk, evenzeer iets van onze eigen bijzondere manier en vorm van bestaan als de ethische en sociale wetten van mieren en bijen dat zijn. We ontstijgen de toestand waarin deze dingen definitief bepaald schijnen te zijn, en vergeten ze voor altijd. Dit is gemakkelijk aan te tonen omdat een ruimdenkend mens die intelligent is, zijn levenswijze moet veranderen als hij te midden van een ander volk gaat leven. Deze mensen onder wie hij als een vreemdeling verkeert, hebben

hun eigen diepgewortelde religies en overgeërfde overtuigingen waarop hij geen inbreuk mag maken. Tenzij hij iemand met een verachtelijk bekrompen en onnadenkende geest is, ziet hij in dat hun vorm van wet en orde even goed is als die van hem. Wat kan hij anders doen dan zijn gedrag geleidelijk aan hun regels aanpassen? En als hij vele jaren onder hen verblijft, slijten de scherpe kantjes van het verschil af en tenslotte vergeet hij waar hun geloof eindigt en het zijne begint. Maar hebben zijn eigen mensen het recht te zeggen dat hij verkeerd heeft gehandeld als hij geen mens heeft gekwetst en rechtvaardig is gebleven?

Ik doe geen aanval op wet en orde; over deze dingen spreek ik niet overhaast met afkeer. Op de juiste plaats zijn ze even essentieel en noodzakelijk als de wetten die het leven van een bijenkorf beheersen dat zijn voor een goede organisatie ervan. Ik wil erop wijzen dat wet en orde op zichzelf tijdelijk zijn, en onbevredigend. Wanneer de ziel van de mens heengaat van haar kortstondige verblijfplaats, wordt ze niet vergezeld door gedachten aan wet en orde. Is ze sterk, dan nemen de verrukking van het ware zijn en het werkelijke leven bezit van haar, zoals iedereen weet die bij een stervende heeft gewaakt. Als de ziel zwak is, verliest ze het bewustzijn en verdwijnt geleidelijk, overmand door de eerste opwelling van het nieuwe leven.

Spreek ik met te grote stelligheid? Alleen zij die

actief leven in het moment, die niet hebben gewaakt bij doden en stervenden, die niet over het slagveld hebben gelopen en de mannen in hun doodsstrijd in het gezicht hebben gekeken, zullen dit zeggen. De sterke mens verlaat verheugd zijn lichaam.

Waarom? Omdat hij niet langer wordt tegengehouden en niet langer huivert door te aarzelen. Op het vreemde tijdstip van de dood wordt hem bevrijding geschonken; en in een plotselinge uitbarsting van vreugde herkent hij deze als bevrijding. Als hij hiervan eerder zeker was geweest, zou hij een groot wijze zijn geweest, een man om de wereld te regeren, want hij zou de macht hebben gehad zichzelf en zijn eigen lichaam te beheersen. Die bevrijding van de ketenen van het gewone leven kan even gemakkelijk tijdens het leven worden verkregen als door de dood. Er is alleen een voldoende diepe overtuiging voor nodig om de mens in staat te stellen zijn lichaam met hetzelfde gevoel te beschouwen waarmee hij het lichaam van een ander mens zou beschouwen, of de lichamen van een duizendtal mensen. Bij het peinzen over een slagveld is het onmogelijk de doodsstrijd van ieder die lijdt te beseffen; waarom zou u zich dan meer bewust zijn van uw eigen pijn dan van die van een ander? Voeg het geheel samen en beschouw dit alles vanuit een ruimer standpunt dan dat van het individuele leven. Dat u feitelijk uw eigen lichaamswond voelt is een zwakheid

van uw beperktzijn. Voor iemand met een psychische ontwikkeling is de wond van een ander even bijtend als zijn eigen, en hij voelt zijn eigen wond in het geheel niet als zijn wil daartoe krachtig genoeg is. Ieder die ooit psychische toestanden ernstig heeft onderzocht, weet dat dit min of meer uitgesproken het geval is, afhankelijk van de psychische ontwikkeling. In veel gevallen is een mediamiek persoon zich sterker en op een meer zelfzuchtige manier bewust van zijn eigen pijn dan van die van iemand anders; maar dat is het geval wanneer de ontwikkeling, hoe opmerkelijk deze misschien ook is, slechts een bepaald punt bereikt. Het is de macht die de mens tot de grens van dat bewustzijn voert, dat diepe vrede en dynamische activiteit is. Verder kan deze macht hem niet brengen. Maar als hij de grens ervan heeft bereikt, is hij bevrijd van de onbeduidende heerschappij van zijn eigen zelf. Dat is de eerste grote bevrijding. Beschouw het lijden, het lijden dat ons overkomt door onze beperkte ervaring en door ons geringe mededogen. Ieder van ons staat geheel alleen, een op zichzelf staande eenheid, een pygmee in de wereld. Welk goed geluk kunnen wij verwachten? Het grote leven van de wereld snelt voorbij en we lopen elk ogenblik gevaar dat het ons zal overweldigen of zelfs volkomen vernietigen. Verdediging ertegen is niet mogelijk; men kan daartegen geen verzetsleger opstellen, omdat in dit leven ieder mens zijn eigen

strijd voert tegen ieder ander mens en geen twee onder hetzelfde vaandel kunnen worden verenigd. Er is maar één manier om te ontsnappen aan dit verschrikkelijke gevaar waartegen we elk uur strijd leveren. Keer om en in plaats van tegen de strijdkrachten in te gaan, sluit u bij hen aan; word één met de natuur en bewandel op uw gemak haar pad. Verzet u niet tegen de levensomstandigheden, en koester geen wrok daartegen, evenmin als de planten zich storen aan regen en wind. Dan plotseling, tot uw eigen verbazing, merkt u dat u tijd en kracht over heeft om te gebruiken in de grote strijd die ieder mens onvermijdelijk moet leveren, die strijd in hemzelf die voert naar zijn eigen overwinning.

Misschien zullen sommigen zeggen: naar zijn eigen vernietiging. En waarom? Omdat hij vanaf het uur waarop hij voor het eerst de schitterende werkelijkheid om te leven proeft, meer en meer zijn individuele zelf vergeet. Hij vecht er niet langer voor, noch stelt hij de kracht ervan tegenover de kracht van anderen. Hij bekommert zich niet langer erom dat zelf te verdedigen of te voeden. Toch, wanneer hij aldus onverschillig is voor het welzijn ervan, ontwikkelt het individuele zelf zich tot groter stoerheid en kracht, zoals het prairiegras en de bomen van onbetreden wouden. Het laat hem onverschillig of dit gebeurt of niet. Alleen in dat geval bezit hij een mooi instrument gereed voor het gebruik; en hoe onverschilliger hij ervoor is, hoeveel

groter de kracht en schoonheid van zijn persoonlijk zelf. Dit is gemakkelijk in te zien; een gekweekte bloem wordt tot een ontaarde kopie van zichzelf als ze eenvoudig wordt verwaarloosd; een plant moet tot het uiterste worden verzorgd en kunnen profiteren van alle vakkennis van de tuinman, anders wordt ze slechts een wilde plant, alleen gevoed door hemel en aarde. Wie heeft belang bij tussenoplossingen? Welke waarde of kracht heeft de verwaarloosde gekweekte roos die in iedere knop is aangevreten? Want zieke of in de groei belemmerde bloesems zullen zeker ontstaan door een willekeurige verandering van omstandigheden, voortkomend uit nalatigheid van de man die tot nu toe de voorzienigheid is geweest van de plant in haar onnatuurlijke bestaan. Maar er zijn vlakten waar de wind over waait en waar madeliefjes hoog opschieten met vollemaansgezichtjes, zo mooi als geen kweker ze kan voortbrengen. Daarom, cultiveer tot het uiterste; vergeet geen centimeter van uw tuingrond, niet het kleinste plantje dat erin groeit; maak geen belachelijke aanspraken en maak niet, door u in te beelden dat u bereid bent haar te vergeten, naïef een fout waardoor u haar onderwerpt aan de verschrikkelijke gevolgen van halve maatregelen. De plant die vandaag wordt besproeid en morgen wordt vergeten moet wel verkommeren of vergaan. De plant die op geen andere hulp rekent dan op die van de natuur zelf, meet zich

onmiddellijk met haar krachten, en sterft om opnieuw te worden geschapen òf groeit uit tot een machtige boom waarvan de zware takken zich tot hoog in de hemel uitstrekken. Maar maak geen vergissing zoals de godsdienstijveraars en sommige filosofen; verwaarloos geen deel van uzelf zolang u weet dat het uzelf is. Zolang de grond van de tuinman is, heeft hij de plicht die te verzorgen; maar op een dag kan hij worden geroepen vanuit een ander land of door de dood zelf en ogenblikkelijk is hij niet langer de tuinman, zijn taak is afgelopen, en die plicht heeft hij niet meer. Zijn lievelingsplanten lijden dan en sterven, en de zwakke worden één met de aarde. Maar snel eist de onstuimige natuur de plek voor zichzelf op en laat die dichtgroeien met gras of met reusachtig onkruid, of koestert er een jonge boom tot zijn takken hun schaduw werpen op de grond. Wees gewaarschuwd en verzorg uw tuin tot het uiterste totdat u geheel en al gereed bent heen te gaan en hem te laten terugkeren tot de natuur om tot een vlakte te worden waarover de wind waait en waar wilde bloemen bloeien. Als u dan later daarlangs komt en over die vlakte ziet, zal – wat er ook is gebeurd – niets u bedroeven of verrukken, want u zult kunnen zeggen: ‘ik ben de rotsachtige bodem, ik ben de machtige boom, ik ben de sterke madeliefjes’, ongeacht wat welig tiert waar eens uw rozenstruiken groeiden. Maar u moet de sterren gron-

dig hebben bestudeerd alvorens u het waagt om uw rozen te verwaarlozen en na te laten de lucht met hun gekweekte geuren te vervullen. U moet uw weg weten te vinden door de ongebaande lucht en vandaar naar de zuivere ether; u moet gereed zijn om de grendel van de Gouden Poort weg te schuiven.

Cultiveer, zeg ik, en verwaarloos niets. Maar bedenk dat u, al de tijd dat u uw tuin verzorgt en besproeit, zich schaamteloos de taken van de natuur zelf aanmatigt. Omdat u zich haar werk heeft toegeëigend, moet u het tot het einde toe volbrengen, tot dat u een punt heeft bereikt waar ze geen macht heeft u te straffen, waar u niet bang voor haar bent maar haar onverschrokken met gelijke munt betaalt. Ze lacht in haar vuistje, de machtige moeder, terwijl ze u met lachoogjes heimelijk gadeslaat, gereed om heel uw werk meedogenloos tot stof te doen vergaan, als u haar slechts de kans geeft, als u lui en zorgeloos begint te worden. De luiaard is de vader van de krankzinnige in de zin waarin het kind de vader is van de man. De natuur heeft haar geweldige hand op hem gelegd en het hele bouwsel verpletterd. De tuinman is evenals zijn rozenbomen gebroken en neergeslagen door de machtige storm die door haar impuls is opgestoken; zij liggen daar hulpeloos tot het zand over hen heenjaagt en ze in een troosteloze wildernis worden begraven. Vanuit deze woestenij zal de natuur zichzelf herschep-

pen en ze zal de as gebruiken van de man die het waagde haar even onverschillig tegemoet te treden als de verdorde bladeren van zijn planten. Zijn lichaam, ziel en geest worden gelijkelijk door haar opgeëist.

III

De mens die sterk is, die het besluit heeft genomen het onbekende pad te vinden, zet iedere stap uiterst zorgvuldig. Hij uit geen overbodig woord, verricht geen ondoordachte handelingen, hij veronachtzaamt geen plicht of taak, hoe alledaags of hoe moeilijk ook. Maar terwijl zijn ogen en handen en voeten aldus hun taak vervullen, ontstaan er binnenin hem nieuwe ogen en handen en voeten. Want hij verlangt hartstochtelijk en voortdurend ernaar om die weg te gaan waarop alleen de fijnstoffelijke organen hem kunnen leiden. Hij heeft de fysieke wereld leren kennen en weet hoe die te gebruiken; geleidelijk gaat zijn macht verder en herkent hij de psychische wereld. Maar deze wereld moet hij leren kennen en hij moet weten hoe haar te gebruiken; het hem vertrouwde leven mag hij niet loslaten voordat hij greep heeft op dat waarmee hij niet vertrouwd is. Wanneer hij over zijn psychische organen evenveel macht heeft verkregen als de baby over zijn fysieke organen op het moment dat deze voor het eerst zijn longen opent, dan is het uur voor het groot-

se avontuur aangebroken. Hoe weinig is er nodig – en toch, wat is dat veel! De mens heeft slechts nodig dat het psychische lichaam in alle delen vorm krijgt, zoals dat van een baby; hij heeft slechts de diepe en onwrikbare overtuiging nodig waardoor een baby wordt gedreven, namelijk dat het nieuwe leven begerenswaard is. Wanneer aan die voorwaarden eenmaal is voldaan, kan hij gaan leven in de nieuwe atmosfeer en opzien naar de nieuwe zon. Hij moet er echter aan denken zijn nieuwe ervaring te vergelijken met de oude. Hij haalt nog adem, maar anders; hij zuigt lucht in zijn longen en ontleent zijn leven aan de zon. Hij is geboren in de psychische wereld en is nu afhankelijk van de psychische lucht en het psychische licht. Zijn doel ligt niet hier: dit is slechts een meer subtiële herhaling van het fysieke leven; hij moet erdoorheen volgens soortgelijke wetten. Hij moet studeren, leren, groeien en overwinnen; en intussen nooit vergeten dat zijn doel die plaats is waar geen lucht is, noch zon of maan.

Verbeeld u niet dat de mens zelf zich langs deze lijn van vooruitgang beweegt of van plaats verandert. Dat is niet het geval. De meest natuurgetrouwe illustratie van het proces is die van snijden door lagen korst of huid. Na zijn les volledig te hebben geleerd, werpt de mens het fysieke leven af; na zijn les volledig te hebben geleerd, werpt hij het psychische leven af; na zijn les

volledig te hebben geleerd, werpt hij het bespiegelende leven af, of het leven van verering.

Deze worden tenslotte alle terzijde geworpen, en hij treedt binnen in de grootse tempel waar elke herinnering aan zelf of aan zintuiglijke gewaarwording buiten wordt achtergelaten, zoals schoenen worden geworpen van de voeten van een gelovige. Die tempel is de plaats van zijn eigen zuivere godheid, de centrale vlam die, hoe verduisterd ook, hem tijdens al zijn inspanningen heeft bezield. En wanneer hij dit verheven thuis heeft gevonden, is hij zo veilig als de hemelen zelf. Hij blijft stil, vervuld van alle kennis en macht. De uiterlijke mens, de vererende, de handelende, de levende verpersoonlijking, gaat zijn eigen weg hand in hand met de natuur, en laat al de grootse kracht zien van de wilde groei van de aarde, verlicht door dat instinct dat kennis bevat. Want in het innerlijkste heiligdom, in de eigenlijke tempel heeft de mens de subtiële essentie van de natuur gevonden. Er kan niet langer enig verschil tussen beide zijn, noch enige halve maatregel bestaan. En nu komt het uur van handeling en macht. In dat innerlijke heiligdom is alles te vinden: God en zijn schepselen, de duivels die op hen azen, degenen onder de mensen die men liefhad en die men haatte. Tussen hen bestaat geen verschil meer. Dan lacht de ziel van de mens in haar kracht en onbevreesdheid en gaat uit in de wereld waarin haar handelingen nodig zijn; zij laat

deze handelingen plaatsvinden zonder ongerustheid, schrik, angst, spijt of vreugde.

Deze toestand is mogelijk voor de mens terwijl hij nog leeft in het fysieke; want er zijn mensen die deze tijdens hun leven hebben bereikt. Alleen deze toestand kan handelingen in het fysieke lichaam goddelijk en waarachtig maken.

Het leven te midden van voorwerpen van de zintuigen moet voor altijd een uiterlijk verschijnsel blijven voor de verheven ziel. Het kan alleen het machtige leven worden, het leven van vervulling, wanneer het wordt bezielde door de gekroonde en gelijkmoedige god die in het heiligdom zetelt.

Het verkrijgen van deze toestand is zo uiterst begerenswaardig omdat vanaf het moment dat men die ingaat, er geen moeilijkheid meer is, geen zorg, geen twijfel of aarzeling. Zoals een groot kunstenaar zijn schilderij vervaardigt zonder angst en zonder ooit een vergissing te maken waar hij spijt van krijgt, zo gaat de mens die zijn innerlijk zelf heeft gevormd, om met zijn leven.

Maar dat is het geval als men die toestand ingaat. Dat waarnaar wij, die naar de bergen opkijken, hevig verlangen om het te leren kennen, is de manier om er doorheen te gaan en de weg naar de Poort. De Poort is die Gouden Poort, vergrendeld met een zware ijzeren balk. De weg naar de drempel ervan maakt de

mens duizelig en misselijk. Het lijkt niet op een pad; het pad lijkt telkens weer te eindigen, voert langs afgrijselijke afgronden, en verdwijnt in diepe wateren.

Als men eenmaal is overgestoken en de weg heeft gevonden, lijkt het verwonderlijk dat de moeilijkheid zo groot heeft kunnen schijnen. Want waar het pad verdwijnt, maakt het slechts een onverwacht scherpe bocht; waar het voert langs de rand van de afgrond is het breed genoeg voor de voet, en over de wateren die zo verraderlijk lijken is er altijd een doorwaadbare plaats en een veerpont. Zo gebeurt het bij alle diepe ervaringen van de menselijke natuur. Wanneer het eerste verdriet het hart verscheurt, schijnt het dat er aan het pad een einde is gekomen en dat een volkomen duisternis de plaats van het hemelgewelf heeft ingenomen. En toch vervolgt de ziel tastend haar weg en wordt die moeilijke en schijnbaar hopeloze bocht in de weg gepasseerd.

Zo is het ook met veel andere vormen van menselijke foltering. Soms wordt over een lange periode of gedurende een heel leven het pad van het bestaan voortdurend versperd door wat onoverkomelijke hindernissen schijnen te zijn. Verdriet, pijn, lijden, het verlies van al wat men liefheeft of van waarde acht, verheffen zich voor de doodsbanige ziel en roepen haar bij elke bocht een halt toe. Wie plaatst die hindernissen daar? De rede deinst terug voor het kinderachtige

dramatische beeld dat de geloofsfanatici haar voorhouden – god die de duivel toestaat zijn schepselen te kwellen voor hun uiteindelijke bestwil! Wanneer zal dat goede uiteindelijk worden bereikt? Het idee dat in dit beeld ligt besloten veronderstelt een einde, een doel. Er is er geen. Ieder van ons kan dit gerust toegeven; want zover we met onze menselijke waarneming, rede, ons denken, intellect of instinct kunnen reiken om het levensmysterie te begrijpen, tonen alle verkregen gegevens aan dat het pad eindeloos is, dat aan de eeuwigheid niet valt te ontkomen en dat deze door de passieve ziel niet kan worden omgezet in een miljoen jaren.

De mens als individu of de mensheid als geheel bezit duidelijk een dubbele constitutie. Ik spreek nu in algemene zin, waarbij ik me er wel van bewust ben dat de verschillende filosofische scholen hem verdelen en onderverdelen volgens hun diverse theorieën. Ik bedoel het volgende: twee grote gemoedsbewegingen stromen door zijn natuur, twee grote krachten leiden zijn leven; de ene maakt hem tot dier en de andere maakt hem tot een god. Geen redeloos dier op aarde is zo grof en wreed als de mens die zijn goddelijke vermogen onderwerpt aan zijn dierlijke kracht. Dit spreekt vanzelf, omdat de hele kracht van zijn dubbele natuur dan in één richting wordt gebruikt. Het dier gehoorzaamt slechts zijn instincten en verlangt niet

meer dan het bevredigen van zijn zucht naar genoeg-
gen; het besteedt slechts weinig aandacht aan het
bestaan van andere wezens, behalve in zoverre als zij
het genot of pijn verschaffen; het weet niets af van de
abstracte voorliefde voor wreedheid of één van die
andere boosaardige neigingen van de mens die hun
eigen bevrediging inhouden. Zodoende heeft de mens
die tot beest wordt een miljoen keer zo sterke greep op
het leven dan een normaal beest en dat wat in het dier
als genieting onschuldig genoeg is, niet gestoord door
een willekeurige ethische norm, dat wordt in deze
mens ondeugd, omdat het uit beginsel wordt bevre-
digd. Bovendien verlegt hij alle goddelijke vermogens
van zijn wezen naar dit kanaal, en verlaagt zijn ziel
door haar tot slavin van zijn zinnen te maken. De god,
misvormd en onherkenbaar gemaakt, dient het dier en
voedt het.

Overweeg dan of het niet mogelijk is de toestand te
veranderen. De mens zelf is koning van het land waar-
in dit vreemde schouwspel zich voordoet. Hij staat het
beest toe de plaats van de god onrechtmatig te bezet-
ten omdat het beest tijdelijk zijn grillige koninklijke
verbeelding het meest behaagt. Dit kan niet altijd
voortduren; waarom zou men er nog langer mee door-
gaan? Zolang het dier regeert, zal er een hevig lijden
zijn als gevolg van veranderingen, van het heen en
weer geslingerd worden tussen genot en pijn, van het

verlangen naar een voortzetting van een aangenaam fysiek leven. En de god in zijn hoedanigheid van die naar maakt dit alles duizend keer zo erg; door het fysieke leven zoveel sterker te vervullen met intens genot – uitzonderlijk, wellustig, esthetisch genot – en met hevige pijn, die zo intens is dat men niet weet waar deze ophoudt en waar het genot begint. Zolang de god dient, zolang zal het leven van het dier worden verrijkt en steeds meer betekenis krijgen. Maar laat de koning besluiten het aanzien van zijn hof te veranderen en met kracht het dier van de regeringszetel te verdrijven, en daardoor de god terug te brengen op de plaats van de godheid.

O, de diepe vrede die dan op het paleis neerdaalt! Ja, alles wordt veranderd. Niet langer is er het koortsachtige persoonlijke hunkeren of verlangen, niet langer is er opstandigheid of verdriet, niet langer een hongeren naar genot of vrees voor pijn. Het is als een grote kalmte die neerdaalt op een stormachtige oceaan; het is als een milde zomerregen op verdorde grond; het is als de diepe poel, gevonden te midden van de vermoeiende, dorstverwekkende doolhoven van het dreigende woud.

Maar er is veel meer dan dit. Niet alleen is de mens meer dan een dier omdat er een god in hem is, maar hij is meer dan een god omdat er een dier in hem is.

Wanneer u het dier eenmaal op zijn rechtmatige

plaats heeft gezet, die van de mindere, zult u zich in het bezit weten van een grote kracht, tot dan toe onvermoed en onbekend. De god als dienaar vermeerderd de genoegens van het dier duizendvoudig; het dier als dienaar verhoogt de vermogens van de god duizendvoudig. En door de vereniging, de juiste verhouding van deze twee krachten in hem, staat de mens als een sterke koning en kan hij zijn hand opheffen en de grendel van de Gouden Poort schuiven. Wanneer deze krachten in een onjuiste verhouding tot elkaar staan, dan is de koning slechts een gekroonde wellusteling, zonder macht, en wordt met zijn waardigheid slechts de spot gedreven; want de dieren – hoewel niet goddelijk – kennen tenminste vrede en worden niet verscheurd door verdorvenheid en wanhoop.

Dat is het hele geheim. Dat is het wat de mens sterk maakt, machtig en in staat om hemel en aarde in zijn greep te houden. Verbeeld u niet dat het gemakkelijk kan worden bereikt. Laat u niet misleiden door het idee dat de religieuze of de deugdzame mens het kan! Dat is niet het geval. Zij doen niet meer dan een norm stellen, een sleur, een wet, waardoor ze het dier intomen. De god wordt gedwongen hen op een bepaalde manier te dienen en doet dat door hen te behagen met de geloofsopvattingen en de geliefkoosde fantasiebeelden van de vromen, met het opgeblazen gevoel van persoonlijke trots die de deugdzamen vreugde schenkt.

Deze bijzondere en geheiligde ondeugden zijn te laag en te onedel om mogelijk te zijn voor het gewone dier, voor wie de enige inspirator de natuur zelf is, altijd fris als de dageraad. De god in de mens, als deze is onteerd, is iets onuitsprekelijk schandelijks in zijn vermogen tot voortbrenging.

Het dier in de mens, als het is veredeld, is iets onvoorstelbaar groots in zijn macht om te dienen en door zijn kracht.

U die uw dierlijke zelf laat voortbestaan, slechts ingetoomd en binnen zekere grenzen gehouden, u vergeet dat dit een grote kracht is, een integrerend deel van het dierlijke leven van de wereld waarin u leeft. Met dat zelf kunt u mensen beheersen en afhankelijk van uw kracht meer of minder waarneembaar invloed uitoefenen op de wereld. De god zal, wanneer hem zijn rechtmatige plaats wordt gegeven, dit buitengewone schepsel zodanig inspireren en leiden, het zodanig opvoeden en ontwikkelen, het zodanig dwingen tot handelen en tot erkenning van zijn ware aard, dat het u zal doen beven wanneer u de macht die in u is ontwaakt gaat herkennen. Het dier in u zal dan een koning zijn onder de dieren van de wereld.

Dit is het geheim van de magiërs van de oude wereld, die de natuur dwongen hen te dienen en wonderen te doen tot hun voordeel. Dit is het geheim van het komende ras dat Lord Lytton ons aankondigde.

Maar deze macht kan alleen worden verkregen door de god te laten regeren. Maak het dier tot heerser over uzelf en nooit zal het over anderen regeren.

EPILOOG

Geheim en verborgen in het hart van de wereld en in het hart van de mensen is het licht dat alle leven kan verlichten, de toekomst en het verleden. Zullen we er niet naar zoeken? Enkelen moeten dat beslist doen. En zij zullen dan misschien dat wat nodig is toevoegen aan dit povere fragment om te overdenken.

DOOR DE GOUDEN POORT

Uit *The Path*, maart 1887

Het meest opmerkelijke boek met raadgevingen op het gebied van de mystiek sinds *Licht op het Pad* werd geschreven, is zojuist verschenen onder de veelbetekende titel *Door de Gouden Poort*. Hoewel de naam van de schrijver ervan niet wordt onthuld, zal de onderzoeker van het occultisme snel zien dat het uit een verheven bron moet komen. In bepaalde opzichten kan het boek worden beschouwd als een commentaar op *Licht op het Pad*. De lezer doet er goed aan dit te bedenken. Veel dingen in dat boek zullen duidelijk worden door dit boek te lezen, en men zal voortdurend aan dat werk worden herinnerd, dat al tot de klassieken van onze literatuur is gaan behoren. *Door de Gouden Poort* is een werk dat voortdurend klaar moet liggen om te bestuderen en na te slaan. Het zal ongetwijfeld tot de standaardwerken van de theosofie gaan behoren.

De 'Gouden Poort' geeft de toegang weer tot het gebied van de ziel dat onkenbaar is door middel van fysieke waarnemingen, en het doel van dit werk is om enkele van de stappen aan te geven die noodzakelijk zijn om de drempel ervan te bereiken. Door de bijzondere schoonheid van zijn stijl en de helderheid van zijn uitspraken zal

het een breder publiek aanspreken dan de meeste theosofische boeken. Het spreekt tot de westerse wereld in zijn eigen taal, en daarin ligt veel van de waarde ervan.

Degenen onder ons die hebben verlangd naar iets ‘praktisch’ zullen dat erin vinden, terwijl het waarschijnlijk in handen van duizenden zal komen die weinig of niets van theosofie weten, en dus voorzien in diepgevoelde maar niet uitgesproken behoeften. Er zijn ongetwijfeld ook velen, zo denken we, die door zijn onweerstaanbare logica een heel stuk zullen worden meegevoerd in de bladzijden ervan tot ze iets tegenkomen dat een plotselinge schok betekent voor enkele van hun oude opvattingen, waarvan ze dachten dat deze stevig waren gefundeerd – een schok die ervoor kan zorgen dat ze verschrikt terugdeinzen, maar waarvan ze niet gemakkelijk zullen herstellen, en waardoor ze waarschijnlijk serieus aan het denken worden gezet.

De titels van de vijf hoofdstukken van het boek zijn respectievelijk ‘Het zoeken naar genot’, ‘Het mysterie van de drempel’, ‘De eerste poging’, ‘De betekenis van pijn’ en ‘Het geheim van kracht’. In plaats van te speculeren over de mysteries die helemaal aan het einde van de bestemming van de mens liggen, en waarover op geen enkele manier kan worden gespeculeerd, neemt het boek heel verstandig datgene ter hand wat direct voor ons ligt, dat wat de eerste stap vormt die we moeten nemen als we ooit een tweede zouden willen zetten, en leert ons de betekenis ervan. Aan het begin moeten we leren omgaan met zintuiglijke gewaarwordingen en de aard en beteke-

nis ervan leren kennen. Een belangrijke lering van *Licht op het Pad* is door velen verkeerd opgevat. Er wordt niet van ons verlangd om zintuiglijke gewaarwording te doden, maar om 'het *verlangen* naar zintuiglijke gewaarwording te doden', en dat is iets heel anders. 'Zintuiglijke gewaarwording, zoals die tot ons komt via het stoffelijk lichaam, verschaft ons alles wat ons ertoe brengt in die verschijningsvorm te leven', zegt dat werk. Het probleem is om daaruit de betekenis die ze voor ons heeft te distilleren. Daar is het bestaan voor. 'Als de mens maar een ogenblik zou willen stilstaan en zich afvragen welke lessen hij heeft geleerd van genot en pijn, dan zou men veel te weten kunnen komen over dat vreemde iets dat deze gevolgen teweegbrengt.'

'De vraag over de schijnbaar onkenbare resultaten, die over het leven voorbij de Poort', wordt voorgelegd als een die door de eeuwen heen is gesteld, en die opkomt op het moment 'dat de bloem van de beschaving tot volle bloei was gekomen en wanneer zijn bloembladen nog maar losjes werden bijeengehouden', de periode waarin de mens de grootste fysieke ontwikkeling van zijn cyclus heeft bereikt. Dan wordt in de verte een grote schittering gezien, en ten overstaan daarvan slaan velen hun ogen verward en verblind neer, hoewel er nu en dan iemand wordt gevonden die dapper genoeg is om ze vast gericht te houden op die schittering, en om iets te ontcijferen van de vorm ervan. 'Dichters en filosofen, denkers en leraren – al degenen die de 'oudere broeders van de mensheid' zijn – hebben van tijd tot tijd dit beeld aanschouwd en

enkelen van hen hebben in de verbijsterende schittering de contouren van de Gouden Poort herkend.'

Die Poort verleent ons toegang tot het heiligdom van de eigen natuur van de mens, tot de plaats vanwaar zijn levenskracht komt, en waar hij priester is van het altaar van het leven. Er wordt ons gezegd dat er slechts een sterke hand voor nodig is om hem open te duwen. 'De moed er binnen te gaan is de moed om de uithoeken van zijn eigen natuur te onderzoeken, zonder angst en zonder schaamte. In het zuivere deel, de essentie, het aroma van de mens, is de sleutel te vinden die deze grote Poort ontsluit.'

De noodzaak om het gevoel van afgescheidenheid te doden wordt zwaar benadrukt als een van de belangrijkste factoren in dit proces. We moeten ons losmaken van de illusies van het materiële leven. 'Maar als we willen spreken met hen die de Gouden Poort hebben beproefd en deze hebben opengeduwd, dan is het hard nodig – zelfs essentieel – de zaken uit elkaar te houden en niet de verwarring van de slaap in ons leven te halen. Als we dat doen, worden we als gekken beschouwd en vallen we terug in de duisternis waar de enige vriend chaos is. Deze chaos volgde op elke inspanning van de mens die in de geschiedenis is beschreven; na de bloei van de beschaving valt de bloem af en sterft, en winter en duisternis vernietigen haar.' In deze laatste zin wordt het doel van de beschaving aangegeven. Het is de bloei van een ras, met als doel bepaalde geestelijke vruchten voort te brengen; als deze vruchten zijn gerijpt, begint de degeneratie van

het grote residu om telkens weer te worden bewerkt in het grote fermentatieproces van de reïncarnatie. Onze grote beschaving bloeit nu en dit feit laat zien waarom er buitengewone inspanningen nodig zijn om het zaad van de mystieke leringen te zaaien waar de geest van de mens ook maar gereed is om het te ontvangen.

In het 'Mysterie van de drempel' wordt ons gezegd dat 'alleen hij die de mogelijkheden van zowel de wellusteling als de stoïcijn in zich heeft, kans maakt door de Gouden Poort naar binnen te gaan. Hij moet elke vreugde die het bestaan te bieden heeft tot in het kleinste detail kunnen toetsen en op zijn waarde schatten; en hij moet in staat zijn zich elk genoeg te ontfemen, en wel zonder door die ontfeming te lijden'.

Het feit dat de weg per individu verschilt, wordt schitterend tot uitdrukking gebracht in 'De eerste poging', met de woorden dat de mens 'op een punt waar dit voor hem het gemakkelijkst is de schaal die hem in duisternis houdt kan openbreken, en de sluier die het eeuwige voor hem verbergt kan verscheuren; heel vaak bevindt dit punt zich waar hij het het minst verwacht'. Hierdoor kunnen we zien hoe nutteloos het is om voor deze zaak willekeurige wetten vast te stellen.

De betekenis van die belangrijke woorden, 'alle sporten zijn nodig om de ladder samen te stellen', wordt hier rijkelijk geïllustreerd. De volgende zinnen zijn bijzonder veelzeggend: 'Geest is niet een gas dat door materie is geschapen, en wij kunnen onze toekomst niet scheppen door met geweld één stoffelijk middel te gebruiken en de

rest buiten beschouwing te laten. Geest is het grootse leven waar materie op rust, zoals de wereld van de rotsen rust op de vrije en vloeiende ether; telkens wanneer we onze beperkingen kunnen doorbreken, bevinden we ons aan die wonderbare oever waar Wordsworth eens de glans van het goud zag.' Omdat de deugd tot het materiële leven hoort, kan de mens deze niet met zich meenemen, 'toch is het aroma van zijn goede daden een heel wat lieflijker offer dan de geur van misdaad en wreedheid'.

'Bij hem die de gouden klink heeft gelicht wordt de bron van zoete wateren, de bron waaraan alle zachtheid ontspringt, aangeboord en wordt deel van zijn erfgoed. Maar voordat deze bron kan worden bereikt, moet een zware last van het hart worden gewenteld, een ijzeren staaf die op hem drukt en hem verhindert zich krachtig te verheffen.'

De schrijver wil hier laten zien dat er lieflijkheid en licht in het occultisme is, en niet alleen maar een droog niveau van verschrikkelijk karma, zoals waarover sommige theosofen geneigd zijn uit te weiden. En deze lieflijkheid en dit licht kunnen worden bereikt wanneer we de ijzeren staaf ontdekken, en als we deze oplichten kan het hart worden bevrijd. Deze ijzeren staaf wordt door de hindoes de 'knoop van het hart' genoemd! In hun geschriften spreken ze over het losmaken van deze knoop, en ze zeggen dat wanneer dit is volbracht vrijheid nabij is. Maar wat is de ijzeren staaf en de knoop? Die vraag moeten we beantwoorden. Het is de samen-

trekkende macht van het zelf – van egoïsme – van het idee van afgescheidenheid. Dit idee heeft vele verdedigingslijnes. Het houdt zijn meest geheime hof en diepste beraadslagingen in de ver verwijderde diepten en het centrum van het hart. Maar het manifesteert zich het eerst op die plaats die het dichtst bij onze van onwetendheid getuigende waarnemingen ligt, waar we het het eerst zien als onze zoektocht is begonnen. Wanneer we het aanvallen en overwinnen verdwijnt het daar. Het heeft zich slechts teruggetrokken tot de volgende rij stellingen waar het tijdelijk buiten ons gezichtsveld ligt, en we ons verbeelden dat het is gedood, terwijl het lacht om onze denkbeeldige overwinningen en ons gevoel van veiligheid. Al snel vinden we het en overwinnen het opnieuw, alleen om het zich opnieuw te zien terugtrekken. We moeten het dus achtervolgen als we het tenslotte willen grijpen in zijn laatste stelling vlakbij de ‘kern van het hart’. Daar is het ‘een ijzeren staaf geworden die op het hart drukt’, en alleen daar kan de strijd werkelijk worden gewonnen. Die discipel is gelukkig die langs alle zogenaamde uiterlijke citadels kan afdalen en in één keer de *persoonlijke duivel* die de ijzeren staaf vasthoudt, kan grijpen en daar strijd kan leveren. Als die daar wordt gewonnen, is het gemakkelijk terug te keren naar de meer afgelegen plaatsen en deze tot capitulatie te dwingen. Dit is om vele redenen heel moeilijk. Het is niet alleen een gegoochel met woorden om over deze beproeving te spreken. Het is iets levends en tastbaars dat iedere werkelijke onderzoeker kan leren kennen. De

grote moeilijkheid om zich onmiddellijk te storten op het centrum ligt in de onvoorstelbare verschrikkingen die de ziel op haar korte reis daarheen bestormen. Omdat dit zo is, is het beter de strijd te beginnen aan de buitenkant op de manier die in het boek *Licht op het Pad* wordt aangegeven, door de ervaring te toetsen en ervan te leren.

In de geciteerde regels probeert de schrijver de ogen van een heel materialistisch tijdperk te richten op het feit, voor alle leerlingen van het occultisme een geaccepteerd feit, dat het ware hart van de mens – dat zichtbaar wordt weergegeven door de hartspier – het brandpunt is voor de geest, voor kennis, voor macht; en dat vanuit dit punt de samengekomen stralen zich als een waaier beginnen te verspreiden, tot ze het hele universum omvatten. Dit is dus de Poort. En precies op die neutrale plaats van concentratie zijn de zuilen geplaatst en de deuren bevestigd. Daarachter brandt het glorieuze gouden licht, en geeft een ‘schitterende gloed’. We vinden hier dezelfde leringen als in de Upanishads. De laatstgenoemde spreken over ‘de ether die in het hart is’, en zeggen ook dat we voorbij die ether moeten gaan.

‘De betekenis van pijn’ wordt benaderd op een manier die een groot licht werpt op het bestaan van dat wat eeuwenlang veel geleerde mensen heeft verbijsterd. ‘Pijn prikkelt, maakt mild, is slopend en vernietigend. Van voldoende afstand bekeken schijnt ze beurtelings als medicijn, als mes, als wapen en als gif op te treden. Ze is duidelijk een instrument, iets dat wordt gebruikt. We willen ontdekken wie de gebruiker ervan is; welk deel

van ons eist dat ze aanwezig is, iets dat overigens zo onaangenaam is?’

De opdracht is om boven lijden en genot uit te komen en ze ten dienste van ons te verenigen. ‘Lijden en genot staan apart en gescheiden, evenals de twee seksen; door de versmelting, door de twee tot één te maken worden vreugde en intense gewaarwording en totale vrede verkregen. Waar er geen mannelijk of vrouwelijk is, lijden noch genot, overheerst de god in de mens en dan is er werkelijk leven.’

De volgende passage moet veel goede mensen haast wel verbijsteren: ‘Het lot, het onvermijdelijke, bestaat inderdaad voor de mensheid en voor het individu; maar wie kan dit bepalen behalve de mens zelf? Er is in de hemel of op aarde geen aanwijzing voor het bestaan van een voorbeschikker anders dan de mens die lijdt of vreugde heeft door wat is voorbestemd.’ Maar kan een oprechte onderzoeker van de theosofie dit ontkennen, of er bezwaar tegen maken? Is het niet een zuivere omschrijving van de wet van karma? Stemt het niet volmaakt overeen met de leer van de Bhagavad Gītā? Er is ongetwijfeld geen macht die zich terzijde houdt zoals een rechter in een rechtbank, en ons beboet of beloont voor deze misstap of die verdienste; we zijn het zelf die onze eigen toekomst scheppen of onze bestemming bepalen.

God wordt niet ontkend. De paradox dat er een god bestaat in ieder mens wordt duidelijk als we inzien dat ons gescheiden bestaan een illusie is; het stoffelijke, waardoor we gescheiden individuen zijn, moet uiteindelijk

wegvallen, waardoor ieder mens één blijkt te zijn met alle mensen, en met god, die het oneindige is.

En de passage die ongetwijfeld in brede kring verkeerd zal worden begrepen is die in 'Het geheim van kracht'. 'Religie houdt een mens af van het pad, belet hem vooruit te gaan om verschillende, heel duidelijke redenen. Ten eerste maakt ze de wezenlijke fout om goed en kwaad van elkaar te onderscheiden. De natuur kent zo'n onderscheid niet.' Religie is altijd door mensen gemaakt. Ze kan daarom niet de hele waarheid zijn. Ze is iets goeds voor de gewone man en de buitenstaander, maar ze zal hem beslist niet bij de Gouden Poort brengen. Als religie van god is, hoe komt het dan dat we zien dat diezelfde god in zijn werken en daden de voorschriften van de religie overtreedt? Hij doodt ieder mens eenmaal in het leven; elke dag brengen de onstuimige elementen en vreemde omstandigheden waarvan hij de schepper zou zijn, hongersnood, koude en ontelbare voortijdige sterfgevallen; waar kan dan in het Ware enige ruimte zijn voor een onderscheid zoals tussen goed en fout? De discipel moet, terwijl hij op het pad loopt, zich aan de wet en het gezag houden, maar als hij zijn geloof vastpint op een of andere religie, dan komt hij onmiddellijk tot stilstand, en het maakt geen verschil of hij mahātma's, goden, Krishṇa, Veda's of mysterieuze daden van genade opricht, elk ervan zal hem tegenhouden en hem in een groef werpen waaruit zelfs een hemelse dood hem niet kan bevrijden. Religie kan alleen moreel en ethisch gedrag leren. Ze kan niet de vraag beantwoorden:

‘Wat ben ik?’ De boeddhistische asceet houdt een waaier voor zijn ogen om hem het uitzicht te benemen op voorwerpen die door zijn religie worden afgekeurd. Maar daardoor verkrijgt hij geen kennis, want dat gedeelte van hem dat wordt beïnvloed door de ongeschikte voorwerpen die hij heeft gezien, moet door de mens zelf worden gekend, en alleen door ervaring kan men in het bezit komen van kennis en deze in zich opnemen.

Het boek besluit glorieus met enkele aanwijzingen waaraan veel behoefte bestond. Te veel onderzoekers van het occultisme, zelfs de meest oprechte, hebben geprobeerd die helft van hun natuur te negeren waarvan hier wordt gezegd dat die noodzakelijk is. In plaats van de dierlijke natuur de kop in te drukken, hebben we hier de belangrijke en wijze aanwijzing dat we moeten leren om het dier volledig te begrijpen en het ondergeschikt te maken aan het geestelijke. ‘De god in de mens, als deze is onteerd, is iets onuitsprekelijk schandelijks in zijn vermogen tot voortbrenging. Het dier in de mens, als het is veredeld, is iets onvoorstelbaar groots in zijn macht om te dienen en door zijn kracht,’ en ons wordt gezegd dat ons dierlijk zelf een grote kracht is, het geheim van de magiërs van de oude wereld, en van het komende ras dat Lord Lytton ons aankondigde. ‘Maar deze macht kan alleen worden verkregen door de god te laten regeren. Maak het dier tot heerser over uzelf en nooit zal het over anderen regeren.’

Deze lering blijkt identiek te zijn aan die van de slotwoorden van *‘De Idylle van de Witte Lotus*: ‘Hij zal leren

hoe de geestelijke waarheden tot uitdrukking kunnen worden gebracht, en om het leven van het hoogste zelf binnen te gaan, en hij kan ook leren om binnen hem de glorie van dat hogere zelf te bewaren, en toch – als dat nodig zou zijn – het leven op deze planeet te behouden zolang dat duurt; om het leven te behouden in de kracht van zijn menszijn, totdat zijn hele werk is voltooid, en hij de drie waarheden heeft onderwezen aan iedereen die op zoek is naar licht.’

Er zijn drie zinnen in het boek die de lezer zich zou moeten inprenten, en we geven ze in omgekeerde volgorde:

‘Geheim en verborgen in het hart van de wereld en in het hart van de mensen is het licht dat alle leven kan verlichten, de toekomst en het verleden.’

‘Gesteund door de geestelijke stappen van een miljoen mensen ging Boeddha door de Gouden Poort; en omdat de menigte zich verdrong op de drempel kon hij woorden achterlaten die laten zien dat die Poort zich zal openen.’

‘Dit is een van de belangrijkste factoren in de ontwikkeling van de mens: de erkenning – de diepgaande en volledige erkenning – van de wet van universele eenheid en samenhang.’

